

Papieren rechten

Kinderrechten in een migratiecontext

Kinderrechtenforum 12

Papieren rechten

Kinderrechten in een migratiecontext

Kinderrechtenforum 12

Colofon

Papieren rechten
Kinderrechten in een migratiecontext
Kinderrechtenforum nr. 12
Kinderrechtencoalitie Vlaanderen vzw
Januari 2017

Redactie

Farah Laporte
Laetitia Van der Venet
Jef Geboers

Eindredactie

Farah Laporte en Robert Crivit

Lay-out en druk

De Wrikker cvba
www.dewrikker.be

Inhoud

5

Begrippen	4
We zijn samen verantwoordelijk	7
Over de rechten van kinderen in migratie	9
Juridisch kader	15
1. Internationaal	15
Het Kinderrechtenverdrag	
Principes en bepalingen	
Algemene commentaren	
Day of General Discussion 2012	
Andere VN-verdragen en hun toezichthoudende organen	
2. Op Europees niveau	19
Raad van Europa	
Europese Unie	
3. Op Belgisch niveau	22
De Belgische wetgeving	
Slotbeschouwingen van het Comité voor de Rechten van het Kind	
Aanbevelingen rond de rechten van kinderen in migratie	25
1. Fundamentele aandachtspunten	25
2. Doelgroepsspecifieke aanbevelingen	29
2.1. Niet-begeleide minderjarigen	
A. Leeftijdsbepaling	
B. Voogdij	
2.2. Kinderen in gezinnen zonder wettig verblijf	38
A. Gewortelde kinderen	
B. Terugkeerbeleid	
C. Toekomstoriëntering	
2.3. Kinderen in gezinnen in procedure	46
A. Overkoepelende principes	
B. De asielprocedure	
3. Thematische aanbevelingen	51
3.1. Recht op wonen	51
A. Opvang	
B. Huisvesting	
3.2. Recht op zorg	62
A. Ondersteuning en begeleiding van kinderen in migratie	
B. Gezondheid	
3.3. Recht op onderwijs en vrije tijd	75
A. Onderwijs	
B. Vrijtijdsbesteding en spel	
Conclusie	85
Bronnen	87
Organisaties	93

Begrippen

Asielaanvraag – De procedure die een persoon start indien hij of zij asiel aanvraagt. Het CGVS behandelt de aanvraag.

Begeleide minderjarigen – Minderjarigen die met hun ouder(s) in België zijn. Ook wel ‘kinderen in gezinnen’ genoemd.

CGVS – Het federale Commissariaat-Generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen behandelt de asielaanvragen en kent al dan niet het statuut van vluchteling of subsidiair beschermde toe.

Comité voor de Rechten van het Kind – Het VN-Comité dat toeziet op de toepassing van het Kinderrechtenverdrag door de lidstaten. Het Comité zetelt in Genève en bestaat uit onafhankelijke experts uit verscheidene landen. Op basis van de overheidsrapporten en alternatieve rapporten van de NGO's formuleert het Comité aanbevelingen aan de staten die het verdrag ondertekenden (Slotbeschouwingen).

DVZ – De Dienst Vreemdelingenzaken beheert de migratiestromen. Deze federale overheidsdienst treedt op bij de afgifte van visa, registreert de asielaanvragen in België en organiseert de vrijwillige en gedwongen terugkeer.

Fedasil – Federaal agentschap voor de opvang van asielzoekers.

General Comment (Algemeen Commentaar) – Dit is een ‘gezaghebbende leidraad’ opgesteld door het VN-Comité. Voor de staten die het desbetreffende verdrag ondertekenden, bevatten ze concrete aanbevelingen over hoe de in het verdrag gewaarborgde rechten het beste worden gerealiseerd.

Gezinshereniging – De partners en kinderen van een persoon met een verblijfsrecht kunnen een verblijf in België aanvragen. Indien de persoon met verblijfsrecht minderjarig is, kunnen de ouders ook het verblijfsrecht aanvragen.

Humanitaire regularisatie (9bis) – Dit is een uitzonderingsprocedure waarop men een beroep kan doen indien men niet onder de andere verblijfsprocedures valt, maar toch meent uitzonderlijke redenen te hebben om in België te mogen verblijven. De Dienst Vreemdelingenzaken behandelt de vraag.

Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind – Dit verdrag van de Verenigde Naties bundelt alle kinderrechten. Het Verdrag werd goedgekeurd in New York op 20 november 1989 en geratificeerd door 196 staten, waaronder België (1991). In de tekst gebruiken we de term Kinderrechtenverdrag of de afkorting IVRK.

Medische regularisatie (9ter) – Wie ernstig ziek is kan een medische regularisatie aanvragen indien de nodige behandeling niet voor handen is in zijn of haar land van herkomst. De Dienst Vreemdelingenzaken behandelt de vraag.

Mensenhandel en -smokkel – Mensenhandel is het werven, vervoeren of verhandelen van mensen tegen hun wil om hen uit te buiten. Mensensmokkel is het georganiseerd smokkelen van mensen over landgrenzen heen, op vraag van de gesmokkelde. Slachtoffers van mensenhandel of -smokkel kunnen verblijf aanvragen in België.

NBM(V) – Een minderjarige (vreemdeling) die niet begeleid wordt door een persoon die het ouderlijk gezag of de voogdij over hem uitoefent, burger is van een staat die geen lid is van de Europese Economische Ruimte, en ofwel de erkenning als vluchteling heeft gevraagd, ofwel zonder wettig verblijf is. In deze tekst gebruiken we de term niet-begeleide minderjarige (NBM).

Slotbeschouwingen – De conclusies en aanbevelingen die een VN-Comité formuleert ten aanzien van een land tijdens het rapporteringsproces voor het specifieke mensenrechtenverdrag waarvoor dat Comité bevoegd is.

Subsidiaire bescherming – De bescherming die een persoon geniet die niet voldoet aan de voorwaarden voor het vluchtelingenstatuut, maar bij wie er zwaarwegende gronden zijn om aan te nemen dat hij in geval van een terugkeer een reëel risico loopt op ernstige schade en zijn land hem niet kan beschermen. Ernstige schade betekent doodstraf of executie, onmenselijke of vernederende behandeling in strijd met artikel 3 van het EVRM, of een gewapend conflict. Het CGVS onderzoekt dit automatisch in het kader van asielaanvragen.

Vluchtelingenstatus – De verblijfsstatus die een persoon krijgt indien het CGVS acht dat hij of zij het risico loopt op vervolging in het land van herkomst omwille van afkomst, godsdienst, nationaliteit, behoren tot een bepaalde sociale groep of een politieke overtuiging. Dit is verankerd in de Conventie van Genève (1951).

We zijn samen verantwoordelijk

9

Het lot van kinderen en jongeren is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de internationale gemeenschap. Hun rechten zijn in de eerste plaats verankerd in het Verdrag inzake de Rechten van het Kind, afgekondigd door de Verenigde Naties in 1989 en intussen geratificeerd door 196 landen, waaronder België. Overal ter wereld kunnen kinderen en jongeren rechten laten gelden. Op basis van hun leeftijd, los van de vraag of ze al dan niet begeleid zijn door ouders of andere volwassenen.

Het Kinderrechtenverdrag, en de nationale of supranationale regelingen die eruit voortvloeien, beschermt ook de kinderen in migratie. In principe althans. Want tussen de rechten op papier en de situatie op het terrein ligt nog een behoorlijke afstand. Dat is allemaal niet onoverbrugbaar. Meer zelfs: bestaande wetgeving zoals het decreet rechtspositie minderjarigen in de jeugdhulp (2004) wijst al in de goede richting. Dat decreet verankert belangrijke rechten en principes uit het Kinderrechtenverdrag: het kind kan zelfstandig rechten uitoefenen, het belang van het kind is de belangrijkste overweging, het heeft recht om geïnformeerd in te stemmen met of hulp te weigeren, het kind heeft recht op informatie, op respect voor het gezinsleven, recht op inspraak, recht op privacy, op een menswaardige behandeling en op het uiten van klachten. We komen er in deze publicatie op terug.

Maar er is nog een pak werk aan de winkel. In dit rapport, het resultaat van een jaar lang verzamelen van informatie over knelpunten en mogelijke alternatieven, en van het toetsen van inzichten van deskundigen en veldwerkers, formuleert de Kinderrechtencoalitie een aantal beleidsaanbevelingen. In de komende weken en maanden brengen we die aanbevelingen verder onder de aandacht van beleidsverantwoordelijken in de diverse sectoren. We hopen dat onze acties mee leiden tot de nodige initiatieven in de richting van een verbetering van de situatie. En we nemen onze vaststellingen en aanbevelingen ook mee in het Alternatief Rapport aan het VN-Comité over de Rechten van het Kind.

De Kinderrechtencoalitie wil vanuit de blik en de ervaringskennis van het middenveld een structurele bijdrage leveren aan de implementatie van de rechten van het kind. Deze publicatie over de situatie van kinderen in migratie in België was alleen mogelijk dankzij de inbreng en medewerking van heel veel mensen en organisaties. Graag bedank ik namens de Kinderrechtencoalitie iedereen die rechtstreeks of onrechtstreeks aan dit jaarthema en deze publicatie heeft bijgedragen.

Robert Crivit

Over de rechten van kinderen in migratie

11

“Geloof je niet in mijn verleden? Geloof dan in mijn toekomst” (Amir, 19)¹

Migratie anno 2016: België en Europa in crisis

Migratie is van alle tijden en speelt zich af in alle wereldregio's. Naast die mondiale realiteit zagen we in 2015 in Europa een verhoogde instroom van vluchtelingen en migranten op de vlucht voor oorlog, geweld en preciaire levensomstandigheden in hun thuisland.² In 2015 verdubbelde het aantal asielaanvragen van kinderen in Europa ten opzichte van het jaar voordien. Van de kinderen die in 2016 asiel aanvroegen in Europa waren er 7 op 10 op de vlucht voor oorlog in Syrië, Afghanistan of Irak.³ In 2015 vroegen bijna 96.000 niet-begeleide minderjarigen asiel aan in Europa.⁴ Zij lopen het grootste risico op uitbuiting en misbruik, onder meer door smokkelaars en mensenhandelaars.

De Europese Unie en haar lidstaten trachten hierop een antwoord te bieden. Maar de rechten van kinderen staan vaak niet centraal in de discussie en het beleid. Zo is er veel kritiek op het akkoord dat de EU sloot met Turkije. Ondanks dat akkoord komen er nog steeds erg veel kinderen aan in Griekenland en Italië via nieuwe en gevaarlijkere routes, over land of over zee.⁵ Andere zitten alleen of met hun familie momenteel muurvast, maar op een bepaald moment zullen zij toch vertrekken.

Verscheidene organisaties en instanties maken zich ernstig zorgen over de situatie van kinderen in migratie die zich in of op weg naar Europa bevinden. Het Europees netwerk van kinderombudspersonen, ENOC, is *“worried by the significant failures of the European, national and local policies to effectively take into consideration the needs and best interests of these children, to ensure their protection”*⁶. UNICEF vraagt de internationale gemeenschap om prioriteit te geven aan migranten- en vluchtelingenkinderen omdat de huidige toestand bovenal een crisis is voor kinderen. *“Urgent action is needed to protect children whether they are on the move, in administrative limbo or trying to start new futures when they reach their destinations”*⁷.

1 Getuigenis van Amir (19) op het Open Forum “Wat doet vluchten met een kind?” op 5 oktober 2016.

2 Meer informatie over de visie van de EU op de vluchtelingencrisis en het beleid van de EU ter zake leest men in Europese Commissie, 2016, *De EU en de vluchtelingencrisis* op <http://publications.europa.eu/webpub/com/factsheets/refugee-crisis/nl/#what-is-refugee-crisis>.

3 UNICEF, 2016a, *Uprooted: The growing crisis for refugee and migrant children*, p.88.

4 UNICEF België, 2016b, *Uprooted: The growing crisis for refugee and migrant children*. Rapport over migranten- en vluchtelingenkinderen in de wereld. Samenvatting van de aanbevelingen, aangevuld met de situatie in België en in de wereld.

5 resp. 60.000 en 15.000 kinderen kwamen over zee toe in Italië en Griekenland in de eerste zeven maanden van 2016. In: UNICEF, 2016a, *Ibid*, p. 93. In 2016 stierven al 4.271 mensen op zee, in: Vluchtelingenwerk Vlaanderen, 17 november 2016, *NGO'S vragen beleid voor veilige toekomst vluchtelingen*.

6 European Network of Ombudspersons for Children, 28 juni 2016, *Paris Statement*.

7 UNICEF, 2016a, *Ibid*, p. 93.

Ook België kent sinds 2015 een sterke stijging van het aantal asielaanvragen: 12.100 kinderen vroegen asiel aan in 2015. Van die kinderen waren er 3.100 niet-begeleid.⁸

De federale overheid creëerde o.a. nieuwe opvangplaatsen en de Vlaamse overheid trok bijkomende middelen uit voor onderwijs en hulpverlening aan jonge nieuwkomers. Tezelfdertijd focust het asiel- en migratiebeleid sterk op vrijwillige of gedwongen terugkeer, collectieve opvangvoorzieningen, het verstrengd toepassen van de Dublinprocedures en het effectief plannen van nieuwe gesloten gezinsunits. Op Vlaams niveau zien we een sterke focus op het aanleren van de taal bij o.m. sociale huisvesting en in het (ont-haal)onderwijs. Hulpverleners, opvoeders en leerkrachten geven aan dat de kinderen die recent alleen aankomen, kampen met een steeds complexere problematiek.

Waarom kozen we dit thema?

De Kinderrechtencoalitie is verontrust over de schrijnende situaties waar kinderen in migratie mee worden geconfronteerd. We merken dat het huidig asiel-, migratie- en integratiebeleid niet altijd in het beste belang van het kind is en dat hun rechten dreigen ondergesneeuwd te geraken. De **actualiteit en de urgentie van het thema** leidden ertoe dat de lidorganisaties van de Kinderrechtencoalitie dit thema naar voor schoven. De coalitie wijst erop dat de **knelpunten** in het migratie- en integratiebeleid in België en Vlaanderen al langer bekend zijn. Die knelpunten worden door de recente migratiestroom aangescherpt.

We hanteren een **brede invalshoek**: we kijken zowel naar de thema's die rechtstreeks te maken hebben met asiel en migratie (opvang, voorgedij of procedures) als andere levensdomeinen van kinderen: vrije tijd, onderwijs, gezondheidszorg of hulpverlening.

Kinderen in migratie: over wie gaat het?

We hebben het over alle kinderen (-18 jaar) in migratie die tijdelijk of permanent in ons land verblijven na een migratie-ervaring. We maken geen onderscheid tussen 'categorieën' als niet-begeleide minderjarigen en kinderen die hier verblijven samen met hun ouders. We maken ook geen onderscheid tussen kinderen op basis van het verblijfsstatuut dat ze aanvragen of bezitten. Dan wel of ze al dan niet in een opvangstructuur (mogen) verblijven. En we hebben het even goed over kinderen zonder wettig verblijf die hier soms al jaren wonen en geworteld zijn, maar permanent in verblijfsonzekerheid leven omdat ze geen geldige papieren hebben.

Wat ons opvalt

De Kinderrechtencoalitie grijpt dit moment aan om vanuit haar opdracht als toezichthouder over de naleving van het Kinderrechtenverdrag in dit land de grote lijnen van het migratie- en integratiebeleid met betrekking tot alle kinderen in migratie aandachtig en kritisch te bekijken vanuit een kinderrechtenperspectief.

We signaleren alvast **drie belangrijke vaststellingen**:

1. Voor kinderen in migratie is **toegang tot hun rechten** niet evident. Veel hangt af van hun verblijfsstatuut en van de vraag of ze hier al dan niet begeleid aankomen. Op papier is er heel wat geregeld en dat is een goede zaak. Maar die rechten blijken erg broos te zijn: in de praktijk worden ze niet altijd gerespecteerd en staan ze niet altijd centraal. De bestaande waarborgen volstaan niet om te spreken van een echt kindgericht migratie- en integratiebeleid.
2. Migratie heeft een **zware impact op het psychosociaal welzijn van kinderen en op de gezinsrelaties**. Niet alleen situaties van gevaar, geweld en precare levensomstandigheden in het land van herkomst of tijdens de vlucht verhogen het risico op psychologische trauma's. Dagelijkse stressfactoren in de gastsamenleving hebben een even grote impact op het psychosociaal welzijn van kinderen en hun gezinnen: er is sprake van sociaal isolement, stress wegens de onzekerheid over het verblijf en er zijn ervaringen met discriminatie en racisme en moeilijkheden met de aanpassing aan de nieuwe samenleving.
3. In de samenleving heerst er een sterk **negatief discours** rond asielzoekers en migranten in het algemeen. De Kinderrechtencoalitie wil kinderen in migratie extra aandacht geven en oproepen om hen in de eerste plaats te zien als kinderen met gegarandeerde rechten en een eigen stem. We sporen de samenleving, het beleid en de media aan om zich positief en onthaland op te stellen. De kinderen en hun gezinnen hebben nood aan warme en respectvolle relaties en interacties met anderen.

Inzichten verzamelen

De Kinderrechtencoalitie werkte een jaar lang rond kinderen in migratie:

- We organiseerden verscheidene overleg- en consultatiemomenten met organisaties en experts.
- We namen deel aan vormings- en studiedagen.
- We organiseerden twee expertenbijeenkomsten over het recht op gezondheid en over het principe van een 'kinderpardon'.
- We organiseerden een Open Forum "Wat doet vluchten met een kind? Kinderrechten als basis voor kwaliteitsvolle migratie en integratie" op 5 oktober 2016. Meer dan 170 deelnemers uit diverse sectoren wisselden samen met jonge nieuwkomers in 11 *open space* gespreksgroepen kennis, ervaringen en inzichten uit. Over hoe het vandaag de dag in de praktijk verloopt, over wat er al goed loopt en wat er nog beter kan en over wat er nodig is om zaken anders aan te pakken.

Alle signalen, kennis en inzichten die de Kinderrechtencoalitie op die manier kon verwerven, vonden hun weg naar dit rapport. Omdat we er van overtuigd zijn dat kinderrechten een goede basis zijn voor een meer kwaliteitsvol migratie- en integratiebeleid. Omdat we de aandacht voor de rechten van kinderen in migratie meer zichtbaar willen maken.

Opbouw van het rapport

Eerst geven we een overzicht van het **juridisch kader** met betrekking tot de rechten van kinderen in migratie, op internationaal, Europees en Belgisch niveau.

Aansluitend presenteren we onze **aanbevelingen**. We starten met enkele fundamentele en overkoepelende aandachtspunten. We delen de meer specifieke aanbevelingen onder in enerzijds doelgroepspecifieke en anderzijds thematische aanbevelingen. Elk subthema is opgebouwd rond een korte analyse van de situatie aangevuld met een aantal beleidsaanbevelingen. Telkens benoemen we de specifieke beleids- en andere actoren aan wie de aanbeveling gericht is meteen onder de aanbeveling.

De doelgroepspecifieke aanbevelingen belichten enkele specifieke thema's met betrekking tot enerzijds niet-begeleide minderjarigen en anderzijds kinderen in gezinnen (zowel in procedure als zonder wettig verblijf). De thematische aanbevelingen gaan dieper in op het recht op wonen (opvang en huisvesting), het recht op zorg (medische zorg, psychosociale begeleiding, ondersteuning en begeleiding van kinderen via onder meer de integrale jeugdhulp) en het recht op onderwijs en vrije tijd.

We sluiten de publicatie af met een bibliografie en een lijst van organisaties waar men terecht kan voor meer informatie over het thema migratie.

Juridisch kader

17

Ook kinderen in migratie vallen binnen een juridisch en normatief kader. Zowel internationaal, als in Europa of België zijn er verdragen, conventies, regelgevingen en richtlijnen van toepassing op deze kinderen en hun gezinnen.

We geven hieronder een beknopt overzicht van die kaders zonder ze in detail te bespreken. We raden aan om het dossier 'Heen en retour. Rechtspositie van kinderen op de vlucht' van het Kinderrechtencommissariaat erop na te slaan.

1. INTERNATIONAAL

Internationaal zijn vooral de verdragen van de Verenigde Naties van toepassing, te beginnen met het Kinderrechtenverdrag.

HET KINDERRECHTENVERDRAG

Het Kinderrechtenverdrag werd aangenomen door de Verenigde Naties op 20 november 1989 en geratificeerd door België in 1991. Het is van toepassing op alle kinderen, ook voor kinderen in migratie. Het non-discriminatiebeginsel is een basisprincipe van het Verdrag.

PRINCIPES EN BEPALINGEN

Interpretatieve verklaring

Het non-discriminatiebeginsel stelt:

“De Staten die partij zijn bij dit Verdrag, eerbiedigen en waarborgen de in het Verdrag beschreven rechten voor ieder kind onder hun rechtsbevoegdheid zonder discriminatie van welke aard ook, ongeacht ras, huidskleur, geslacht, taal, godsdienst, politieke of andere overtuiging, nationale, etnische of maatschappelijke afkomst, welstand, handicap, geboorte of andere omstandigheid van het kind of van zijn of haar ouder of wettige voogd.”

In een interpretatieve verklaring voor dit artikel 2 van het Verdrag stelt België dat verschillen in behandeling niet uitgesloten zijn, zolang ze op objectieve en redelijke overwegingen steunen en in overeenstemming zijn met de beginselen van een democratische samenleving. In principe laat het Verdrag verschil in behandeling toe zolang dat niet leidt tot discriminatie. Het valt op dat België dit extra onderstreept. Aangezien de verklaring geen toegevoegde waarde heeft, vraagt het Comité voor de Rechten van het Kind om ze in te trekken.⁹

⁹ Comité voor de Rechten van het Kind (2010), *Slotbeschouwingen België*, CRC/C/BEL/CO/3-4, nrs. 9-10.

Vluchtelingenstatus

Voor kinderen die asiel aanvragen of als vluchteling erkend zijn, werden enkele specifieke bepalingen opgenomen in art. 22 van het Kinderrechtenverdrag:

"1. De Staten die partij zijn, nemen passende maatregelen om te waarborgen dat een kind dat de vluchtelingenstatus wil verkrijgen of dat in overeenstemming met het toepasselijke internationale recht en de toepasselijke procedures als vluchteling wordt beschouwd, ongeacht of het al dan niet door zijn of haar ouders of door iemand anders wordt begeleid, passende bescherming en humanitaire bijstand krijgt bij het genot van de van toepassing zijnde rechten beschreven in dit Verdrag en in andere internationale akten inzake de rechten van de mens of humanitaire akten waarbij de bedoelde Staten partij zijn.

2. Hiertoe verlenen de Staten die partij zijn, naar zij passend achten, hun medewerking aan alle inspanningen van de Verenigde Naties en andere bevoegde intergouvernementele organisaties of niet-gouvernementele organisaties die met de Vluchtelingenkinderen Verenigde Naties samenwerken, om dat kind te beschermen en bij te staan en de ouders of andere gezinsleden op te sporen van een kind dat vluchteling is, teneinde de nodige inlichtingen te verkrijgen voor hereniging van het kind met het gezin waartoe het behoort. In gevallen waarin geen ouders of andere familieleden kunnen worden gevonden, wordt aan het kind dezelfde bescherming verleend als aan ieder ander kind dat om welke reden ook, blijvend of tijdelijk het leven in een gezin moet ontberen, zoals beschreven in dit Verdrag."

Bepalingen voor alle kinderen in migratie

Kinderen in migratie zijn niet alleen kinderen die de vluchtelingenstatus aanvragen of gekregen hebben. Het gaat ook om kinderen zonder wettig verblijf en kinderen die via een andere procedure een verblijfsrecht aanvragen of gekregen hebben.

De volgende bepalingen uit het Kinderrechtenverdrag zijn bijzonder belangrijk voor **alle kinderen in migratie**:

- Belang van het kind. (art. 3)
- Leiding door ouders en groeiende capaciteit van het kind. (art. 5)
- Recht op leven, overleven en zich ontwikkelen. (art. 6)
- Recht op een naam en nationaliteit (art. 7) en om deze te behouden, te beschermen en zo nodig te herstellen. (art. 8)
- Recht om met de ouders samen te leven. (art. 9)
- Recht op gezinshereniging. (art. 10)
- Recht van het kind om zijn of haar mening te uiten (art. 12) en het recht om informatie te krijgen. (art. 13)
- Bescherming tegen mishandeling en verwaarlozing. (art. 19)
- Bijkomende bescherming van kinderen buiten hun gezin. (art. 20)
- Recht op toegang tot gezondheidszorg. (art. 24)
- Recht op sociale zekerheid. (art. 26)
- Recht op een passende levensstandaard. (art. 27)
- Recht op onderwijs. (art. 28)
- Recht op vrije tijd, ontspanning en culturele activiteiten. (art. 31)
- Bescherming tegen economische exploitatie (kinderarbeid). (art. 32)

- Bescherming tegen seksuele exploitatie. (art. 34)
- Bescherming tegen verkoop, kinderhandel of ontvoering. (art. 35)
- Bescherming tegen alle vormen van uitbuiting. (art. 36)
- Bescherming tegen foltering, vernederende behandeling en onwettige vrijheidsberoving. (art. 37)

ALGEMENE COMMENTAREN

Het Comité voor de Rechten van het Kind licht een aantal principes en bepalingen van het Kinderrechtenverdrag verder toe in zogenaamde algemene commentaren ('General Comments'). Die gezaghebbende interpretaties geven de verdragsstaten meer concrete aanbevelingen bij de implementatie van het Verdrag.

Met betrekking tot kinderen in migratie zijn twee algemene commentaren van uitzonderlijk belang:

- Algemeen commentaar nr. 6 handelt specifiek over de behandeling van niet-begeleide kinderen buiten hun land van herkomst.¹⁰
- Algemeen commentaar nr. 14 gaat nader in op het basisprincipe van het belang van het kind. Naast een grondige bespreking van de verschillende aspecten van het principe, lezen we hier ook duidelijk dat het belang van het kind een directe (door)werking heeft. Dat betekent dat het kan ingeroepen worden binnen het nationale rechtstelsel, zonder een voorafgaande omzetting in het nationale recht.¹¹

DAY OF GENERAL DISCUSSION 2012

Om de twee jaar organiseert het Comité voor de Rechten van het Kind een discussiedag over een specifiek thema. In 2012 ging het over kinderen in migratie.¹² De discussie leidde o.m. tot volgende aanbevelingen:

- Waarborg alle rechten van het Kinderrechtenverdrag voor alle kinderen onder de eigen rechtsmacht, ongeacht hun migratiestatus of die van hun ouders.
- Beoordeel en evalueer individueel het belang van het kind in alle fasen en bij alle beslissingen die impact hebben op kinderen in het migratieproces.
- Gebruik gepaste methodes in alle administratieve en gerechtelijke migratieprocedures die kinderen aanbelangen. Behandel alle kinderen, ook de begeleide minderjarigen, als individuele rechthebbenden. Neem hun kindspecifieke behoeften in aanmerking en zorg ervoor dat hun mening op een passende manier gehoord wordt.
- Sluit kinderen niet op en zoek minder schadelijke alternatieven voor detentie.
- Scheid kinderen niet van hun ouders, tenzij die scheiding in het belang van het kind is.
- Waarborg de toegang tot economische, sociale en culturele rechten – zoals het recht op een behoorlijke levensstandaard, het recht op gezondheid of bescherming tegen economische exploitatie – voor alle migranten, ongeacht hun verblijfsstatus.

¹⁰ Comité voor de Rechten van het Kind, 2005, *Algemeen commentaar nr. 6, Treatment of unaccompanied and separated children outside their country of origin*, CRC/GC/2005/6.

¹¹ Comité voor de Rechten van het Kind, 2013, *Algemeen commentaar nr. 14, The right of the child to have his or her best interest taken as a primary consideration* (art. 3 para.1), CRC/C/GC/14.

¹² Comité voor de Rechten van het Kind, 2012, *Report of the 2012 Day of General Discussion. The Rights of all Children in the Context of International Migration*.

ANDERE VN-VERDRAGEN EN HUN TOEZICHTHOUDENDE ORGANEN

Naast het Kinderrechtenverdrag zijn ook andere verdragen van toepassing op kinderen in migratie. Naast het Comité voor de Rechten van het Kind houden ook andere organen toezicht op de naleving van die verdragen:

- Het **VN-Vluchtelingenverdrag**¹³ bepaalt de rechten van mensen die asiel aanvragen en van erkende vluchtelingen.
Het **VN-Agentschap voor de Vluchtelingen** (UNHCR) formuleerde verscheidene richtlijnen rond kinderen die asiel aanvragen of erkend zijn als vluchteling.
 - o Refugee Children: Guidelines on Protection and Care (1988, geactualiseerd in 1994).
 - o Guidelines on Policies and Procedures in dealing with Unaccompanied Children Seeking Asylum (1997).
 - o Guidelines on Determining the Best Interest of the Child (2008).
- De rechten vervat in het **Internationaal verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten** moeten zonder onderscheid gewaarborgd worden voor iedereen die op het grondgebied onderworpen is aan de (Belgische) rechtsmacht.¹⁴ De **Raad voor Economische, Sociale en Culturele Rechten** verduidelijkt in haar Algemeen Commentaar nr 13 dat het recht op onderwijs geldt voor alle schoolgaande kinderen, ongeacht hun verblijfsstatus.¹⁵ In haar Algemeen Commentaar nr. 20 verwijst ze ook naar het recht op toegang tot geschikte voeding en betaalbare gezondheidszorg voor alle minderjarigen, ook voor de minderjarigen zonder wettig verblijf.¹⁶
- Het **Internationaal verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten**: artikel 7 dat foltering en onmenselijke of vernederende behandeling verbiedt, artikel 9 over het recht op vrijheid en veiligheid en artikel 24 over de bescherming van minderjarigen zijn bijzonder belangrijk voor de groepen waarover het hier gaat.¹⁷
- Het **Internationale verdrag ter bescherming van alle arbeidsmigranten en van hun gezinsleden** werd nog niet ondertekend of geratificeerd door België. Het Comité voor Arbeidsmigranten formuleerde in juni 2016 nog negen aanbevelingen over rond kinderen in migratie:¹⁸
 1. *Children on the move and other children affected by migration shall be considered children first and foremost and their best interests shall be a primary consideration in all actions concerning them.*
 2. *All children have the right to life, survival and development.*

13 UN Convention Relating to the Status of Refugees (1951) en Protocol relating to the Status of Refugees (1966).

14 International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights.

15 Committee On Economic, Social And Cultural Rights, 1999, *General Comment no. 13. The right to education (article 13 of the Covenant)*.

16 Committee On Economic, Social And Cultural Rights, 2009, *General Comment no. 20. Non-discrimination in economic, social and cultural rights (art. 2, para. 2, of the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights)*.

17 International Covenant on Civil and Political Rights.

18 Committee on Migrant Workers, 2016, *Recommended principles to guide actions concerning children on the move and other children affected by migration*.

3. *Children have the right to liberty of movement within their State, and to leave their State and any other.*
4. *The detention of children because of their or their parents' migration status constitutes a child rights violation and always contravenes the principle of the best interests of the child.*
5. *Children during all phases of migration shall not be separated from their parents or primary caregivers (unless this is in their best interests).*
6. *No child is illegal - children should be protected against all forms of discrimination.*
7. *Child protection systems shall protect all children including children on the move and children affected by migration.*
8. *Migration management measures shall not adversely affect children's human rights.*
9. *Children have the right to express their views freely in all matters affecting them and to have their views taken into consideration in accordance with their age, maturity and understanding of the options available.*

Het Comité voor Arbeidsmigranten en het Comité voor de Rechten van het Kind werken momenteel aan een gezamenlijk Algemeen Commentaar.¹⁹

2. OP EUROPEES NIVEAU

Ook op Europees niveau bestaan er verscheidene verdragen en regelgevingen die van toepassing zijn op kinderen in migratie. Hieronder geven we een overzicht.

RAAD VAN EUROPA

De Raad van Europa is een internationale organisatie waarvan 47 Europese en 6 niet-Europese landen lid zijn. Door verdragen en rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens wil de Raad de democratie, de rechtstaat en de mensenrechten in Europa verzekeren.

- Het **Europees Verdrag inzake de Rechten van de Mens** (EVRM) regelt de mensen- en burgerrechten voor alle inwoners van de verdragsstaten. Het verdrag is opgesteld in 1950 in navolging van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. Art. 14 verzekert het verbod op discriminatie. Belangrijk zijn zeker ook artikel 8 over het recht op eerbiediging van privé-, familie en gezinsleven, en artikel 5 over het recht op vrijheid en veiligheid.²⁰

Het **Europees Hof voor de Rechten van de Mens**. Individuen, groepen, organisaties en landen kunnen bij het Europees Hof voor de Rechten van de Mens een klacht indienen tegen een lidstaat. Ze beroepen zich daarvoor op het EVRM. Het Europees Hof sprak zich al verscheidene keren uit over dossiers van kinderen in migratie. Daarbij werd België al vier keer veroordeeld.²¹

¹⁹ Child Rights International Network (CRIN), 15 september 2016, CRINmail 1497.

²⁰ Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden (1950).

²¹ Conka v België (5 februari 2002); Mubilanzila Mayeka en Kaniki Mitunga v België (26 januari 2006); Mushkhadzhievya ea v België (19 januari 2010); Kanagaratnam ea v België (13 december 2011).

- Het Europees Sociaal Handvest (ESH) bundelt heel wat artikelen die van bijzonder belang zijn voor kinderen in migratie.²²

Het Europees Comité voor Sociale Rechten (ECSR) ziet toe op de maximale naleving van de rechten vervat in het Sociaal Handvest. Het overziet de analyse van eventuele collectieve klachten ingediend door nationale organisaties. Onder meer nationale NGO's kunnen een klacht neerleggen wanneer een lidstaat – in haar wetgeving of in de praktijk – de rechten van het Sociaal Handvest schendt.

Hoewel het Sociaal Handvest in principe alleen van toepassing is op mensen die wettig in het land verblijven²³, heeft het ECSR in verscheidene arresten²⁴ bevestigd dat bepaalde rechten van het verdrag ook van toepassing zijn op mensen (voornamelijk kinderen) zonder wettig verblijf.²⁵ Het gaat hier om 'de meest fundamentele rechten', m.n. de bijzondere bescherming tegen gevaren voor lichaam en geest van kinderen en jongeren (art. 7§10), het recht op bescherming van de gezondheid (art. 11§1, §3), het recht op sociale en geneeskundige bijstand (art. 13), het recht op sociale, wettelijke en economische bescherming (art. 17) en de voorkoming en beperking van dakloosheid (art. 31§2).²⁶

EUROPESE UNIE

De Europese Unie verenigt 28 Europese staten en is gegrondvest op de beginselen van vrijheid, democratie, eerbiediging van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, en van de rechtsstaat. Sinds 1999 is het migratie- en asielbeleid een bevoegdheid van de EU.

Hieronder geven we een overzicht van de acties met betrekking tot migratie. Voor de volledigheid vermelden we ook dat de Europese Commissie eerder ook een Actieplan niet-begeleide minderjarigen uitwerkte (2012-2014).²⁷

Gemeenschappelijk Europees Asielsysteem (GEAS)

Nadat in 1999 de EU-lidstaten besloten om toe te werken naar een Gemeenschappelijk Europees Asielsysteem (GEAS)²⁸ werden verscheidene programma's, verordeningen en richtlijnen ontwikkeld. Het GEAS is nog niet volledig gerealiseerd omdat nog niet alle lidstaten de afgesproken maatregelen hebben geïmplementeerd in hun nationale wetgeving

22 Art. 7. Recht van kinderen en jeugdige personen op bescherming, art. 11. Recht op bescherming van de gezondheid, art. 12. Recht op sociale zekerheid, art. 13. Recht op sociale en geneeskundige bijstand, art. 14. Recht op het gebruik van diensten voor sociale zorg, art. 16. Recht van het gezin op sociale, wettelijke en economische bescherming, art. 17. Recht van moeders en kinderen op sociale en economische bescherming, art. 19. Recht van migrerende werknemers en hun gezinnen op bescherming en bijstand, art. E. Verbod op discriminatie.

23 Artikel 1 van de Appendix aan het Europees Sociaal Handvest.

24 *Defence for Children International (DCI) v. Belgium* (klacht nr 69/2011), *International Federation of Human Rights Leagues (FIDH) v. France* (klacht nr 14/2003); *Défence des Enfants International (DEI) v Pays Bas* (klacht nr 47/2008).

25 Voor een grondige juridische analyse, zie Nivard C, 2014, *Précisions sur les droits de la Charte sociale européenne bénéficiant aux étrangers en situation irrégulière*, La Revue des Droits de l'Homme.

26 Artikel 31 is niet van toepassing in België.

27 Europese Commissie, 2010, *Actieplan niet-begeleide minderjarigen (2010-2014)*, Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad, SEC(2010)534; European Commission, 2012, *Report from the Commission to the Council and the European Parliament. Mid-term report on the implementation of the Action Plan on Unaccompanied Minors*, COM(2012) 554 final.

28 Common European Asylum System of CEAS.

Sinds 1999 ontwikkelde de Europese Commissie verscheidene programma's.²⁹ Het lopende programma "Naar een open en veilig Europa" (2015-2019) bouwt voort op zijn voorgangers en wil een praktischer werking van het gemeenschappelijk beleid.³⁰ Naast Schengen en de bestrijding van terrorisme is migratie een zwaartepunt van het meerjarenprogramma. De verordeningen en richtlijnen die we hieronder bespreken kaderen in het gemeenschappelijk asielsysteem.

Dublinverordening

Een verordening is een bindende rechtshandeling van toepassing in de hele EU. Wat betreft migratie is de Dublin-III verordening van toepassing die regelt welk land verantwoordelijk is voor de verwerking van de asielaanvraag van een bepaalde persoon.

De algemene regel is dat het land waar de asielzoeker de sterkste band mee heeft de asielaanvraag moet behandelen. Om dat vast te leggen, bestaat er een hiërarchie van criteria. Die zijn in volgorde van belangrijkheid: familiebanden, administratieve banden en het land waar het asiel werd aangevraagd. Een land kan beslissen een asielaanvraag toch te behandelen ook al zou een ander land *sensu stricto* verantwoordelijk zijn. Maar dat gebeurt amper.

We kunnen de verordening hier niet uitvoerig maar bespreken ze kort waar nodig bij de aanbevelingen.³¹

Richtlijnen

Een richtlijn legt een bepaald doel vast dat alle EU-landen moeten bereiken. Hoe ze dat bereiken laat men over aan de lidstaten. Onder meer de volgende richtlijnen zijn belangrijk voor kinderen in migratie:

- De herziene Opvangrichtlijn 2013/33 legt minimumnormen vast waaraan de opvang van asielzoekers moet voldoen en handelt ook over detentie.³²
- De Kwalificatierichtlijn 2011/95 legt normen vast voor de erkenning en bescherming van (erkende) vluchtelingen en van personen die subsidiaire bescherming genieten.³³
- De Procedurerichtlijn 2013/32 legt gemeenschappelijke procedures vast voor de toekenning of intrekking van internationale bescherming zoals regels over de toegang tot de procedure, de procedure in eerste aanleg, de intrekkingsprocedure en de procedure in hoger beroep.³⁴
- De Terugkeerrichtlijn 2008/115 bepaalt de gemeenschappelijke normen en procedures in de lidstaten voor de terugkeer van onderdanen van derde landen zonder wettig verblijf. Dit omvat ook detentie.³⁵

29 In chronologische volgorde: Het Tampere Programma (2000-2004) dat een Europese ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid wou creëren. Het Haagse Programma (2004-2009) zorgde voor de voltooiing van de basisprincipes van het CEAS. Het Stockholm Programma (2010-2014) streefde naar drie zaken: een verdere harmonisatie, coördinatie en onderlinge solidariteit van het Europese asielbeleid.

30 Europese Commissie, 2014, *Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, De Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's. Naar een open en veilig Europa*, COM(2014) 154 final.

31 Voor meer informatie, zie: Vluchtelingenwerk Vlaanderen, 2016, *Wat is Dublin?* Of de website van DG Home Affairs (http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/index_en.htm).

32 Richtlijn 2013/33/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2013 tot vaststelling van normen voor de opvang van verzoekers om internationale bescherming.

33 Richtlijn 2011/95/EU van het Europees Parlement en de Raad van 13 december 2011 inzake normen voor de erkenning van onderdanen van derde landen of staatlozen als personen die internationale bescherming genieten, voor een uniforme status voor vluchtelingen of voor personen die in aanmerking komen voor subsidiaire bescherming, en voor de inhoud van de verleende bescherming.

34 Richtlijn 2013/32/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2013 betreffende gemeenschappelijke procedures voor de toekenning en intrekking van de internationale bescherming.

35 Richtlijn 2008/115/EG van het Europees Parlement en de Raad van 16 december 2008 over gemeenschappelijke normen en procedures in de lidstaten voor de terugkeer van onderdanen van derde landen die illegaal op hun grondgebied verblijven.

3. OP BELGISCH NIVEAU

We bespreken hier kort de Belgische wetgeving en de aanbevelingen die het Comité voor de Rechten van het Kind in 2010 maakte over hoe België omgaat met kinderen in migratie.

DE BELGISCHE WETGEVING

Naast de regelgeving op de hogere niveaus regelt de Belgische wetgeving hoe onze instellingen omgaan met kinderen in migratie en hoe hun rechten worden verankerd. De Belgische wetgeving spooft grotendeels met de Europese regelgevingen en mensenrechtenverdragen, maar niet volledig.

Alle Belgische wetten zijn gegrond in de grondwet. Die bepaalt in artikel 22bis Gw.:

“Elk kind heeft recht op eerbiediging van zijn morele, lichamelijke, geestelijke en seksuele integriteit. Elk kind heeft het recht zijn mening te uiten in alle aangelegenheden die het aangaan; met die mening wordt rekening gehouden in overeenstemming met zijn leeftijd en zijn onderscheidingsvermogen. Elk kind heeft recht op maatregelen en diensten die zijn ontwikkeling bevorderen. Het belang van het kind is de eerste overweging bij elke beslissing die het kind aangaat.”

Artikel 24, § 3, 1ste lid Gw. stipuleert: *“Iedereen heeft recht op het onderwijs met eerbiediging van de fundamentele vrijheden en rechten”.*

Verder worden kinderen in migratie gevat door verscheidene wetten. De meest voorkomende zijn:

- De **‘vreemdelingenwet’** van 15 december 1980 over de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen.
- De **‘opvangwet’** van 12 januari 2007 over de opvang van asielzoekers en van bepaalde andere categorieën van vreemdelingen.
- De **‘voogdijwet’**. De programmawet (I) van 24 december 2002 (art. 479) – Titel XIII – Hoofdstuk VI: Voogdij over niet-begeleide minderjarige vreemdelingen.
- De **OCMW**-wetgeving. De organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn.
- **Integrale Jeugdhulp**. Het Decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp. Het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp.
- De **onderwijswetgeving**.
- Het **strafwetboek**: in geval van slachtoffer van mensenhandel.

We gaan hier niet dieper in op hun volledige inhoud. We bespreken de wetgeving bij de uitwerking van de desbetreffende aanbevelingen.

SLOTBESCHOUWINGEN VAN HET COMITÉ VOOR DE RECHTEN VAN HET KIND

25

De meest recente Slotbeschouwingen van het Comité voor de Rechten van het Kind dateren van 2010. Het Comité formuleerde een aantal specifieke aanbevelingen aan België met betrekking tot kinderen in migratie:

"9. Het Comité merkt dat de Lidstaat zijn verklaring over artikel 2 betreffende het non-discriminatiebeginsel heeft behouden waardoor niet-Belgische kinderen maar beperkt gebruik kunnen maken van de rechten vervat in het Verdrag en over artikel 40 betreffende de herziening van strafrechtelijke beslissingen door een hoger rechtsorgaan."

"10. Het Comité beveelt de Lidstaat aan het proces ter intrekking van zijn verklaringen betreffende artikels 2 en 40 van het Verdrag te versnellen, in lijn met zijn vorige aanbeveling (CRC/C/15/Add.178 para. 7) en in het licht van de Weense Verklaring en Actieprogramma."

"75. Het Comité dringt er bij de Lidstaat op aan:

- a) Zijn verplichting na te komen om alle niet-begeleide kinderen **bijzondere bescherming en bijstand** te verlenen, ongeacht of ze al dan niet een asielvraag hebben ingediend;*
- b) Te waarborgen dat alle niet-begeleide en van hun familie gescheiden kinderen die asiel zoeken, een **voogd** krijgen toegewezen tijdens hun asielprocedure ongeacht hun nationaliteit;*
- c) Te verzekeren dat **gezinshereniging** op een positieve, menselijke en snelle wijze wordt aangepakt, in overeenstemming met art. 10 van het Verdrag en met de gepaste aandacht voor de hogere belangen van het kind; en*
- d) De regeringsverklaring van maart 2008 inzake de nieuwe procedure voor de bepaling van het **statuut van staatloze** te implementeren, te overwegen om verblijfsvergunningen uit te reiken aan erkende staatloze personen, onder wie kinderen, en toe te treden tot het Verdrag van 1961 tot beperking der staatloosheid."*

*"77. Het Comité dringt er bij de Lidstaat op aan een einde te maken aan de **detentie van kinderen in gesloten centra**, alternatieven voor detentiemogelijkheden te creëren voor gezinnen die asiel aanvragen en de noodzakelijke maatregelen te treffen om snel tijdelijke huisvesting te vinden om gezinnen wiens asielaanvraag geweigerd werd en die op straat leven, een onderkomen te bieden."*

Aanbevelingen rond de rechten van kinderen in migratie

27

Vanuit haar kernopdracht als toezichthouder op de naleving van het Kinderrechtenverdrag in dit land formuleert de Kinderrechtencoalitie aanbevelingen aan beleids- en andere actoren over hoe deze rechten beter kunnen gerealiseerd worden. We delen de aanbevelingen op in (1) fundamentele aandachtspunten, (2) doelgroepspecifieke en (3) thematische aanbevelingen. Elk hoofdstuk bestaat uit een aantal subthema's met telkens een korte analyse gevolgd door aanbevelingen. De (beleids)actoren aan wie de aanbeveling gericht is, vermelden we onder de aanbeveling.

1. FUNDAMENTELE AANDACHTSPUNTEN

Vertrekkend bij de vier principes van het Kinderrechtenverdrag formuleren we vier fundamentele aandachtspunten waar moet aan voldaan worden, willen we kunnen spreken van een migratiebeleid dat een centrale plaats geeft aan de rechten van kinderen. Een meer concrete uitwerking van die aandachtspunten volgt in de doelgroepspecifieke en thematische aanbevelingen.

NON-DISCRIMINATIE

1. De Kinderrechtencoalitie roept op om de rechten van alle kinderen in migratie te waarborgen, zoals dat ook voor andere kinderen geldt.

Kinderen in migratie vormen een kwetsbare groep die extra aandacht en bescherming nodig heeft. Hoewel het Kinderrechtenverdrag voor alle kinderen jonger dan 18 jaar geldt, merken we dat de rechten van kinderen in migratie erg precair zijn. We stellen vast dat rechten op papier niet altijd worden nageleefd. Of dat ze er geen toegang toe hebben. We merken dat hun rechten beperkt worden naar gelang hun statuut of de procedure die loopt en naar gelang ze al dan niet erkend zijn als niet-begeleide minderjarige. De Kinderrechtencoalitie roept daarom op om de rechten van alle kinderen gelijk te respecteren, ongeacht hun land van herkomst, hun gezinssamenstelling of hun verblijfsstatus.

Dat gebeurt nu al bij het Decreet rechtspositie voor minderjarigen in de integrale jeugdhulp. Dat decreet verankert belangrijke rechten en principes uit het Kinderrechtenverdrag: het kind kan zelfstandig rechten uitoefenen, het belang van het kind is de belangrijkste overweging, het heeft recht om geïnformeerd in te stemmen of hulp te weigeren, het kind heeft recht op informatie, op respect voor het gezinsleven, recht op inspraak, recht op privacy, op een menswaardige behandeling en op het uiten van klachten.³⁶

36 Decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp, BS 4 oktober 2004, 70066.

BELANG VAN HET KIND

2. De Kinderrechtencoalitie dringt erop aan dat het belang van het kind als overkoepelend en afdwingbaar principe verankerd wordt in het migratiebeleid.

Het Kinderrechtenverdrag stelt dat het belang van het kind altijd de eerste overweging moet zijn bij beslissingen met betrekking tot kinderen. Daarbij primeren de belangen van het kind op andere belangen.³⁷ Precies bepalen wat die belangen dan wel zijn, gebeurt op basis van een analyse van contextuele factoren en individuele omstandigheden. Het invullen van dit principe moet echter altijd overeenkomen met het Kinderrechtenverdrag en andere internationale normen.³⁸ Ook de eigen mening van het kind over zijn of haar belang moet hierin meegenomen worden, rekening houdend met de leeftijd en de maturiteit van het kind.

In wetgeving

Hoewel het Comité voor de Rechten van het Kind stelt dat het belang van het kind een directe doorwerking heeft³⁹ en dat ook verankerd is in de Belgische Grondwet (art. 22bis Gw.) en in bijzondere wetten en besluiten,⁴⁰ merken we dat de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen dit betwist.⁴¹ Recente rechtspraak toont wel dat in de implementatie van EU-Richtlijnen het belang van het kind een directe doorwerking heeft.⁴²

Om verdere onduidelijkheid te voorkomen, pleiten we voor de integratie van het belang van het kind als overkoepelend en afdwingbaar principe in de Belgische migratiewetgeving, onder meer in de vreemdelingenwet van 15 december 1980. Dit is nu al het geval bij andere wetgeving zoals het familierecht.

In de praktijk

Het principe moet ook in de praktijk worden toegepast. Het belang van het kind moet onderzocht en gemotiveerd worden – ongeacht de gezinssamenstelling en het statuut van de minderjarige – in elke stap van zijn of haar migratieproces: bij de keuze en de inoverwegingname van de verblijfsprocedure, de keuze voor het opvanginitiatief, de aanstelling van de voogd of de bepaling van de leeftijd in het geval van niet-begeleide minderjarigen.

37 Art. 3 IVRK; Comité voor de Rechten van het Kind, 2013, *Op. Cit.*

38 United Nations High Commissioner for Refugees, 2008, *Guidelines on Determining the best Interests of the Child*, Genève

39 "Art. 3, paragraph 1, creates an intrinsic obligation for States, is directly applicable (self-executing) and can be invoked before a court." In Comité voor de Rechten van het Kind, 2013, *Op. Cit.*

40 Art. 10ter, Art. 12bis §7, Art. 61/17, Art. 74/13 en 74/16 §1 wet 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen, BS 31 december 1980, 14584; Programmawet (I) 24 december 2002 (art. 479) – Titel XIII – Hoofdstuk VI: Voogdij over niet-begeleide minderjarige vreemdelingen, BS 31 december 2002, 58686; Wet 12 januari 2007 betreffende de opvang van asielzoekers en van bepaalde andere categorieën van vreemdelingen, BS 7 mei 2007, 24027; KB 22 december 2003 tot uitvoering van Titel XIII, Hoofdstuk VI: Voogdij over niet-begeleide minderjarige vreemdelingen, van de programmawet van 24 december 2002, BS 29 januari 2004, 5538.

41 Raad voor Vreemdelingenbetwistingen, 2009, *Jaarverslag 08-09*; RvS 7.02.1996 nr 58.032, RvS 01.04.1997 nr 65.754, RvS 21.10.1998 nr 76.554, RvS 28.06.2001 nr 97.206, RvS 27.12.2005 nr 153.187, RvS 28.06.2006 nr 160.740.

42 RvV arrest 97.183 (21.02.2013), RvV arrest 123.160 (28.04.2014), RvV nr. 121.015 (20.03.2014).

Ter navolging verwijzen we opnieuw naar het Decreet rechtspositie van minderjarigen in de integrale jeugdhulp. Het Decreet omschrijft het belang duidelijk in art. 5: *“Het belang van de minderjarige vormt de belangrijkste overweging bij het verlenen van jeugdhulp. Het belang van de minderjarige wordt vastgesteld in dialoog met de minderjarige zelf. Aan de mening van de minderjarige wordt passend gevolg gegeven, rekening houdend met zijn leeftijd en maturiteit. Bij de vaststelling van het belang van de minderjarige is tevens respect vereist voor de mening en voor de verantwoordelijkheden van de ouders.”*

PARTICIPATIE EN INFORMATIE

3. De Kinderrechtencoalitie herinnert eraan dat kinderen, in alles wat hen aanbelangt, het recht hebben om hun eigen mening te uiten (art. 12 IVRK). Er moet naar hen geluisterd worden en er moet passend belang gehecht worden aan hun mening. Ze moeten hierover voldoende geïnformeerd worden, op hun maat. Ze moeten weten waar ze recht op hebben, waar ze terecht kunnen en dat ze recht hebben op informatie over hun situatie.

Niet alleen hebben kinderen in migratie geen gelijke toegang tot hun rechten. Het ontbreekt ook vaak aan juiste kennis en informatie over wat die rechten precies zijn. Om ze te kunnen uitoefenen of afdwingen, hebben kinderen en jongeren in migratie die informatie nodig. Ze moeten weten waar en bij wie ze terecht kunnen, waaraan ze zich kunnen verwachten en wat hun perspectieven zijn. Naast het recht op informatie is het ook van belang om kinderen in migratie te betrekken bij beslissingen die hun leven aangaan, om hen de kans te geven om hun mening te uiten en er ook passend belang aan te hechten. Zowel bij het bepalen van het beste belang van het kind als bij elke beslissing die het kind aanbelangt, zoals bij procedures, in de opvang of in het onderwijs.

Het Comité voor de Rechten van het Kind formuleerde een algemene commentaar over het recht van het kind om gehoord te worden.⁴³ Specifiek over migratie zegt de algemene commentaar onder meer het volgende:

“Particular attention needs to be paid to ensuring that marginalized and disadvantaged children, such as exploited children, street children or refugee children, are not excluded from consultative processes designed to elicit views on relevant legislation and policy processes.”

“Children who come to a country following their parents in search of work or as refugees are in a particularly vulnerable situation. For this reason it is urgent to fully implement their right to express their views on all aspects of the immigration and asylum proceedings.”

Bij het bevragen van kinderen is het belangrijk dat de **basisvoorwaarden voor authentieke participatie** worden gerespecteerd:

- **Transparantie.** Geef informatie over de bedoeling van het overleg zodat kinderen begrijpen waarover het gaat en wat de grenzen zijn.
- **Kindvriendelijke omgeving.** Gebruik methoden die aangepast zijn aan de leeftijd van de kinderen, zorg voor voldoende tijd en voor een positieve omgeving.
- **Gelijke kansen.** Zorg ervoor dat kinderen gelijk behandeld worden, zorg dat alle kinderen dezelfde mogelijkheden krijgen om te participeren, houd rekening met hun culturele context.

43 Comité voor de Rechten van het Kind, 2009, *General Comment no. 12. The right of the child to be heard*, CRC/C/GC/12.

- **Vrijwilligheid.** Kinderen mogen kiezen of ze al dan niet meewerken.
- **Zinvol.** Zorg ervoor dat de thema's die worden besproken zinvol zijn voor de kinderen, dat ze rekening houden met hun context.

LEVEN, OVERLEVEN EN ONTWIKKELING

4. **De Kinderrechtencoalitie wijst erop dat elk kind recht heeft op een menswaardig leven en om zich te ontwikkelen. Migratie heeft een grote impact op het leven van een kind, zowel de emotionele, psychische als intellectuele ontwikkeling. We pleiten voor extra aandacht en maatregelen ten behoeve van het psychosociaal welbevinden van kinderen in migratie. Neem hierbij tijd en duurzame begeleiding als uitgangspunt.**

Kinderen en jongeren in migratie bereiken het land van aankomst meestal na een moeilijk en traumatiserend parcours. Ze getuigen vaak van erg veel veerkracht, maar aansluiting vinden bij een nieuwe samenleving, nieuwe gewoontes, een nieuwe school en nieuwe vrienden is allerm minst evident. Elke procedure, begeleidingsdienst en opvanginitiatief hanteert andere regels. Elke voogd, leerkracht, hulpverlener of opvoeder heeft een eigen stijl en verschillende mogelijkheden om zich al dan niet intensief met het kind bezig te houden. Kinderen hebben onder deze omstandigheden vooral behoefte aan tijd. Tijd voor het opbouwen van een vertrouwensrelatie, tijd om te recupereren en rust te vinden, tijd om de taal te leren en nieuwe contacten te leggen. Ook de mensen die in contact komen met de kinderen geven aan dat tijd een bepalende factor is. Maar die tijd is er vaak niet, evenmin als continuïteit in de relaties. Toch ligt hier een belangrijke sleutel. De Kinderrechtencoalitie pleit voor meer continuïteit in de begeleiding. Voor de beschikbaarheid van iemand die hun verhaal kent, verbinding maakt tussen verschillende diensten en zicht heeft op hun rechten, hun noden en behoeften. Een volwaardig aanspreekbare vertrouwensfiguur.

2. DOELGROEPSPECIFIEKE AANBEVELINGEN

We gaven hierboven aan dat de toegang tot rechten sterk afhangt van iemands administratief statuut. Hieronder schetsen we een aantal specifieke thema's die van toepassing zijn op enerzijds niet-begeleide minderjarigen en anderzijds gezinnen met kinderen – in een verblijfsprocedure of zonder wettig verblijf.

31

2.1. NIET-BEGELEIDE MINDERJARIGEN

In 2015 werden in België 5.047 niet-begeleide minderjarigen (NBM) gemeld bij de Dienst Voogdij. Van die groep vroegen 3.099 jongeren asiel.⁴⁴ Dat cijfer lag veel hoger dan in 2014 met 486 asielzoekers. In 2016 vroegen al 937 NBM asiel.⁴⁵

De wet spreekt over niet-begeleide minderjarige vreemdeling (NBMV). Gezien de negatieve connotatie die gepaard gaat met het woord 'vreemdeling' gebruiken we verder de term 'niet-begeleide minderjarige' (NBM).

Niet-begeleid = extra beschermd

Iedereen die weet heeft van een persoon die er minderjarig uitziet of zegt minderjarig te zijn en die lijkt te voldoen aan de voorwaarden⁴⁶ vermeld in de wet moet dat onmiddellijk melden aan de Dienst Voogdij. Het is dan de opdracht van de Dienst Voogdij om de persoon te identificeren en te controleren hij of zij aan alle voorwaarden voldoet om erkend te worden als niet-begeleide minderjarige.⁴⁷

Niet-begeleide minderjarigen vormen een zeer kwetsbare groep en hebben recht op bijzondere aandacht. Een persoon erkend als NBM geniet specifieke bescherming: het recht op een voogd, het recht op ziekteverzekering, het recht om tot 18 jaar opgevangen te worden (ook na erkenning) en het recht op een duurzame oplossing.

Opgelet voor verdwijningen

Na de melding van een mogelijke NBM bij de Dienst Voogdij gaat men over tot zijn of haar identificatie. De identificatie van de NBM gebeurt aan de hand van de verklaringen van de persoon over naam, nationaliteit en leeftijd of aan de hand van officiële documenten of inlichtingen verstrekt door de consulaire of diplomatieke posten.⁴⁸

In die fase, voor ze opvang en een voogd krijgen, verdwijnen veel kinderen. In januari 2016 rapporteerde Europol dat minstens 10.000 minderjarige vluchtelingen sinds hun aankomst in Europa waren verdwenen.⁴⁹ In België behandelde Child Focus tussen januari

44 Commissariaat-Generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen, 2016, *Asielstatistieken. Maandverslag oktober 2016*

45 Tot en met oktober 2016. *Idem*.

46 Art. 5 en 5/1 programmawet (I) 24 december 2002.

47 Art. 6, §§1 en 2 programmawet (I) 24 december 2002.

48 Hierbij moet men ermee rekening houden dat het verzoek om informatie de minderjarige of haar familie niet in gevaar mag brengen. Dit kan het geval kan zijn wanneer asiel aangevraagd wordt uit vrees voor vervolging in het land van herkomst. Art. 3, 1e lid KB 22 december 2003 tot uitvoering van de programmawet van 24 december 2002; Platform kinderen op de vlucht, *Memorandum verkiezingen 2014: Een betere bescherming voor kinderen op de vlucht*, p. 6.

49 Townsend M., 30 januari 2016, *10,000 Refugee children are missing, says Europol*, www.theguardian.com.

en november 2016 ruim 90 dossiers van vermiste niet-begeleide minderjarigen.⁵⁰ Maar lang niet alle verdwijningen worden gemeld. Door de verdwijningen verliest men het zicht op hun situatie. Zijn ze ondergedoken? Zijn ze het slachtoffer geworden van een uitbuitingsnetwerk? Zijn ze verder gereisd? De verdwijningen zijn een belangrijk aandachtspunt omdat de kinderen een erg groot risico lopen om het slachtoffer te worden van uitbuiting.

Gezinshereniging: de uitdaging voor 2017

Niet-begeleide minderjarigen die erkend zijn als vluchteling of een subsidiaire bescherming kregen, mogen een gezinshereniging aanvragen.⁵¹ Gezien de verhoogde instroom sinds 2015 en de hoge erkenningsgraad van niet-begeleide minderjarigen zal het aantal gezinsherenigingen toenemen. Steeds meer NBM willen graag hun ouders en familie veilig naar België laten komen. De procedures rond gezinshereniging brengen een groot aantal uitdagingen met zich mee: het risico voor de familieleden om naar een Belgische ambassade te gaan als ze in een conflictgebied leven, de ingewikkelde administratieve procedures en de kosten voor de aanvraag van de gezinshereniging en het verkrijgen van de nodige documenten.⁵² Om het recht op een gezinsleven ook voor die kinderen te realiseren is het absoluut nodig om in de komende jaren bestaande knelpunten op te lossen.

A. LEEFTIJSBEPALING

“Age assessment should only be undertaken where there are doubts about the claimed age, for the legitimate purpose of determining whether an individual is an adult or a child”⁵³

In de toegang tot rechten is leeftijd allesbepalend. Jonger zijn dan 18 geeft recht op bijzondere bescherming en de toepassing van het Kinderrechtenverdrag. Het vaststellen van de minderjarigheid en het erkennen van een persoon als een niet-begeleide minderjarige is enorm belangrijk: het is immers de basis voor het garanderen van hun recht op adequate bescherming.

Het is daarom in ieders belang dat de leeftijdsbepaling correct verloopt:

- Voor de minderjarigen: als zij foutief als meerderjarige worden geïdentificeerd, hebben ze geen recht op specifieke bescherming en worden ze uitgesloten van hun kinderrechten. Dit kan hen schaden.⁵⁴ Het van bij het begin twijfelen aan iemands verhaal beïnvloedt ook het rechtvaardigheidsgevoel en het zelfvertrouwen van de jongere.
- Voor de meerderjarigen: meerderjarigen die foutief als minderjarige geïdentificeerd worden, kunnen schade berokkenen aan andere kinderen. Dat kan in een latere fase een impact hebben op hun geloofwaardigheid en mogelijk leiden tot gedwongen terugkeer of detentie.⁵⁵

50 E-mailcommunicatie met Child Focus op 14 november 2016.

51 Art. 10 van de wet van 15 december 1980.

52 Meer vaststellingen en aanbevelingen in: UNHCR en BCHV, *Gezinshereniging van begunstigen van internationale bescherming in België*, maart 2015.

53 EASO, 2014, *Age Assessment Practice in Europe*, p.6.

54 Er zijn ook minderjarigen die zich bewust voordoen als meerderjarige omdat ze dit zo ingefluisterd kregen of omdat ze graag de arbeidsmarkt op willen.

55 Er zijn veel voorbeelden. Zo hoorden we tijdens het Open Forum het verhaal van twee broers: “Na leeftijdsbepaling blijkt de oudere broer opeens de jongste te zijn. Hij werd geschorst op school en dit had uiteraard ook gevolgen voor zijn huisvesting en zijn inkomen.”

- Voor het Belgische beschermingssysteem: de overheid heeft de plicht de nodige bescherming te bieden aan degenen die er recht op hebben. Maar het systeem zelf moet ook beschermd worden: meerderjarigen die foutief als minderjarige geïdentificeerd worden, belasten het systeem en zetten het onder druk.

In de praktijk is de leeftijdsbepalingsprocedure niet onproblematisch. Niet alleen de manier waarop de leeftijd wordt bepaald, maar ook de uiting van de twijfel zelf roept vragen op.

De identificatiefase

Tijdens de identificatiefase controleert de Dienst Voogdij de naam, nationaliteit en leeftijd van de niet-begeleide minderjarige door middel van officiële documenten en/of inlichtingen van de Belgische diplomatieke posten in het land van herkomst.⁵⁶ Daarnaast kan men beslissen tot een aanvullende leeftijdsbepaling met o.m. psychoaffectieve tests. De Dienst Voogdij kan ook 'multidisciplinaire' input vragen aan externen. Het is echter niet duidelijk wat dit precies inhoudt, hoe dat in de praktijk loopt en op welke manier men rekening houdt met de geleverde adviezen.

Tijdelijke voogd

Niet-begeleide minderjarigen bevinden zich altijd in een precare situatie, ook wanneer ze net gesignaleerd zijn bij de Dienst Voogdij en geïdentificeerd worden. Daarom zijn we van oordeel dat er tijdens de identificatiefase een tijdelijke voogd moet worden toegewezen, ook als er twijfel bestaat over de leeftijd. Gezien het voordeel van de twijfel, moet men ervan uitgaan dat de persoon minderjarig is. Bovendien heeft zowel de NBM als België er voordeel bij dat de identificatie en het leeftijdsonderzoek snel en wettelijk verloopt.

De tijdelijke voogd kan de persoon bijstaan tot het moment dat de minder- of meerderjarigheid wordt vastgesteld. De wet voorziet de aanstelling van een (tijdelijke) voogd "bij een omstandig gemotiveerde hoogdringendheid" en in afwachting van de finale identificatie⁵⁷ maar dit wordt in de praktijk nauwelijks toegepast.

Wanneer er twijfel is over de leeftijd

Het is niet altijd duidelijk uit de verklaringen, inlichtingen en officiële documenten of een persoon minder- of meerderjarig is. Er wordt dan 'twijfel geuit over de leeftijd'. Dat kan gebeuren door zowel de Dienst Voogdij, de DVZ als het CGVS⁵⁸ en leidt tot de leeftijdsbepalingstest.

Tijdens het Open Forum vernamen we dat ook andere instanties, zoals de politie, twijfel uiten. Bovendien zijn er veel uitingen van twijfel⁵⁹ en vangen we signalen op dat bepaalde de nationaliteiten tijdens de recente asielcrisis systematisch een medische test moesten

⁵⁶ Voor zover dat de persoon of zijn familie niet in gevaar brengt. Art. 3, 1e lid KB van 22 december 2003.

⁵⁷ Art. 6 §3, 1e lid programmawet (I) 24 december 2002.

⁵⁸ *Idem*, Art. 7.

⁵⁹ Zo werd in de eerste 10 maanden van 2015 bij 1.107 van de 3.115 potentiële NBM een leeftijdstwijfel geuit. Van de testen duidde 67 procent op meerderjarigheid. Bron: De Kamer, 16 december 2015, *Antwoord van de Staatssecretaris voor Asiel en Migratie op vraag nr. 7932 van mevrouw Sarah Smeyers*, Commissie van de Binnenlandse Zaken, CRIV 54 COM 295.

ondergaan zodat men zich de vraag kan stellen of die twijfel nu een feitelijk onderdeel is van het beleid.

Ook het beleid om bij twijfel in afwachting van uitsluitel iedereen meerderjarig te achten en in de volwassenenopvang onder te brengen is problematisch.⁶⁰ Conform de algemene commentaar nr. 6 van het Comité voor de Rechten van het Kind⁶¹ en het Europese *Recast Asylum Procedures Directive*⁶² bepaalt de wet namelijk dat bij twijfel over het resultaat van de leeftijdstest het voordeel van de twijfel moet gelden en de persoon als minderjarig moet gezien worden.⁶³ We gaan ervan uit dat hetzelfde principe geldt in afwachting van het resultaat.

Wegwerken van mogelijke belangenconflicten

Zoals gezegd kunnen de DVZ, de Dienst Voogdij en het CGVS twijfel uiten over de leeftijd. Dat is geen ideale situatie: die instanties hebben elk een specifieke missie en opdracht die mogelijk met elkaar in conflict kunnen komen bij de overweging om een leeftijdstwijfel te uiten.⁶⁴

We pleiten ervoor om ook hier het belang van het kind als uitgangspunt te hanteren. Vertrekend hiervan is het nodig om ervoor te zorgen dat de leeftijdstwijfel alleen kan geuit worden door een onafhankelijke instantie en bij voorkeur door een multidisciplinair team.⁶⁵ Een dergelijk team is beter geplaatst om objectief en op basis van het dossier van de aanvrager al dan niet een twijfel te uiten. Pas daarna mag men eventueel overgaan tot een leeftijdsonderzoek.

De leeftijdsbepalingstest

Wanneer men overgaat tot een leeftijdsbepalingstest moet men de minderjarige en zijn tijdelijke voogd hierover **informer**en. Ze moeten weten welke gevolgen het resultaat van het onderzoek kan hebben en welke consequenties er verbonden zijn aan de weigering van het onderzoek. Men moet die informatie op een kindvriendelijke manier geven in een taal die de minderjarige verstaat. Daarna moeten de minderjarige en/of zijn tijdelijke voogd **toestemming** geven voor het onderzoek. We horen dat dit nu in de praktijk niet gebeurt. Over de test zelf bestaat enige controverse. De gebruikte methodes – röntgenfoto van de pols en het sleutelbeen en een afdruk van de tanden – zouden geen accurate bepaling. Er is voldoende kennis voorhanden om de tests te verfijnen, maar daartoe zijn er tot vandaag geen stappen gezet.⁶⁶ Dat betekent dat minderjarigen foutief als meerderjarig kunnen bestempeld worden, waardoor ze onvoldoende bescherming genieten.

60 De Kamer, 16 december 2015, *Antwoord van de Staatssecretaris voor Asiel en Migratie op vraag nr. 7932 van mevrouw Sarah Smeyers*, Commissie van de Binnenlandse Zaken, CRIV 54 COM 295.

61 Comité voor de Rechten van het Kind, 2005, *Op. Cit.*, p.10.

62 Artikel 25.5 van *Directive 2013/32/EU of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on common procedures for granting and withdrawing international protection (recast)*.

63 Artikel 753 programmawet van 24 december 2002.

64 Zo heeft DVZ als opdracht de migratiestromen te beheren wat kan botsen met het belang van het kind. De Dienst Voogdij heeft dan weer het uitdrukkelijk mandaat om het belang van het kind te respecteren en is daarmee de meest aangewezen instelling om NBM te identificeren.

65 "Assessment should take a multidisciplinary and holistic approach", EASO, 2014, *Op. Cit.*, p. 6.

66 Zie o.m. Feltz V., 2015, *Age assessment for unaccompanied minors. When European countries deny children their childhood*, MdM International Network Head Office; Separated Children in Europe Programme (SCEP), 2012, *Position Paper on Age Assessment in the Context of Separated Children in Europe*; Plate-forme Mineurs en exil, 2012, *La détermination de l'âge des mineurs étrangers non accompagnés (MENA): techniques, critiques et enjeux*.

Elke betrokkene heeft het recht om **beroep** aan te tekenen wanneer hij of zij het niet eens is met het resultaat van het onderzoek, maar de procedure kan jaren duren waardoor het resultaat vaak geen belang meer heeft. Bij discussie⁶⁷ over de uitslag van een leeftijdsbepaling dient men een kostenloze procedure te voorzien om het resultaat (en de daaruitvolgende beslissing) aan te vechten bij een onafhankelijk orgaan. We pleiten voor een effectieve beroepsmogelijkheid die rekening houdt met de noden van de niet-begeleide minderjarige.

AANBEVELINGEN

De analyse van de procedure bij twijfel over de leeftijd van een niet-begeleide minderjarige leidt ons tot de conclusie dat er nood is aan bijkomende rechtswaarborgen. Bij alle acties moet het belang van het kind⁶⁸ centraal staan. Hoewel de wet een leeftijdsonderzoek voorziet, pleiten we ervoor dat men op andere manieren de leeftijd zou natrekken.⁶⁹ Pas als er na uitputting van alle onderzoeksmogelijkheden nog twijfel bestaat, kan men overgaan tot een leeftijdsbepalingstest. Dat moet formeel en objectief gemotiveerd worden in het dossier. De leeftijdsbepalingstest zou in een getrapte systeem altijd de laatste maatregel moeten zijn.

5. De Kinderrechtencoalitie vraagt om de verbetering van de bestaande procedure voor de leeftijdsbepaling te onderzoeken.

- a. **Kies voor een getrapte procedure waarbij het medische leeftijds-onderzoek altijd de laatste maatregel is. Schep duidelijkheid over hoe en wanneer men advies vraagt aan externen en hoe men er mee rekening houdt.**
- b. **Motiveer elke leeftijdswijfel formeel en objectief. Twijfel uiten mag niet systematisch gebeuren, maar alleen op basis van een individueel dossier. Laat twijfel alleen uiten door een onafhankelijk multidisciplinair team: dat garandeert een betere kwaliteit en vermijdt belangenconflicten.**

Aan: Federaal Minister van Justitie
 Dienst Voogdij
 Dienst Vreemdelingenzaken
 Commissariaat-Generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen

6. De Kinderrechtencoalitie roept op om te onderzoeken hoe men op een zo betrouwbaar mogelijke manier de leeftijd kan bepalen, gezien er medische controverse bestaat rond de drievoudige medische test. De minister van Justitie moet hierin het initiatief nemen.

Aan: Federaal Minister van Justitie

67 "If an individual disagrees with the outcome of an assessment there should be an opportunity for them to challenge the decision", EASO, 2014, *Op. Cit.*

68 Comité voor de Rechten van het Kind, 2013, *Op. Cit.*; maar ook EASO, 2014, *Ibid.*, p.6.

69 "Before resorting to medical examination, consideration should first be given to documentary or other forms of evidence available", EASO, 2014, *Idem.*

7. De Kinderrechtencoalitie dringt erop aan dat de vastgelegde procedurele waarborgen voor de minderjarige gegarandeerd worden:

- a. **Neem bij twijfel de minderjarigheid als basis.⁷⁰ Vermijd ten allen tijde de plaatsing in de reguliere asielopvang van NBM waarbij een leeftijdstwijfel geuit werd.**
- b. **Realiseer het recht op een tijdelijke voogd tijdens de identificatieprocedure.**
- c. **Informeer de jongere en voogd over het leeftijdsonderzoek en de gevolgen ervan. De jongere of zijn voogd moet ook steeds de toestemming geven voor het onderzoek.**
- d. **Garandeer een effectieve beroepsmogelijkheid tegen de uitslag van de leeftijdstest.**

Aan: Federaal Minister van Justitie
Dienst Voogdij

B. VOOGDIJ

Wanneer iemand erkend is als niet-begeleide minderjarige wijst de Dienst Voogdij een voogd aan.⁷¹ Die aanstelling wordt door het VN-Comité beschouwd als een van de belangrijkste rechtswaarborgen voor NBM.⁷²

Wat doet een voogd?

De voogd heeft meerdere opdrachten. Hij vertegenwoordigt de minderjarige in alle rechtshandelingen en ziet toe op een correct verloop van alle procedures. De voogd bouwt een vertrouwensband op met de jongere en leidt hem of haar toe naar onderwijs, passende psychologische bijstand en medische verzorging. Zelf staat hij niet in voor de dagelijkse zorg van de jongere, maar moet hem of haar op pad helpen en begeleiden. De voogd zet, in overleg met de jongere, stappen om familieleden op te sporen. Indien de NBM geen asiel aanvraagt, werkt de voogd ook aan een duurzame oplossing.⁷³ Dat uitgebreid takenpakket mag men niet onderschatten. Om de niet-begeleide min-

⁷⁰ Conform het Kinderrechtenverdrag, de algemene commentaar nr. 6 van het Comité voor de Rechten van het Kind en de Europese *Recast Asylum Procedures Directive*.

⁷¹ Er zijn zelfstandige, vrijwillige en professionele voogden. Die laatste werken voor een organisatie die een protocolakkoord afsloot met de Dienst Voogdij terwijl voogden uit de eerste twee categorieën dit op zelfstandige basis doen. De 'vrijwillige' voogden hebben slechts twee voogdijen, terwijl de 'zelfstandige' voogden tot 40 pupillen kunnen hebben.

⁷² Comité voor de Rechten van het Kind, 2005, Op. Cit.; United Nations High Commissioner for Refugees, 1997, *Guidelines on Policies and Procedures in Dealing with Unaccompanied Children Seeking Asylum*, Genève.

⁷³ Art. 9-12 programmawet van 24 december 2002.

derjarige te kunnen bijstaan, moet de voogd beschikken over uiteenlopende kennis en competenties. Zo moet hij onder meer de migratiewetgeving kennen, in staat zijn om zorg te dragen voor de jongere en een vertrouwensband tot stand te brengen.⁷⁴

Wisselende kwaliteit

37

De feedback die we krijgen over de voogden loopt nogal uiteen: veel jongeren zijn zeer positief over hun voogd, maar andere jongeren klagen over de kwaliteit van hun begeleiding. Op het Open Forum signaleerden zowel jongeren, voogden als andere begeleiders grote onderlinge kwaliteitsverschillen. Heel wat minderjarigen vinden dat hun voogd weinig beschikbaar is, maar anderzijds leven er mogelijk wat overtrokken verwachtingen. Diverse aspecten spelen een rol: neemt de voogd voldoende de tijd voor het opbouwen van een vertrouwensrelatie? Neemt hij regelmatig contact op? Is zijn opdracht voldoende duidelijk voor de jongere? Kent de voogd het juridische kader en de procedures voldoende? Is hij vlot bereikbaar? En soms klikt het gewoonweg niet tussen voogd en pupil.

Wat is er nodig om kwaliteit te garanderen?

Constance opleiding. Het is goed dat nieuwe voogden, naast een basisopleiding van vijf dagen, nu ook stage kunnen lopen.⁷⁵

Intervisie en supervisie. Voogden kunnen ook veel steun vinden en bijleren door contact met andere voogden. De Dienst Voogdij kan hierop inzetten door voogden bijeen te laten komen of door intervisie en supervisie te organiseren.⁷⁶ Zo weten de voogden dat ze er niet alleen voor staan, dat ze kunnen terugvallen op mensen die weten wat het is om voogd te zijn, krijgen ze ondersteuning en ze kunnen hun eigen ervaring aanwenden om andere voogden te helpen.

Controle. Eens voogden aan de slag zijn, is het belangrijk om toe te zien op de kwaliteit. Momenteel moet de voogd minstens twee keer per jaar rapporteren over de materiële en persoonlijke toestand van de minderjarige en beschrijven welke acties hij ondernam en of de NBM problemen heeft.⁷⁷ Los van die rapportage is een regelmatige, kwalitatieve evaluatie van de voogd gepast. De Dienst Voogdij zou dit kunnen opnemen, mede op basis van de bespreking van de verslagen van de voogd.

De Kinderrechtencoalitie onderschrijft de **kwaliteitsstandaarden** die werden ontwikkeld op basis van de input van voogden en niet-begeleide minderjarigen uit acht Europese landen.⁷⁸ De implementatie van die kwaliteitsstandaarden draagt bij tot het creëren van een omgeving waarbij het belang van het kind primeert.

74 Idem.

75 In het kader van het coachingprogramma voor voogden. Pede P, 2016, *Informatiesessie voor kandidaat-voogden*, powerpoint-presentatie (http://justitie.belgium.be/sites/default/files/downloads/sessie_info_kandidaat-voogden_2016.pdf geraadpleegd op 21 november 2016).

76 Platform kinderen op de vlucht, 2014, *Op. Cit.*, p.9.

77 De voogd rapporteert hierover aan de vrederechter. Een kopie gaat naar Dienst Voogdij. Art. 19, §1 programmawet 24 december 2002.

78 www.corestandardsforguardians.com bundelt alle rapporten ontwikkeld in het kader van dit Europees project. Onder meer: Goeman M., van Os C., Bellander E., Fournier K., Gallizia G., Arnold S., Gittrick T., Neufeld I. & Uzelac M., 2011, *Core standards for guardians of separated children in Europe. Goals for guardians and authorities*; Fournier K., n.d., *Closing a protection gap. Kwaliteitsstandaarden voor voogden van alleenstaande minderjarige vreemdelingen*, Closing a Protection Gap; Fournier K., 2011, *Closing a protection gap. "You need to earn the title of guardian"*, Closing a Protection Gap Defence for Children – Ecpat The Netherlands, 2011, *Closing a protection gap. De voogd: pleitbezorger voor de rechten van het kind*

Ook de Raad van Europa beval de kwaliteitsstandaarden recent aan als *good practice*.⁷⁹

Klachtenprocedure

Ondanks de inspanningen van de Dienst Voogdij om toe te zien op de kwaliteit van de voogdijen, kan men bepaalde tekortkomingen over het hoofd zien. Daarom moeten ook de NBM hun mening kunnen geven en indien nodig klacht kunnen indienen. We moeten NBM zelf goed informeren en sensibiliseren over wat kan en wat niet, wat ze van hun voogd mogen verwachten en wat ze kunnen doen bij problemen.

Momenteel bemiddelt de Dienst Voogdij informeel wanneer de minderjarige klachten heeft over zijn voogd. Daarnaast is de vrederechter bevoegd om, op verzoek van de minderjarige, de voogd of belanghebbenden, ambtshalve te oordelen over problemen tussen de NBM en de voogd. De minderjarige kan de vrederechter aanspreken, hetzij alleen, hetzij samen met een vertrouwenspersoon, hetzij vertegenwoordigd door een advocaat. De Kinderrechtencoalitie twijfelt eraan of die mogelijkheid voldoende bekend is bij niet-begeleide minderjarigen. Het is de taak van de voogd en van de opvoeders in de opvangstructuren om hen hierover te informeren en hen te helpen bij het opstarten van een eventuele procedure.

Heeft elke NBM een voogd?

De Dienst Voogdij leverde de afgelopen jaren heel wat inspanningen om het tekort aan voogden in te halen. Toch is het nodig om voorbereid te blijven voor 'grote' instromen van nieuwe NBM door een permanente voogdenreserve aan te leggen.

Sinds 1 december 2014 kunnen ook Europese⁸⁰ niet-begeleide minderjarigen onder bepaalde voorwaarden erkend worden als NBM en een voogd krijgen. Dat kan als ze een verblijfsprocedure starten omdat ze slachtoffer zijn van mensenhandel of als ze zich in een kwetsbare situatie bevinden.⁸¹ Niet-begeleide minderjarigen uit de EU die niet onder deze twee categorieën sorteren, vallen dus uit de boot.

In de praktijk blijkt dat kwetsbare Europese niet-begeleide minderjarigen niet altijd gesignaleerd worden. Ook is het onduidelijk hoe men *kwetsbaarheid* precies omschrijft. De vreemdelingenwet definieert 'kwetsbare situatie' niet, maar artikel 1 definieert een 'kwetsbare persoon' als *"zowel de begeleide als de niet-begeleide minderjarigen, personen met een handicap, bejaarden, zwangere vrouwen, alleenstaande ouders met minderjarige kinderen en personen die gefolterd of verkracht zijn of andere ernstige vormen van psychisch, fysiek of seksueel geweld hebben ondergaan."* Elke minderjarige is dus een kwetsbare persoon. De Kinderrechtencoalitie vraagt om het recht op een voogd uit te breiden tot alle Europese niet-begeleide minderjarigen.

79 Committee on Migration, Refugees and Displaced Persons, 26 september 2016, *Harmonising the protection of unaccompanied minors in Europe*, Council of Europe Doc. 13646, p. 13.

80 Afkomstig uit de Europese Economische Ruimte (EER).

81 Wet van 12 mei 2014 tot wijziging van titel XIII, hoofdstuk VI, van de programmawet (I) van 24 december 2002 wat de voogdij over niet-begeleide minderjarige vreemdelingen betreft, BS 21 november 2014, 91394.

AANBEVELINGEN

Bovengeschetst kader nodigt uit tot een diepere reflectie over de nood aan aanpassingen en verbeteringen van het huidig systeem. Wat is er nodig opdat de voogd zijn opdrachten op een positieve manier kan uitoefenen en dat de niet-begeleide minderjarigen krijgen wat zij nodig hebben?

39

- 8. De Kinderrechtencoalitie pleit voor een duurzame en permanente ondersteuning en vorming van de voogden. Controleer de kwaliteit van de taken die de voogd moet uitvoeren.**

Aan: Dienst Voogdij

- 9. De Kinderrechtencoalitie vraagt om het aantal beschikbare voogden op peil te houden door het aanleggen van een voogdenreserve.**

Aan: Dienst Voogdij

- 10. De Kinderrechtencoalitie vraagt om de toegankelijkheid van de klachtenprocedure te versterken door de NBM grondig te informeren. Dat is niet alleen de taak van de voogd maar ook van het personeel van de opvangcentra.**

Aan: Dienst Voogdij
Fedasil

- 11. De Kinderrechtencoalitie dringt erop aan dat het recht op een voogd wordt uitgebreid tot alle Europese niet-begeleide minderjarigen.**

Aan: Staatssecretaris voor Asiel en Migratie
Dienst Voogdij

2.2. KINDEREN IN GEZINNEN ZONDER WETTIG VERBLIJF

Naast niet-begeleide minderjarigen zijn er ook heel wat kinderen die samen met hun ouders migreren. Ook al kunnen deze kinderen genieten van de bescherming en de aanwezigheid van hun ouders, ze hebben nood aan bijkomende bescherming en specifieke aandacht van het beleid. Die kinderen zijn niet altijd zichtbaar en ze worden dikwijls over het hoofd gezien. We willen ook hun stem, hun rechten en hun belangen onder de aandacht brengen. Kinderen in gezinnen kunnen een verblijfsrecht hebben, in een procedure zitten of net geen papieren hebben. Hieronder hebben we het over die laatste groep: de minderjarigen zonder wettig verblijf.⁸² Zij bevinden zich in een zeer precare situatie. Op papier hebben ze wel toegang tot enkele beperkte rechten. Maar in de praktijk blijkt het bijzonder moeilijk om deze uit te oefenen.

Met betrekking tot kinderen in gezinnen zonder wettig verblijf staan we stil bij vier aspecten: (1) kinderen die in België geworteld zijn en het land moeten verlaten, (2) kinderen die niet kunnen terugkeren om redenen buiten hun wil, (3) detentie om migratierechten en (4) de methodiek van de oriëntering op de toekomst.

In het thematische deel van dit rapport bespreken we andere belangrijke aanbevelingen over de levensomstandigheden van kinderen zonder wettig verblijf: de toegang tot medische zorg en psychologische bijstand (zie aanbevelingen rond gezondheid), het onderwijstraject kunnen afmaken (zie aanbevelingen rond onderwijs) en het recht op materiële opvang (zie aanbevelingen rond opvang).

A. GEWORTELDE KINDEREN

We zien hoe kinderen, jongeren of gezinnen die na jarenlang verblijf in België toch het land moeten verlaten. Omdat ze plots hun verblijfsvergunning verliezen, omdat de DVZ ze na enkele jaren zonder wettig verblijf wil uitwijzen of omdat ze op hun 18de jaar geen papieren hebben. België heeft zeker het recht en de plicht om de migratiestromen te regelen, maar die uitwijzingen zijn wel bijzonder nefast voor kinderen. En zeker als ze al verscheidene jaren in België leven en hier 'geworteld' zijn.

Wat is 'geworteld' zijn?

Migratie betekent altijd ontworteling, zeker voor kinderen: ze worden abrupt gescheiden van hun vertrouwde omgeving, met alle invloed van dien op hun identiteit, hun zelfbeeld, hun eigenwaarde en hun ontwikkeling.⁸³ Voor hun herstel en hun welzijn is het van groot belang dat ze in de nieuwe omgeving opnieuw kunnen 'wortelen'. Dat ze contacten kunnen leggen en relaties ontwikkelen met de omgeving, met voorzieningen en met andere personen, vooral leeftijdsgenoten, buiten het gezin. Dat ze naar school gaan, de taal leren en bindingen opbouwen met de samenleving.

⁸² Een persoon is 'zonder wettig verblijf' als hij of zij hier niet (meer) in België mag verblijven volgens de wet. De Belgische immigratiewetgeving bepaalt hoe mensen met een andere nationaliteit het recht kunnen verwerven om hier te verblijven.

⁸³ Kalverboer M. & Zijlstra E., 2006, *De schade die kinderen oplopen als ze na langdurig verblijf in Nederland gedwongen worden uitgezet*, p. 3.

De impact van gedwongen terugkeer

Kinderen ondervinden schade als gevolg van de bestaansonzekerheid en van de gedwongen terugkeer:⁸⁴

- Schade als gevolg van **bestaansonzekerheid**. Onderzoek stelt dat een onontbeerlijke voorwaarde voor een goede ontwikkeling "het ervaren van een toekomstperspectief en continuïteit in opvoeding en verzorging voor de ontwikkeling van kinderen" is.⁸⁵ Als dat ontbreekt, leeft een kind in onzekerheid over zijn of haar bestaan wat leidt tot schade bij de ontwikkeling.
- De schade als gevolg van de **gedwongen terugkeer** is afhankelijk van de individuele situatie. Nederlands onderzoek wijst formeel uit dat er bij alle kinderen en jongeren na vijf jaar verblijf sprake is van worteling en dat gedwongen terugkeer onmiskenbaar schade berokkent.⁸⁶ Hetzelfde onderzoek wijst uit dat worteling zich ook veel vroeger kan doorzetten, afhankelijk van de individuele situatie. Het rapport *Silent Harm* van UNICEF rapporteert symptomen en psychische aandoeningen bij kinderen die worden teruggestuurd: nachtmerries, zelfmoordgedachten, aanhoudende droefheid, schuldgevoelens, slaapproblemen, vermoeidheid, depressieve gevoelens, agressie, verlatingsangst... Eén op de drie bevraagde kinderen en jongeren leed aan post-traumatische stress.⁸⁷

41

Naar een oplossing

Het is duidelijk dat de rechten van die kinderen geschonden worden en dat België hierop gepast dient te antwoorden. Hierop is al verscheidene keren⁸⁸ aangedrongen door het middenveld⁸⁹ en door politieke partijen.⁹⁰ De Kinderrechtencommissaris pleit voor een **permanente verblijfsvergunning** voor 'gewortelde kinderen'.⁹¹ In de zomer van 2016 kwam het thema opnieuw onder de aandacht naar aanleiding van de uitwijzing van het Kosovaars meisje Djellza en haar gezin. De Kinderrechtencoalitie beraadde zich toen over de vraag hoe we hiermee vanuit een kinderrechtenperspectief kunnen omgaan. Er zijn verscheidene regelingen denkbaar om gewortelde kinderen verblijfsrecht te geven. De voorkeur van de coalitie gaat naar een getrappt systeem: we pleiten voor de verankering van het belang van het kind in de vreemdelingenwet, maar in afwachting hiervan kan een regeling worden uitgewerkt voor de kinderen die nu in deze situatie verkeren.

84 Afhankelijk van de situatie van het kind en haar gezin, kan het ook schade oplopen door discriminatie, de leefsituatie (onvoldoende gevarieerde voeding door armoede), enz.

85 Kalverboer M. & Zijlstra E., 2006, *Op. Cit.*, p. 5.

86 *Idem*.

87 Knaus V. et al., 2012, *Silent Harm - A report assessing the situation of repatriated children's psycho-social health*, UNICEF Kosovo in cooperation with Kosovo Health Foundation, p. 26.

88 Het werd ook besproken in de media. Onder meer: Van Erp E., 20 juni 2014, *Leerkrachten luiden alarmbel: "Laat kinderen op de vlucht hun opleiding afmaken"*, www.knack.be; Mo*Magazine, 8 juli - 25 september 2013, *Dossier Kinderpardon*, www.mo.be.

89 Keytsman E., 25 september 2013, *Niet-begeleide minderjarigen wonen soms langer in België dan in het land van hun ouders*, www.mo.be; Vluchtelingenwerk Vlaanderen, 2014, *powerpointpresentatie* (www.nvkvv.be/file?file=629089), laatst geraadpleegd op 17 november 2016).

90 Door SPA, zie o.m. Het Nieuwsblad, 27 augustus 2016, *Het dilemma van Djellza: het vliegtuig of de illegaliteit*. Ook de N-VA pleitte in het verleden al voor een dergelijke regeling, zie: Knack, 24 september 2009, *N-VA wil 'kinderpardon' voor jonge asielzoekers*, www.knack.be.

91 Kinderrechtencommissariaat, 3 juni 2016, *Een toekomst voor kinderen en jongeren zonder papieren*, Platformtekst.

Bij een dergelijke regeling geldt het richtinggevend principe van het **recht op een gezin(sleven)** (artikel 9 en 18 IVRK, artikel 8 EVRM). Ook de ouders van kinderen zonder wettig verblijf moeten dus een verblijfsrecht kunnen verkrijgen. Het is nodig om dit te benadrukken: in de zaak Djellza gebruikten de staatssecretaris en de DVZ dit principe immers in het nadeel van het kind. Zij stelden dat Djellza, ondanks haar worteling, het land moest verlaten omdat haar ouders geen verblijfsvergunning hadden en ze het recht op gezinsleven dienden te respecteren.⁹²

We benadrukken dat het recht op een gezinsleven een recht is van het kind, geen plicht. Kinderen kunnen alleen van hun ouders gescheiden worden als dat in hun belang is.

AANBEVELINGEN

12. De Kinderrechtencoalitie vraagt een wettelijke oplossing voor de situatie van gewortelde kinderen zonder wettig verblijf. Veranker het belang van het kind als overkoepelend en afdwingbaar principe in de migratiewetgeving. Dat betekent onder meer een herziening van de vreemdelingenwet, waardoor men de behandeling van de asielaanvraag en de aanvraag voor regularisatie op medische of humanitaire gronden vanuit de kinderrechten en het belang van het kind moet analyseren en motiveren.

Aan: Staatssecretaris voor Asiel en Migratie

Algemeen commentaar 14 van het Comité voor de Rechten van het Kind stelt dat men het belang van de betrokken minderjarigen moet overwegen bij elke beslissing die hen aangaat. Verscheidene rapporten beschrijven mogelijke methodes voor het onderzoeken van hun belang.⁹³ De bepaling van het belang van het kind dient te gebeuren door een onafhankelijk, multidisciplinair team.⁹⁴

Aangezien het over een mogelijke uitwijzing gaat, moet men de impact van een terugkeer op de betrokken kinderen ook altijd onderzoeken en motiveren. Dat is verankerd in artikel 74/13⁹⁵ van de Vreemdelingenwet over de bevelen om het grondgebied te verlaten. Maar in de praktijk zien we dat de DVZ dit niet of slechts pro forma vermeldt op de bevelen. De impactstudie zou ook de gevolgen voor de ontwikkeling van het kind moeten omvatten. Er is dus niet alleen nood aan een wetswijziging, maar ook aan bijsturing in de praktijk van de Dienst Vreemdelingenzaken.

92 Gazet van Antwerpen, 29 augustus 2016, *Broers van uitgewezen Djellza hebben zware feiten gepleegd en ouders laten alles op hun beloop*, www.gva.be; Knack, 1 september 2016, *Djellza kwam niet naar school*, www.knack.be.

93 Zie o.m. Arnold S. et al, 2015, *Best Practice in Determining and Implementing Durable Solutions for Separated Children in Europe: A Multidisciplinary Approach*, Irish Refugee Council (Bevat aanbevelingen rond het bepalen van een duurzame oplossing voor NBIM, maar verschillende elementen kunnen eveneens gebruikt worden voor de bepaling van het belang van een kind in een gezin); Kalverboer M. & Zijlstra E., 2006, Op. Cit.; UNHCR, 2008, *UNHCR Guidelines on Determining the Best Interests of the Child*, p. 5.

94 Zij moeten onder meer de volgende personen spreken en betrekken (indien toepasselijk): het kind zelf, de voogden (afhankelijk van de situatie: de ouders, NBIMV-voogd, wetelijke voogd), sociaal werkers, zorgverleners (incl. pleeggezin, centrumpersoneel), medisch experts, opvoeders, gemeenschapswerkers, NGO's, externe agentschappen (IOM, ISS, ICRC). Bron: Arnold S. et al, 2015, *Op. Cit.*

95 Dit artikel is een omzetting van artikel 5 van de Europese terugkeerrichtlijn in de nationale wetgeving. Ze stelt dat: *"Bij het nemen van een beslissing tot verwijdering houdt de minister of zijn gemachtigde rekening met het hoger belang van het kind, het gezins- en familieleven en de gezondheidstoestand van de betrokken onderdaan van een derde land."*

13. De Kinderrechtencoalitie dringt erop aan dat, in afwachting van een wettelijke oplossing, kinderen die al vijf jaar in België wonen zonder (tijdelijke of duurzame) verblijfsvergunning in de regel een permanente verblijfsvergunning krijgen.

Aan: Staatssecretaris voor Asiel en Migratie

Bij de ontwikkeling van deze regeling is het aangewezen rekening te houden met de ervaring in andere landen. Zoals het 'kinderpardon', het Nederlandse antwoord op de hachelijke situatie van de gewortelde kinderen: daar bleken de administratieve erkenningsvoorwaarden erg problematisch te zijn.⁹⁶ Van de aanvragen voor de kinderpardon-regeling werd 92 procent afgewezen.⁹⁷ We dringen aan op duidelijke en rechtvaardige voorwaarden die vooraf worden afgetoetst bij experts uit het middenveld. Het richtinggevend principe van het recht op een gezin(sleven) (artikel 9 en 18 IVRK, artikel 8 EVRM) geldt ook in dit geval.

14. Voor kinderen die minder dan vijf jaar in ons land verblijven, dient men de vraag voor regularisatie op humanitaire basis individueel te beoordelen. De procedure moet toegang kunnen geven tot een duurzaam verblijf. Ook hier primeert het belang van het kind. De beoordeling moet gebeuren door een onafhankelijke, multidisciplinaire commissie.

Aan: Staatssecretaris voor Asiel en Migratie

Aangezien de termijn waarin een kind zich wortelt in een samenleving afhangt van zijn of haar individuele situatie, dient men ook bij deze kinderen individueel na te gaan of het kind al dan niet geworteld is. Toch mag worteling niet het enige criterium zijn. Men moet ook oog hebben voor het algemeen belang van het kind en de impact van een mogelijke terugkeer op zijn of haar ontwikkeling. Het recht op een gezin(sleven) geldt ook hier: ook de ouders van die kinderen moeten een duurzame verblijfsvergunning kunnen krijgen.

15. De Kinderrechtencoalitie verwacht dat de regering, conform het regeerakkoord van 2014, een oplossing uitwerkt voor kinderen en gezinnen die niet kunnen terugkeren naar een land van herkomst.

Aan: Staatssecretaris voor Asiel en Migratie

Soms zijn gezinnen evenmin als individuen repatrieerbaar: ze kunnen niet terug naar hun land van herkomst, ook al zouden ze dat willen. Dat kan het gevolg zijn van administratieve praktijken, omdat ze staatloos zijn of omdat hun terugkeer hun mensenrechten zou schenden, zoals bij oorlog in het land van afkomst of om medische redenen.⁹⁸

⁹⁶ De Kinderombudsman, 26 mei 2014, *Kinderpardon niet in lijn met het Kinderrechtenverdrag*, www.dekinderombudsman.nl (laatst geconsulteerd op 17 november 2016).

⁹⁷ Het Nederlandse kinderpardon bestaat uit twee delen: enerzijds is er een tijdelijke regularisatiecampagne ('overgangsregeling' genoemd; afgesloten), anderzijds de definitieve kinderpardonregel. In dit tweede werd 92 procent van de aanvragen afgewezen, in het eerste was de erkenningsgraad hoger (zie Tweede Kamer der Staten-Generaal, 19 november 2013, 19 637 Vreemdelingenbeleid nr. 1756, Brief van de staatssecretaris van veiligheid en justitie).

⁹⁸ Vanderbruggen M., Phelps J., Sebtaoui N., Kovats A. & Pollet K., 2014, Point of no return. *The futile detention of unreturnable migrants*. Zie ook www.pointofnoreturn.eu.

Die gezinnen zijn bijzonder kwetsbaar. De enige oplossing die hen toelaat bij te dragen aan de samenleving en die hun mensenrechten respecteert, is een verblijfsvergunning. Een oplossing werd aangekondigd in het regeerakkoord van 2014 maar is nog niet uitgevoerd.

B. TERUGKEERBELEID

Net als de vorige vat ook de huidige regering het zwaartepunt van het terugkeerbeleid samen in het principe “vrijwillig als het kan, gedwongen als het moet”. In zijn beleidsverklaring vermeldt de huidige staatssecretaris voor Asiel en Migratie Theo Francken expliciet het belang van het kind bij procedures omtrent NBM.⁹⁹ Maar is het terugkeerbeleid ook in lijn met het Kinderrechtenverdrag? Ook hier staat het belang van het kind onder druk.

Met betrekking tot het terugkeerbeleid focussen we op de detentie van kinderen in gezinnen en de toekomstoriënteringsmethode. Er zijn ook pijnpunten in de uitvoering van de vrijwillige terugkeer maar die behandelen we hier niet.¹⁰⁰

Detentie van kinderen: in strijd met het Kinderrechtenverdrag

De wetgeving laat toe om verscheidene groepen kinderen vast te houden of onder een alternatieve detentie¹⁰¹ te plaatsen. Bij aankomst aan de grens kan men een NBM in afwachting van de leeftijdsbepaling maximaal twee maal drie dagen vasthouden. Ook gezinnen met kinderen die aan de grens asiël vragen, kan men vasthouden. In het kader van de analyse van het terugkeerbeleid, focussen we op de detentie van kinderen in het kader van de (gedwongen of vrijwillige) terugkeer.

Hoewel de wet van 2011 detentie van minderjarigen in principe verbiedt, laat hij toch de detentie in gesloten centra toe, zij het onder bepaalde voorwaarden. Zo is detentie mogelijk voor kinderen zonder wettig verblijf en voor een beperkte periode, in een centrum dat “aangepast [is] voor de noden van gezinnen met minderjarige kinderen”.¹⁰² Hoewel de Kinderrechtencoalitie en diverse middenveldorganisaties al jaren pleiten voor een totaal verbod op de detentie van kinderen¹⁰³ bevestigde het Grondwettelijk Hof in 2013 dat kinderen in gezinnen opgesloten mogen worden zolang het centrum aangepast is. De detentie moet niet enkel voldoen aan de voorwaarden vastgelegd in het arrest van

99 Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, 18 november 2014, *Beleidsverklaring Asiel en migratie*, DOC54 0020/021.

100 Zie o.m. Migratiecoalitie, 2015, *Het migratiebeleid doorgelicht. Terugkeer onder de regering-Di Rupo*; Bossens N., Platteau E., Frees W. & Pattyn V., 2015, *De bekendheid en het imago van vrijwillige terugkeer bij irreguliere migranten en hun vertegenwoordigers in België*, KU Leuven Instituut voor de Overheid.

101 Het Platform Kinderen op de Vlucht definieert alternatieven voor detentie als “elke wetgeving, beleid of praktijk die de mensen- en kinderrechten respecteert en die migranten, waarvoor detentie in een gesloten centrum noodzakelijk en niet willekeurig, maar wel onevenredig geacht wordt, toelaat in de gemeenschap te verblijven zolang de verblijfsprocedure duurt of de (gedwongen) terugkeer of terugdrijving voorbereid wordt. Daarbij zijn, voor gezinnen met minderjarige kinderen, het recht op een gezinsleven, op onderwijs, op spel en op ontwikkeling van bijzonder belang.” (in Van der Vennet L., 2015, *Detentie van kinderen in gezinnen in België*. Analyse van de theorie en de praktijk, Platform Kinderen op de Vlucht). De terugkeerbewoningen zijn het bekendste Belgische alternatief voor detentie.

102 Artikel 74/9 van de Vreemdelingenwet, toegevoegd door de wet van 16 november 2011.

103 Naast de Kinderrechtencoalitie, o.m. Platform Kinderen op de Vlucht, La Code, Myria, Défence des Enfants-Belgique, Vluchtelingenwerk Vlaanderen, Jesuit Refugee Service Belgium, UNICEF België.

het Grondwettelijk Hof¹⁰⁴ maar ook aan de arresten van het Europees Hof voor de Mensenrechten.¹⁰⁵

We zijn verontrust door de nieuwe stappen van de regering om detentie van minderjarigen in het kader van migratie effectief mogelijk te maken, door de planning van nieuwe 'gesloten gezinsunits'. De bouw hiervan wordt deze legislatuur gepland.¹⁰⁶ Tal van middenveldorganisaties, en recent ook de Raad van Europa, lieten zich al kritisch uit over deze plannen.

De Kinderrechtencoalitie stelt samen met het Comité voor de Rechten van het Kind dat detentie van kinderen – hoe kort ook – een schending is van de kinderrechten: "(...) *regardless of the situation, detention of children on the sole basis of their migration status or that of their parents is a violation of children's rights, is never in their best interests and is not justifiable.*"¹⁰⁷ De administratieve status van de ouders mag geen reden zijn om de kinderen op te sluiten.¹⁰⁸ De Rapporteurs inzake foltering en onmenselijke behandeling van de VN stellen dat kinderen straffen omwille van de daden van de ouders, een schending is van artikel 252 van het IVRK. Detentie is strijdig met het noodzakelijkheidsprincipe, is disproportioneel en is een vorm van wrede, onmenselijke of vernederende behandeling van kinderen. Voor gezinnen met minderjarige kinderen moet er dus altijd een alternatief zijn voor detentie.¹⁰⁹ In België kan dit onder bepaalde voorwaarden in de eigen woning of in een open terugkeerwoning in afwachting van de verwijdering van het grondgebied.

Het is onmogelijk om hier het fenomeen van de detentie grondig te evalueren. Voor een uitvoerige analyse verwijzen we naar de publicatie *Detentie van kinderen in gezinnen in België. Analyse van de theorie en de praktijk* van het Platform Kinderen op de Vlucht.¹¹⁰

104 Arrest n° 166/2013 van 19 december 2013. De voorwaarden zijn: (i) dat elk familielid de unit dagelijks en zonder voorafgaande toestemming kan verlaten; (ii) dat de vasthouding van de ouders op zulk een manier gebeurt dat de kinderen er geen nadeel van ondervinden; (iii) dat de kinderen niet hetzelfde vasthoudingsregime kunnen worden opgelegd als de ouders; (iv) dat de unit aangepast moet zijn aan het kind. Hierbij verwijst het Hof expliciet naar art 17 van de Terugkeerrichtlijn die onder meer stelt dat (a) minderjarigen slechts in laatste instantie en voor een zo kort mogelijke periode in bewaring worden gesteld, (b) de gezinnen afzonderlijke accommodatie krijgen waarbij voldoende privacy is gegarandeerd, (c) de minderjarigen toegang hebben tot vrijetijdsbesteding (spel en recreatieactiviteiten) en onderwijs (afhankelijk van de duur van hun vasthouding), en (d) het belang van het kind voorop staat tijdens de vasthouding.

105 Mubilanzila Mayeka and Kaniki Mitunga v Belgium (nr. 13178/03, 12.10.2006), Muskhadzhiyeva a.o. v. Belgium (nr. 41442/07, 19.01.2010), Kanagaratnam and others v Belgium (nr. 15297/09, 13.12.2011).

106 Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, 18 november 2014, *Beleidsverklaring Asiel en migratie*, DOC54 0020/021; Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, 27 oktober 2016, *Algemene beleidsnota asiel en migratie*, doc. 54 2111/017, p. 29.

107 Comité voor de Rechten van het Kind, 2013, *Op. Cit.*

108 Commissioner for Human Rights, 2010, *Positions on the rights of minor migrants in an irregular situation*, CommDH/PositionPaper(2010)6.

109 Human Rights Council, 2012, *Report of the Special Rapporteur on the rights of migrants*, François Crépeau, A/HRC/20/24; zie ook Human Rights Council, 2015, *Report of the Special Rapporteur on torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment*, Juan E. Mendez, A/HRC/28/68.

110 Van der Vennet L., 2015, *Detentie van kinderen in gezinnen in België. Analyse van de theorie en de praktijk*, Platform Kinderen op de Vlucht.

AANBEVELINGEN

16. De Kinderrechtencoalitie veroordeelt de inperking van het verbod van opsluiting van minderjarigen. Detentie is in strijd met het Kinderrechtenverdrag. We sporen België aan om het algemeen verbod op detentie van minderjarigen te verankeren in de wet van 15 december 1980. Daarvoor dienen artikel 74/9 van de wet van 15 december 1980 en artikel 41§2 van de opvangwet van 12 januari 2007 geschrapt of herschreven te worden.

Aan: Staatssecretaris voor Asiel en Migratie

Dat komt ook overeen met het engagement dat België in september 2016 uitsprak in het kader van de *New York Declaration for Refugees and Migrants*.¹¹¹

17. De Kinderrechtencoalitie vraagt met aandrang om, in afwachting van een aanpassing van de wet, in geen geval over te gaan tot detentie van gezinnen met minderjarige kinderen. Ook als er aan de voorwaarden voor detentie (zoals bepaald in de vreemdelingenwet) voldaan is, moet men altijd op zoek naar een alternatief.

Aan: Dienst Vreemdelingenzaken
Staatssecretaris voor Asiel en Migratie

C. TOEKOMSTORIËTERING

Contact van hulp- en dienstverleners met gezinnen zonder wettig verblijf, confronteert hen vaak met twee aspecten van die realiteit: enerzijds zijn de gezinnen, naast het dagelijkse overleven, sterk gefocust op het bekomen van papieren en anderzijds is er de juridische realiteit van de beperkte opties van het gezin.

Bij de ondersteuning van gezinnen in hun migratieproces groeide er in de integratiesector een visie en methodiek rond toekomstoriëntering.¹¹² De methodiek stimuleert mensen zonder wettig verblijf om te praten over hun oorspronkelijke migratiedoelstellingen en om na te denken over hun toekomstplannen, om zodoende zicht te krijgen op het realiseren van die toekomst, al dan niet in België. Hierdoor kunnen mensen los komen van de focus op papieren en realistisch nadenken over alle opties: in België blijven, terugkeren naar het land van herkomst of naar een derde land trekken.

Hoewel dit soort trajecten een meerwaarde biedt zowel voor gezinnen als voor de overheid, is het aanbod erg beperkt als gevolg van herstructureringen en de beperkte subsidiëring.

¹¹¹ General Assembly, 13 september 2016, *New York Declaration for Refugees and Migrants*.

¹¹² Zie o.m. Kruispunt Migratie-Integratie, 2014, *Toekomstoriëntering. Met precaire verblijvers werken aan een zinvol toekomstperspectief*. Kennismakingsbrochure voor hulpverleners; Opbouwwerk Brussel, 2011, *Toekomstoriëntering met mensen zonder wettig verblijf*; Antwerps integratiecentrum De8, 2012, *Toekomstoriëntering aan mensen zonder wettig verblijf. Een traject voor groepswerk en individuele begeleiding*.

AANBEVELING

- 18. De Kinderrechtencoalitie roept op om het toekomstoriënteringsaanbod voor gezinnen zonder wettig verblijf uit te breiden. Voorzie voldoende middelen voor de gespecialiseerde organisaties.**

Aan: Vlaams Minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding

2.3. KINDEREN IN GEZINNEN IN PROCEDURE

Hier bespreken we diverse pijnpunten met betrekking tot kinderen in gezinnen die in een bepaalde procedure zitten. Ook in de toepassing van de verblijfsprocedures worden kinderen vaak uit het oog verloren als ze deel uitmaken van een gezin. Hoewel we de ouders in hun ouderrol moeten laten, merken we dat die kinderen nood hebben aan extra bescherming en specifieke beleidsaandacht. We willen ook hun stem en hun belangen onder de aandacht brengen.

We maken ons zorgen over de positie van begeleide minderjarigen tijdens de procedures, zowel bij het indienen van een procedure, als bij de behandeling van de aanvraag of de beslissing. We formuleren enkele aanbevelingen met betrekking tot alle verblijfsprocedures en daarna een specifieke aanbeveling voor de asielpprocedure. Voor een grondiger analyse en verdere aanbevelingen verwijzen we naar ons position paper ter zake.¹¹³

A. OVERKOEPELENDE PRINCIPES

Kinderen zijn afhankelijk van hun wettelijke vertegenwoordigers. Ze kunnen niet beslissen welke stappen worden ondernomen of welke elementen aangebracht worden in de loop van een verblijfsprocedure. De ouders starten een procedure en hun verhaal wordt het uitgangspunt.

Ook wanneer we naar het wettelijk kader kijken, merken we dat het zwaartepunt ligt bij de ouders of (administratieve) efficiëntie en niet bij de kinderen. Zo wordt het belang van het kind wel vermeld in enkele specifieke artikels van de Vreemdelingenwet maar het fungeert niet als een overkoepelend basisprincipe. Bovendien bestaat er discussie over de directe doorwerking van artikel 3 IVRK¹¹⁴, hoewel duidelijk is dat het belang van het kind rechtstreeks doorwerkt wat betreft de uitvoering van Europese richtlijnen.¹¹⁵

Hieruit volgt dat de overheid in het kader van het asiel- en migratiebeleid garandeert dat begeleide minderjarigen effectief aanspraak kunnen maken op al hun rechten, waaronder het non-discriminatiebeginsel, het belang van het kind, het uiten van hun mening, toegang tot passende informatie of de maximale mogelijkheid om te leven en zich te ontwikkelen. Om aanspraak te kunnen maken op hun rechten is het belangrijk dat kinderen een actieve rol krijgen in alle procedures die hen aanbelangen.

Om in de toekomst onduidelijkheid te voorkomen en ervoor te zorgen dat het belang van kinderen de basis vormt voor alle beslissingen die hen aanbelangen, formuleren we enkele aanbevelingen.

113 Kinderrechtencoalitie, 2015[2014], *Position paper over de positie van begeleide minderjarigen in asiel- en andere verblijfsprocedures*, via www.kinderrechtencoalitie.be.

114 Volgende arresten van de Raad van State bepalen bijvoorbeeld dat er geen directe doorwerking is: RvS 7/02/1996 nr 58.032, RvS 01/04/1997 nr 65.754, RvS 21/10/1998 nr 76.554, RvS 28/06/2001 nr 97.206, RvS 27/12/2005 nr 153.187, RvS 28/06/2006 nr 160.740.

115 RvV arrest 97.183 (21/02/2013), RvV arrest 123.160 (28/04/2014), RvV nr. 121.015 (20/03/2014); zie ook EHRM, *Rahimi v Griekenland* 8687/08 (05/07/2011); *Neulinger & Shuruk v Zwitserland* 41615/07 (06/07/2010); HvJ, C-648/11 - *MA, BT, DA v Secretary of State for the Home Department* (6/6/2013), §59.

AANBEVELINGEN

19. De Kinderrechtencoalitie pleit voor een effectieve en consequente toepassing van het recht van kinderen om gehoord te worden.

Aan: Dienst Vreemdelingenzaken
Commissariaat-Generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen

49

Aangezien kinderen het recht hebben gehoord te worden zou dit een evidentie moeten zijn, ook als het geen verplichting is. Dat werd ook benadrukt door het Comité voor de Rechten van het Kind dat in zijn slotbeschouwingen uit 2010 oproept om het hoorrecht van kinderen te verzekeren in gerechtelijke en administratieve procedures. Momenteel is het horen van begeleide minderjarigen voorzien in de procedures van de DVZ¹¹⁶ en het CGVS¹¹⁷. In de praktijk worden minderjarigen in gezinnen niet of slechts sporadisch gehoord.

Om ervoor te zorgen dat kinderen op een veilige manier en in een veilige omgeving gehoord worden, moeten we enkele criteria voorzien. Het is immers mogelijk dat het kind niet wil gehoord worden, dat het informatie geeft die tegenstrijdig is aan die van de ouders, dat zijn vervolgingsvrees verschilt dan die van zijn ouders of dat het kind niet wil dat zijn ouders van die informatie op de hoogte worden gesteld. Voor een diepgaander analyse en bijkomende concrete aanbevelingen verwijzen we naar onze position paper.¹¹⁸

20. De Kinderrechtencoalitie vraagt om tijdens de verblijfsprocedures van gezinnen met kinderen altijd rekening te houden met het kindperspectief, kindspecifieke vervolgingen en risico's en kansen op duurzame reïntegratie bij een eventueel vertrek uit België.

Aan: Dienst Vreemdelingenzaken
Commissariaat-Generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen

Opdat een beslissing zou overeenkomen met het belang van het kind is het noodzakelijk om doorheen de verblijfsprocedures rekening te houden met het kindperspectief. Dat kan op verschillende manieren:

- Heb altijd aandacht voor specifieke kindgerelateerde vervolgingen in het land van herkomst zoals genitale verminking, gedwongen huwelijken of de beperkte toegang tot onderwijs. Zorg ervoor dat dit duidelijk onderzocht en gemotiveerd wordt bij de beslissing.
- Het is cruciaal om oog te hebben voor de toekomst van de kinderen. Analyseer grondig de kindspecifieke risico's, de kansen op duurzame reïntegratie en de impact op de ontwikkeling van de kinderen bij een eventuele uitwijzing.

¹¹⁶ Art. 3.5° en 9 van het KB tot vaststelling van de procedure door Dienst Vreemdelingenzaken.

¹¹⁷ Art. 7 en 14 van het regeling van de werking van en de rechtspleging voor het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen.

¹¹⁸ Kinderrechtencoalitie, 2015[2014], *Op. Cit.*

Kindspecifieke informatie over de landen van herkomst is cruciaal. Ze helpt het CGVS en de DVZ gefundeerde beslissingen te nemen. Toch zien we dat, met uitzondering van enkele rapporten die expliciet aandacht schenken aan de situatie van kinderen¹¹⁹, de meeste rapporten met landeninformatie kinderen over het hoofd zien.¹²⁰ We vragen bijgevolg dat de bevoegde diensten de kindspecifieke rapporten gebruiken en bij eigen onderzoek of terreinbezoeken bijzondere aandacht schenken aan de situatie van kinderen.¹²¹

21. De Kinderrechtencoalitie dringt erop aan dat de Commissie van advies voor vreemdelingen vaker in verblijfsbeslissingen betrokken wordt en wordt uitgebreid met kinder(rechten)experts.

Aan: Staatssecretaris voor Asiel en Migratie

De Commissie van advies voor vreemdelingen (CAV) is een onafhankelijk adviesorgaan dat de staatssecretaris voor Asiel en Migratie bijstaat in bepaalde beslissingen over verblijfsdossiers.¹²² De staatssecretaris kan haar advies inwinnen bij eender welke beslissing die een vreemdeling betreft. Ondanks de mogelijke meerwaarde van de Commissie van advies is ze in de ambtstermijn van deze staatssecretaris nog niet samengeroepen. De commissie is samengesteld uit magistraten, advocaten en afgevaardigden van bewegingen en organisaties die de belangen van vreemdelingen verdedigen.¹²³ In april 2016 werd een oproep voor kandidaatcommissieleden uit de derde groep gelanceerd¹²⁴ maar de nieuwe samenstelling werd nog niet bekendgemaakt.

We vragen om de Commissie van advies voor vreemdelingen opnieuw te activeren en ze uit te breiden met kinderrechtenexperts. Door de toevoeging van kinderrechtenexperts in dossiers waar de kinderrechten betrokken zijn, kan de staatssecretaris erop rekenen dat de belangen van het kind worden geïdentificeerd en geanalyseerd.

22. De Kinderrechtencoalitie vraagt om een faire verjaringstermijn voor fraude in asiel- en verblijfsprocedures te voorzien in de wet van 15 december 1980.

Aan: Staatssecretaris voor Asiel en Migratie

Als blijkt dat een verblijfsvergunning op frauduleuze wijze werd bekomen – wat zelden gebeurt – door te liegen over de vervolgingsgrond of door een andere naam op te geven trekt de DVZ de verblijfsvergunning van de fraudeur en zijn *dependents* in. Hoewel de overheid het recht en de plicht heeft fraude op te sporen, zijn het vaak de kinderen van

119 Bijvoorbeeld: UNICEF, 2015, *Analyse de la situation des enfants en Guinée*; UNICEF, 2015, *Child Notice Afghanistan*; UNICEF, 2015, *Analyse de la situation des enfants au Maroc*; UNICEF, 2015, *Child notice Albania*; UNICEF, 2016, *Child Notice Sudan*; Human Rights Watch, 2016, "Our time to sing and play". *Child marriage in Nepal*; Human Rights Watch, 2016, "They bear all the pain". *Hazardous Child Labor in Afghanistan*.

120 Gebaseerd op een korte doormane van verschillende landenrapporten. Op de landeninformatiewebsite van het CGVS is "kind" of "minderjarige" ook geen zoekterm (o.d.v. 18 november 2016).

121 Deze methodologie kan hierbij helpen: UNICEF, 2015, *Methodology guidance on child notice*.

122 Bijvoorbeeld in bepaalde uitwijzingsdossiers.

123 Artikels 32 en 33 van de wet van 15 december 1980.

124 Belgisch Staatsblad, 15 april 2016, *Commissie van Advies voor Vreemdelingen. - Bericht aan de instellingen voor bijstand, groeperingen, bewegingen of organisaties die de belangen van vreemdelingen verdedigen*, p 26037.

de fraudepleger die de prijs betalen. Zij verliezen alle zekerheid, moeten hun opleiding stoppen, duiken de illegaliteit in of keren terug naar het land waar hun ouders vandaan kwamen. Teruggestuurd worden naar een land van herkomst dat een kind niet kent, is bijzonder onrechtvaardig. We vragen om voor dergelijke overtredingen een verjaringstermijn te voorzien, zoals voor andere overtredingen.

De Vreemdelingenwet verbiedt de uitwijzing van kinderen die in België geboren werden of voor hun 12 jaar toekwamen en hier sindsdien op regelmatige wijze verbleven.¹²⁵ Maar de Dienst Vreemdelingenzaken omzeilt dat verbod door te stellen dat de periode van de geschrapte verblijfsvergunning eigenlijk een periode 'zonder wettig verblijf' is. Aangezien het om onregelmatig verblijf gaat, zou het verbod op uitwijzing niet gelden. Het invoeren van een verjaringstermijn in de asiel- en migratiewetgeving kan ervoor zorgen dat gewortelde kinderen niet het slachtoffer worden van de fraude van hun ouders, terwijl België nog steeds de mogelijkheid heeft fraude op te sporen en tegen te gaan.¹²⁶ Met deze aanbeveling willen we ook vermijden dat er nog meer gezinnen zonder wettig verblijf voorkomen.

B. DE ASIELPROCEDURE

Conform artikel 3 en 22 van het Kinderrechtenverdrag staat de Belgische wet toe dat begeleide minderjarigen zelf asiel aanvragen – hoofdasielaanvrager zijn – zonder tussenkomst van de ouders. Ouders kunnen ook asiel aanvragen voor hun minderjarig kind dat vervolging riskeert maar nog te jong is om zelf asiel te vragen. Toch merken we dat de asielaanvraag van of voor een kind soms onder de naam van de ouder(s) geregistreerd wordt of dat er bij het onderzoek van de asielaanvraag van de ouders de eventuele vervolgingsvrees bij de kinderen niet wordt onderzocht.¹²⁷

Opdat minderjarigen dat recht in de praktijk kunnen uitoefenen, vragen we de betrokken diensten om de minderjarige duidelijke en aangepaste informatie te geven. Ook moeten ze nagaan of een kind aanspraak kan maken op eigen vervolgingsgronden die een basis kunnen bieden voor een eigen asielaanvraag.

Kinderen die asiel aanvragen, hebben recht op een *pro deo* advocaat,¹²⁸ maar zijn hiervan niet altijd op de hoogte. Daarom is het belangrijk dat de gezinsadvocaat en het opvangcentrumpersoneel het gezin en het kind hierover informeren.

Een ander aspect betreft het hoorrecht van kinderen. Omdat kinderen niet altijd willen dat hun ouders weten waarom ze asiel vragen, zoals bij seksuele geaardheid of gedwongen huwelijk, moet men zich altijd afvragen of de aanwezigheid van de ouders voor het kind voldoende veiligheid garandeert om vrijuit te spreken. We pleiten ervoor dat het kind bij procedures de mogelijkheid heeft om alleen vergezeld te worden door een vertrouwenspersoon..

¹²⁵ Artikel 21 van de wet van 15 december 1980.

¹²⁶ Platform Kinderen op de Vlucht maakt dezelfde aanbeveling in haar Memorandum 2014. Platform Kinderen op de Vlucht, 2014, *Op. Cit.*

¹²⁷ Voor een grondige juridische analyse, zie BCHV, 2013, *Kinderen in asiel: rekening houden met hun kwetsbaarheid en hoger belang*; BCHV, 2013, *Asiel en de bescherming van kwetsbaarheid. Inoverwegingname van de minderjarigheid en trauma in de Belgische asielprocedure.*

¹²⁸ Artikel 1§4 van het KB van 18 december 2003 tot vaststelling van de voorwaarden van de volledige of gedeeltelijke kosteloosheid van de juridische tweedelijnsbijstand en de rechtsbijstand, *BS*, 24 december 2003, 60559.

AANBEVELING

23. De Kinderrechtencoalitie dringt erop aan dat kinderen in gezinnen ook in de praktijk een eigen asielaanvraag kunnen indienen die aldus geregistreerd wordt.

Aan: Staatssecretaris voor Asiel en Migratie
Dienst Vreemdelingenzaken
Commissariaat-Generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen
Fedasil en opvangpartners

3. THEMATISCHE AANBEVELINGEN

Niet alle aanbevelingen zijn doelgroepspecifiek. Hieronder bekijken we een aantal aspecten waar alle kinderen in migratie mee geconfronteerd worden en we formuleren thematische aanbevelingen. We bundelen ze in drie 'clusters' van rechten:

53

- Het recht op wonen: we maken een onderscheid tussen kinderen die wonen in een opvangstructuur en kinderen die (alleen of met hun gezin) na erkenning op zoek gaan naar een sociale of private woning.
- Het recht op zorg: hier onderscheiden we zowel medische als psychische zorg, alsook begeleiding en ondersteuning via onder meer (laagdrempelige) jeugdhulpverlening.
- Het recht op onderwijs en vrije tijd.

3.1 RECHT OP WONEN

A. OPVANG

België voorziet opvang voor bepaalde groepen in migratie. Het aantal opvangplaatsen varieert naargelang de instroom. Begin 2016 waren er 33.659 en eind november 2016 nog maar 27.430 plaatsen. De bezettingsgraad was 86 procent.¹²⁹ Het gaat om 'open' opvangstructuren die mensen elke dag kunnen verlaten.

Het belang van kwaliteitsvolle opvang

We kunnen het belang en de kwaliteit van de plek waar kinderen, met of zonder hun gezin, opgevangen worden niet genoeg onderstrepen. De opvang is een belangrijk thema voor kinderen in migratie. Logisch, want het is in de opvangstructuren dat ze voor het eerst in contact komen met een nieuwe samenleving, nieuwe regels en een nieuwe cultuur. Daar willen ze tot rust komen en herstellen van hun ervaringen voor en tijdens de vlucht. Het is een plek waar ze in onzekerheid wachten op de uitslag van hun verblijfsprocedure en waar ze moeten uitzoeken hoe het verder moet. Het is ook een plek die vele rechten moet garanderen: hun recht op bescherming en zorg, hun recht op privacy, hun recht op een toereikende levensstandaard, hun recht op inspraak.

Ongeacht het opvanginitiatief waar ze verblijven, hun gezinssituatie of hun verblijfsstatus: het belang van een goede en veilige 'thuis' is voor deze kinderen primordiaal voor hun verdere ontwikkeling, hun verder verblijf en integratie in ons land.

129 Fedasil, 24 november 2016, *Opvangnetwerk voor asielzoekers in België*.

Verschillende structuren

Sinds jaar en dag bestaan er twee soorten opvangstructuren: collectieve en individuele. De collectieve opvangcentra worden beheerd door Fedasil of collectieve opvangpartners zoals het Rode Kruis. De kleinere, individuele opvangstructuren zijn enerzijds de lokale opvanginitiatieven (LOI's) beheerd door OCMW's en anderzijds woningen van het opvangnetwerk van Vluchtelingenwerk Vlaanderen of CIRÉ.

Zowel de collectieve als de individuele opvangstructuren voorzien onderdak, eten, kledij, toegang tot juridische bijstand, sociale begeleiding, medische en psychosociale zorgen, zakgeld en toegang tot andere diensten.¹³⁰ Dat wordt ook wel 'bed-bad-brood' genoemd.

Het regeerakkoord van 2014 geeft de voorkeur aan de collectieve opvang. Individuele opvanginitiatieven worden voorbehouden voor asielzoekers die 'een grote kans hebben om erkend te worden' als vluchteling en voor personen in een kwetsbare situatie. Die laatsten zijn bijvoorbeeld alleenstaanden met kinderen, zwangere vrouwen en personen met een beperking.¹³¹

Toegang tot opvang

Kinderen in migratie hebben in de meeste gevallen recht op materiële hulp. Ook hier zien we dat dit recht op papier in de praktijk niet noodzakelijk volwaardig wordt gerealiseerd. Enkele voorbeelden.

Niet-begeleide minderjarigen. NBM hebben recht op opvang tot 18 jaar, ongeacht hun statuut. Ze worden opgevangen in drie fases: eerst kort in een observatie- en oriëntatiecentrum, vervolgens in een collectieve en daarna in een individuele opvangstructuur. Hierbij merken we op dat:

- Het huidig beleid van inkrimping en uitbreiding van opvangplaatsen naar gelang de instroom, grote gevolgen heeft voor de continuïteit in het leven van deze kinderen en jongeren.¹³²
- De doorstroming van NBM van de federale opvangstructuren naar de gemeenschapsvoorzieningen moeizaam verloopt. Er bestaan beperkte samenwerkingsverbanden, maar een algemeen samenwerkingsprotocol is er tot nu toe niet.
- Er inspanningen geleverd worden op Vlaams niveau om NBM op te vangen in pleeggezinnen.
- De gemeenschappen extra inspanningen moeten leveren voor de integratie en inburgering van NBM met een erkenning als vluchteling of subsidiair beschermde. In de praktijk blijven deze tot hun 18de jaar in een federale opvangstructuur waarvoor hun begeleiding beperkt blijft tot de vastgelegde materiële hulp.

130 Vastgelegd in de wet van 12 januari 2007 betreffende de opvang van asielzoekers en van bepaalde andere categorieën van vreemdelingen, BS 7 mei 2007, 24027.

131 Federale Overheid, 9 oktober 2014, *Regeerakkoord 'Een economisch engagement, een sociaal project'*, p. 157.

132 O.m. voor hun sociale netwerk, hun schoolloopbaan, het contact en de bijstand met hun voogd, hun traject van eventuele psychologische hulp. In: Kinderrechtencommissariaat, 2016b, *Knelpuntennota NBMV. Sluiting 30 asielcentra: welke gevolgen voor niet-begeleide minderjarigen?*, 2015-2016/12.

Gezinnen in procedure. De gezinnen die een eerste keer asielaanvragen, hebben meteen recht op opvang. Bij meervoudige asielaanvragen laat de opvangwet toe om het gezin uit de opvang te weren tijdens de periode van inoverwegingname door het CGVS. Dat kan alleen in uitzonderlijke en in individueel gemotiveerde gevallen. Toch zien we in de praktijk dat Fedasil in de regel opvang weigert aan deze gezinnen.¹³³

Gezinnen zonder wettig verblijf. Ook zij hebben onder bepaalde voorwaarden recht op opvang. Het OCMW biedt opvang als het vaststelt dat het gezin hulpbehoevend is en de ouders niet in staat zijn om hun onderhoudsplicht te vervullen.¹³⁴ Dat recht is in de praktijk uitgehold omdat het beleid het kadert in een terugkeertraject.¹³⁵ Omdat gezinnen bang zijn om de opvang aan te vragen, komen velen in de daklozenopvang terecht waardoor ze uit de officiële cijfers verdwijnen en de problematiek van sector verschuift.

Nog werk aan de winkel

Bij gesprekken met middenveldorganisaties, opvangstructuren en kinderen en jongeren in migratie noteerden we dat er grote onderlinge verschillen bestaan tussen de opvangstructuren. Wat in de ene structuur kan of ter beschikking is, kan niet in een andere of is er niet beschikbaar. Kinderen en jongeren ervaren dat als bijzonder onrechtvaardig. Ze vergelijken de regels, de kwaliteit van de begeleiding en de criteria van hun opvanginitiatieven. Ze merken dat er heel wat verschillen bestaan en dat begrijpen ze niet.

Een ander belangrijk knelpunt is dat kinderen in migratie en hun gezinnen vaak moeten verhuizen tussen opvangcentra. Elke verhuis betekent dat ze opnieuw op zoek moeten naar een evenwicht, een andere school, samenleven met nieuwe begeleiders en medebewoners, vrijetijdsbesteding. Dat weegt op het psychisch welbevinden en hun mogelijkheden om nieuwe contacten te leggen en zich te hechten.

AANBEVELINGEN

Kinderen wonen vele maandenlang en soms jaren in een opvangstructuur. Het is hun thuis. Daarom is het van het grootste belang dat die plekken hun rechten en belangen centraal plaatsen en garanderen dat kinderen er toegang toe hebben. Kinderen hebben nood aan een warme, veilige en stabiele thuis. Ze hebben recht op bescherming, op zorg, op privacy en het uiten van hun mening. De Belgische overheid dient dat te waarborgen. Opvolging van onderstaande aanbevelingen is nodig voor een beleid dat een kwaliteitsvolle opvang wil garanderen voor alle kinderen in migratie.

24. De Kinderrechtencoalitie vraagt om de verschillen tussen de opvangstructuren aan te pakken:

133 Vluchtelingenwerk Vlaanderen, 2016, *Ceci n'est pas un demandeur d'asile*, p. 12; Federale Ombudsman, 2015, *Jaarverslag 2015 van de federale Ombudsman*, p. 56.

134 KB van 24 juni 2004 tot bepaling van de voorwaarden en de modaliteiten voor het verlenen van materiële hulp aan een minderjarige vreemdeling die met zijn ouders illegaal in het Rijk verblijft, BS 1 juli 2004, 53369.

135 Gezinnen zonder wettig verblijf die materiële hulp (opvang) krijgen op basis van het KB 2004 worden ondergebracht in de open woonunits (of terugkeewoningen). Alleen als daar geen plaats meer is, worden ze opgevangen in een opvangcentrum van Fedasil. Zie: <http://www.mineursenexil.be/nl/dossiers-thematiques/kinderen-in-gezinnen/opvang-materiele-hulp>.

- c. Leg de normen voor de kwaliteit en de infrastructuur van opvangstructuren vast in een KB. Die normen moeten gericht zijn op het bieden van een thuis voor de kinderen die er verblijven.**
- d. Vaardig een KB uit met een uniform huishoudelijk reglement voor de opvangstructuren.**
- e. In afwachting hiervan vragen we Fedasil om transparante en uniforme kwaliteitsnormen uit te werken. Zorg dat de rechten van de minderjarigen hierbij worden gegarandeerd.**

Aan: Staatssecretaris voor Asiel en Migratie
Fedasil

Art. 17 van de Opvangwet bepaalt dat de normen waaraan de opvangstructuren moeten voldoen, zowel inzake kwaliteit als infrastructuur, worden vastgelegd via koninklijke besluiten. Hetzelfde artikel bepaalt ook dat dat Fedasil verantwoordelijk is voor de controle over de naleving van de normen.

Maar vandaag zijn er nog altijd geen uniforme kwaliteitsnormen waaraan opvangstructuren moeten voldoen om te voorzien in de basisvoorzieningen van haar bewoners. De federale ombudsman klaagde dat al aan in zijn rapport van 2009. Hij stelde dat er *dringend* een KB moest komen om de werkingsregels van opvangstructuren vast te leggen en hij formuleerde een aantal minimumvereisten. De uitvoering ervan moest worden vastgelegd in een geüniformeerd huishoudelijk reglement.¹³⁶ Maar vandaag wachten we nog altijd op die kwaliteitsnormen en dat huishoudelijk reglement. In zijn beleidsnota uit 2014 kondigde de huidige staatssecretaris voor asiel en migratie aan dat hij werk zou maken van "kwaliteitsvolle op minimumnormen gebaseerde begeleiding en infrastructuur".¹³⁷

Het ontbreken van uniforme kwaliteitsnormen en een uniform huishoudelijk reglement blijft niet zonder gevolgen op het terrein: er bestaan grote onderlinge verschillen in de kwaliteit van de voorzieningen en de dienstverlening in de verschillende opvanginitiatieven. Van de kwaliteit van de maaltijden, over de uitrusting in de slaapkamers, het aantal kinderen dat op een slaapkamer ligt, de kansen op privacy voor de kinderen, de maatregelen om hun nachtrust te garanderen, de huisregels, tot de inspraakmogelijkheden of de mogelijkheid om klachten aan te kaarten.

Naar verluidt zou Fedasil momenteel werken aan uniforme kwaliteitsnormen en aan een uniform huishoudelijk reglement. Dat is goed maar tegelijkertijd zien we een groot gebrek aan transparantie. We vragen meer openheid bij dit proces zodat actoren gespecialiseerd in migratie, opvang en kinder- en mensenrechten input kunnen leveren. Vanuit kinderrechtenperspectief dringen we aan op duidelijke normen voor de kwaliteit van de opvang van kinderen, zowel van niet-begeleide minderjarigen als van kinderen in gezinnen.

¹³⁶ Federale Ombudsman, 2009, *Onderzoek naar de werking van de open centra beheerd en erkend door Fedasil*, p. iii.

¹³⁷ Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, 28 november 2014, *Algemene beleidsnota asiel en migratie*, doc. 54 0588/026, p. 14.

25. De Kinderrechtencoalitie wil een regelmatige controle op de naleving en de uitvoering van de kwaliteitsnormen. Dat gebeurt best door een onafhankelijke instantie. En naast controle is er nood aan maatregelen om de normen afdwingbaar maken.

Aan: Staatssecretaris voor Asiel en Migratie
Fedasil

Naast uniforme en transparante kwaliteitsnormen die gelden voor alle opvangstructuren, is het ook nodig om de naleving regelmatig te controleren. Ook hier is een KB nodig dat de regels vastlegt, zoals voorzien in art. 17 van de Opvangwet. Momenteel gebeuren er “controles van de opvangstructuren op basis van de minimale normen” door Fedasil.¹³⁸ Er is weinig geweten over de methode van die controle of over die minimale normen. Dat beperkt de transparantie en de gelijke kansen van kinderen. Naast een interne kwaliteitscontrole is er ook nood aan een externe controle door een onafhankelijke partner. En controle volstaat niet: bij inbreuken of klachten moet men ook toezien op de bijsturing. Normen dienen afdwingbaar te zijn door middel van een sanctioneringsmechanisme als blijkt dat men geen gevolg geeft aan de bevindingen van de externe controle.

26. De Kinderrechtencoalitie vraagt om in de bestaande opvangstructuren het recht op inspraak van kinderen te garanderen (art. 12 IVRK). Geef kinderen de mogelijkheid om hun mening te uiten over hun dagelijkse leven in de opvangstructuren. Zorg ervoor dat ze klachten kunnen uiten via een toegankelijke en laagdrempelige procedure.

Aan: Fedasil

Het recht op inspraak van kinderen over alle beslissingen die hen aanbelangen, is één van de vier basisprincipes van het Kinderrechtenverdrag. Kinderen in migratie geven aan dat ze dit heel belangrijk vinden. Zorg voor voldoende structurele mogelijkheden voor de inspraak van kinderen in de dagelijkse werking van de opvangstructuur waar ze verblijven. De manier waarop dit gebeurt kan door de organisatie zelf worden ingevuld. Belangrijk is wel dat de basisvoorwaarden voor authentieke participatie van kinderen worden gerespecteerd (zie fundamenteel aandachtspunt nr. 3).

Verder moeten kinderen en jongeren ook voldoende geïnformeerd en ondersteund worden als ze klachten hebben over de opvang. Momenteel is het mogelijk om in een opvanginitiatief een klacht in te dienen, maar de procedure is hoogdrempelig en niet op maat van kinderen en jongeren.¹³⁹ Ook dit moet aangepakt worden opdat we kunnen spreken van een opvang die het recht op inspraak van kinderen volwaardig realiseert. Ook hier verwijzen we naar het Decreet rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp waarin het recht op informatie en participatie van kinderen stevig werd verankerd.

¹³⁸ Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, 27 oktober 2016, *Algemene beleidsnota asiel en migratie*, doc. 54 2111/017, p. 19.

¹³⁹ Art. 46 van de Opvangwet.

27. De Kinderrechtencoalitie vraagt om in te zetten op een opvangmodel waarbij de kwaliteit van de opvang en begeleiding voor kinderen centraal staat: opvang die het recht op privacy, veiligheid en autonomie van de kinderen (en hun gezinnen) waarborgt.

Aan: Staatssecretaris voor Asiel en Migratie
Fedasil

De huidige regering kiest vooral voor opvang in collectieve structuren. Individuele opvanginitiatieven zijn vooral voorbehouden voor personen in een kwetsbare situatie.¹⁴⁰ We vragen om in de keuze voor een bepaald opvangmodel niet te vertrekken vanuit een louter collectief of individueel perspectief, maar de belangen en de noden van het kind in kwestie centraal te stellen en pas daarna te kijken of de opvang het beste in een collectieve dan wel een individuele structuur gebeurt. Voorwaarde is dat men in de twee modellen de kwaliteit van de dienstverlening, de begeleiding en de accommodatie evenwaardig kan realiseren.

28. De Kinderrechtencoalitie pleit voor een duurzame opvang en begeleiding van kinderen in migratie. Vermijd de overplaatsing van kinderen. Als overplaatsing toch nodig is, streef ernaar dat kinderen in dezelfde regio kunnen blijven en doe dit in overleg met het kind, ouders of voogd. Zorg voor voldoende en duurzame begeleiding in de opvangstructuren. Beperk het personeelsverloop.

Aan: Staatssecretaris voor Asiel en Migratie
Fedasil

Kinderen worden overgeplaatst om verschillende redenen. Soms aarden ze niet in de opvangstructuur en is het aangewezen om ze elders onder te brengen. Soms willen ze dicht bij andere familieleden of vrienden wonen. Maar vaker gebeurt overplaatsing buiten hun wil. Omdat het opvanginitiatief waar ze wonen ophoudt te bestaan of als gevolg van een disciplinaire sanctie.¹⁴¹ Uiteraard moet men overplaatsing over de taalgrens ten allen tijde vermijden maar ook binnen hetzelfde taalgebied liggen opvanginitiatieven soms ver van elkaar. Overplaatsing betekent dat kinderen van school moeten veranderen, moeten wennen aan een heel nieuwe omgeving en dat de fysieke afstand tussen het kind en de voogd (in het geval van niet-begeleide minderjarigen) erg groot kan worden. We pleiten er voor om – als overplaatsing toch noodzakelijk is – dit te doen in samenspraak met het kind en met zijn of haar wettelijke vertegenwoordiger (ouders of voogd). Kinderen in migratie geven aan dat ze tijd en vooral continuïteit nodig hebben om hun leven in de rails te zetten. Ze hebben behoefte aan duurzame vertrouwensrelaties met opvoeders en begeleiders. Het centrumpersoneel werkt met hart en ziel om deze kinderen een warme plek te bieden, om voor hen activiteiten te organiseren en om hen te helpen waar nodig. Maar de opvangcentra werken met beperkte middelen en hun

140 Federale Overheid, 9 oktober 2014, *Regeerakkoord 'Een economisch engagement, een sociaal project'*, p. 157.

141 Momenteel wordt de bestaande opvangcapaciteit afgebouwd omwille van het dalend aantal nieuwe asielzoekers. Zie ook: Kinderrechtencommissariaat, 2016b, *Op. Cit.*

voortbestaan is erg onzeker. Tijdelijke contracten zijn de regel en het personeelsverloop is groot. Dat komt de band met de kinderen niet ten goede. En dat betreuren zowel de kinderen als de opvoeders. Er is nood aan een langetermijnplan voor de werknemers in deze sector om het verloop van personeel zoveel mogelijk te beperken.

29. De Kinderrechtencoalitie vraagt om het recht op opvang voor gezinnen zonder wettig verblijf te garanderen. Maak dit recht niet voorwaardelijk door het te koppelen aan een verplicht terugkeertraject.

Aan: Staatssecretaris voor Asiel en Migratie
Fedasil
Dienst Vreemdelingenzaken

Gezinnen zonder wettig verblijf hebben recht op opvang als een OCMW vaststelt dat ze hulpbehoevend zijn en de ouders niet in staat zijn om hun onderhoudsplicht te vervullen.¹⁴² Dat fundamentele recht is in de praktijk uitgehold. Tot april 2013 weigerde Fedasil systematisch de opvang van gezinnen zonder wettig verblijf. Vanaf dan werden die gezinnen opgevangen in het open terugkeercentrum in Holsbeek en werd de opvang beperkt tot 30 dagen. Sinds de sluiting van dit centrum midden 2015 worden de gezinnen opgevangen in de open terugkeerwoningen van DVZ of in de open terugkeerplaatsen van Fedasil.

Hoewel er een reële nood bestaat, vragen weinig gezinnen die opvang omdat ze bang zijn om teruggestuurd te worden. We vragen om dit recht te garanderen voor alle gezinnen zonder wettig verblijf waarvan wordt vastgesteld dat ze behoeftig zijn zonder dit te koppelen aan een terugkeertraject.¹⁴³

30. De Kinderrechtencoalitie vraagt om het recht op opvang voor gezinnen met meervoudige asielaanvragen te garanderen en om uitsluitingsbeslissingen individueel te motiveren.

Aan: Fedasil

Fedasil kan weigeren om mensen op te vangen wanneer ze een tweede (of latere) asielaanvraag indienen. Eens het CGVS heeft beslist de nieuwe asielaanvraag in overweging te nemen, worden ze wel opgevangen. Een uitsluiting van opvang moet altijd individueel gemotiveerd worden. In de praktijk wordt opvang in die periode systematisch geweigerd door Fedasil. Die praktijk is strijdig met de Opvangwet zoals Vluchtelingenwerk Vlaanderen in een recent rapport onderstreepte.¹⁴⁴ Ook de federale ombudsman is in zijn jaarverslag 2015 erg duidelijk: hij roept Fedasil op om “de beslissingen tot beperking van de materiële hulp tot de medische begeleiding individueel te motiveren, rekening houdend met de specifieke situatie van de betrokkene meer bepaald wanneer het gaat om kwetsbare personen in de zin van artikel 21 van de nieuwe opvangrichtlijn 2013/33/EU en vertrekkend vanuit het idee dat deze beperking alleen gerechtvaardigd is wanneer zij

¹⁴² KB van 24 juni 2004.

¹⁴³ Meer informatie via <http://www.kinderenopdevlucht.be/nl/dossiers-thematiques/kinderen-in-gezinnen/opvang-materiele-hulp/>.

¹⁴⁴ Vluchtelingenwerk Vlaanderen, 2016, *Op. Cit.*

tot doel heeft om onrechtmatige aanvragen te voorkomen die enkel worden ingediend met de bedoeling het verblijf in een opvangcentrum te verlengen.”¹⁴⁵

B. HUISVESTING

Als men (jonge) nieuwkomers vraagt naar hun ervaringen, vertellen ze stevast over de moeilijke zoektocht naar een degelijke woning. Lange wachtlijsten voor een sociale huurwoning, discriminatie op de private huurmarkt, problemen met huisjesmelkers en slechte woonomstandigheden: het zijn bekende knelpunten voor vluchtelingen die na het verkrijgen van een statuut zelf hun integratieproces vorm moeten geven. Na hun erkenning hebben ze maar twee maanden de tijd om een woning te vinden, daarna moeten ze de opvang verlaten. Voor velen onder hen is die termijn te kort.

Niet-begeleide minderjarigen die (nog) geen verblijfsrecht hebben, vragen bijkomende begeleiding na het bereiken van de volwassen leeftijd. Net als bij de jeugdhulp, stopt de opvang van NBM immers op hun 18de jaar. Voogden en jongeren geven aan dat dit te abrupt gebeurt en dat bijkomende ondersteuning nodig is, ook na de 18de verjaardag.

In 2015 was één vijfde van de in totaal 2.391 geregistreerde slachtoffers van krotverhuur minderjarig. Hiervan was 29 procent niet-EU-burger.¹⁴⁶ Woononzekerheid heeft een sterke psychische impact. Het betekent in de realiteit erg vaak verhuizen. Kinderen moeten telkens opnieuw wennen aan een nieuwe omgeving, een nieuwe school en nieuwe bureaus.

Een dak boven het hoofd hebben, is een recht van ieder kind (art. 3, 16, 27 van het IVRK). Geen kwalitatieve woning hebben, betekent ook een inbreuk op tal van andere rechten, zoals het recht op de hoogste mogelijke mate van gezondheid, kansen in het onderwijs of het recht op privacy. In België bestaat er een wettelijk kader over de bescherming tegen dak- en thuisloosheid.¹⁴⁷

Er is ook het recht op maatschappelijke dienstverlening en maatschappelijke integratie, maar dat geldt slechts gedeeltelijk voor gezinnen zonder wettig verblijf. Zoals we in het hoofdstuk over opvang aangaven, kunnen deze gezinnen aanspraak maken op zogenaamde ‘materiële hulp’.

Zoals bij de meeste andere kinderen ligt de verantwoordelijkheid voor het recht van kinderen op degelijke huisvesting bij de ouders. Bij kinderen in migratie kan het recht op wonen in het gedrang komen door taal- en inburgeringsvoorwaarden die aan de ouders opgelegd worden, terwijl de kinderen zelf meestal wel aan de voorwaarden voldoen.

AANBEVELINGEN

31. De Kinderrechtencoalitie vraagt dringende maatregelen om de woningnood aan te pakken: investeer in sociale huisvesting en in andere vormen van betaalbaar wonen.

¹⁴⁵ Federale Ombudsman, 2015, *Op. Cit.*

¹⁴⁶ Cijfers uit het jaarverslag van de Wooninspectie. In: Kinderrechtencommissariaat, 2016a, *(N)ergens kind aan huis. Dak- en thuisloosheid vanuit kindperspectief*, p. 131.

¹⁴⁷ Voor een overzicht verwijzen we naar: Kinderrechtencommissariaat, 2016a, *Op. Cit.*

Aan: Vlaams Minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en armoedebestrijding
Lokale en provinciale besturen

Anno 2016 staan meer dan 100.000 mensen op de wachtlijst voor een sociale woning.¹⁴⁸ Er komen wel sociale woningen bij maar de aangroei volstaat allerm minst om de bestaande nood op te vangen.

De mogelijkheid om een sociale woning te huren, is gekoppeld aan bepaalde voorwaarden, zoals de 'bereidheid om Nederlands te leren'. Momenteel werkt men aan een verdere verstrenging van die voorwaarde. Een jaar na aanvang van de huurovereenkomst moet de huurder bewijzen dat hij Nederlands kent. We treden hier het Kinderrechtencommissariaat bij: "Hoe voorwaardelijker het recht op wonen van ouders ingevuld wordt, hoe kwetsbaarder kinderen worden".¹⁴⁹ Ook de Kinderrechtencoalitie vraagt meer aandacht voor het recht op wonen vanuit het perspectief van kinderen.

Naast een aanzienlijke investering in de uitbreiding van het aantal sociale huurwoningen, zijn er nog andere concrete maatregelen nodig:

- Uitbreiding van de werking van de sociale verhuurkantoren.
- Een beleid ter bestrijding en voorkoming van leegstand.
- Meer kwalitatieve en betaalbare huurwoningen op de private huisvestingsmarkt.
- Tijdelijke en kwalitatieve doorgangswoningen voor erkende vluchtelingen.

32. De Kinderrechtencoalitie roept om op erkende vluchtelingen te ondersteunen in hun zoektocht naar een kwaliteitsvolle en betaalbare woning.

Aan: Fedasil

Vlaams Minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en armoedebestrijding
Lokale en provinciale besturen

Na hun erkenning krijgen vluchtelingen twee maanden de tijd om een woning te vinden. Daarna moeten ze de opvangstructuur verlaten. Er bestaan initiatieven die hen hierbij ondersteunen, maar die verschillen erg naargelang regio en gemeente.¹⁵⁰

Naast het federale en Vlaamse niveau, moeten ook de lokale en provinciale besturen hierin een rol opnemen. Sommigen doen dit al. Zo nam de stad Turnhout een extra ambtenaar in dienst om de woonbegeleiding van erkende vluchtelingen op te nemen.¹⁵¹ Maar in de meeste regio's is er geen bovenlokale coördinatie. Alleen Limburg richtte een provinciale werkgroep die in gesprek gaat met erkende vluchtelingen en huisvestingsorganisaties.¹⁵² De Kinderrechtencoalitie hoopt op meer degelijke initiatieven, ook in de andere Vlaamse provincies.

¹⁴⁸ Knack, 24 augustus 2016, *Wachtlijsten voor sociale woningen blijven groeien: nu 105.370 wachtenden*, www.knack.be.

¹⁴⁹ Kinderrechtencommissariaat, 2016a, *Ibid.*, p. 116.

¹⁵⁰ 'Woning gezocht, burens gevonden', online platform 'Mijn huis jouw thuis', de 'Wegwijzer wonen voor vluchtelingen' van Stad Gent, enz. Verschillende initiatieven zijn gebundeld op <http://www.vluchtelingenwerk.be/huisvesting>.

¹⁵¹ *Gazet van Antwerpen/Kempen*, 21 juni 2016, *N-VA Turnhout vraagt wooncoach voor vluchtelingen*, p. 18.

¹⁵² Hart boven Hard, 27 september 2016, *verslag vergadering Hasselt*.

Voor meer informatie over huisvesting voor erkende vluchtelingen of subsidiair beschermde verwijzen we naar Vluchtelingenwerk Vlaanderen en ORBIT vzw.

33. De Kinderrechtencoalitie vraagt een actief beleid tegen discriminatie op de woningmarkt.

Aan: Vlaams Minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en armoedebestrijding

Net als andere mensen van buitenlandse afkomst, krijgen vluchtelingen op zoek naar een woning op de private huurmarkt te maken met discriminatie.¹⁵³ Hun recht op huisvesting komt hierdoor in het gedrang.

Er bestaan voorstellen om dit aan te pakken. Het invoeren van praktijktesten is een van de mogelijkheden om discriminatie op de woonmarkt aan te tonen. De overheid vertrouwt momenteel nog sterk op de zelfregulering van de sector, maar de praktijk wijst uit dat dit niet leidt tot het terugdringen van discriminatie.¹⁵⁴

Het bestrijden van discriminatie op de woningmarkt moet onderdeel uitmaken van een gecoördineerd actieplan tegen discriminatie en racisme. We vroegen al in 2015 naar een dergelijk actieplan in het kader van onze publicatie *Het zal wel aan mij liggen... Omgaan met de effecten van discriminatie en racisme op kinderen*.

34. De Kinderrechtencoalitie vraagt meer ondersteuning van jongeren in migratie bij het zoeken naar een woning. Breid bestaande projecten rond begeleid zelfstandig wonen uit zodat jongeren er ook na hun 18de jaar gebruik van kunnen maken. Veranker projecten die begeleiding verzorgen voor jongeren bij het zoeken naar een woning, zoals steungezinnen of buddy's.

Aan: Vlaams Minister voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

Niet-begeleide minderjarigen worden via woonbegeleiding voorbereid op een zelfstandig leven. De begeleiding stopt op 18 jaar. Dat is voor vele jongeren te abrupt. We vragen om de bestaande projecten voor begeleid zelfstandig wonen uit te breiden zodat ook jongeren ouder dan 18 jaar ervan gebruik kunnen maken.

Niet-begeleide minderjarigen hebben ook nood aan verdere ondersteuning bij het zoeken naar een woning. Dat kan gebeuren door steunfiguren zoals steungezinnen of buddy's. Die goede praktijken moeten wel verankerd en omkaderd worden.

35. De Kinderrechtencoalitie wil een oplossing voor de tegenstrijdigheden tussen het woon- en migratiebeleid.

¹⁵³ Zie bijvoorbeeld 'Woningnood bij asielzoekers: "Niemand wil verhuren aan mensen zoals wij"' op www.woninggezocht.be.

¹⁵⁴ Kinderrechtencoalitie, 2015, *"Het zal wel aan mij liggen..." Omgaan met de effecten van discriminatie en racisme op kinderen*, Kinderforum nr. 11, pp. 44 en 51.

Aan: Staatssecretaris voor Asiel en Migratie

Vlaams Minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen
en armoedebestrijding

63

Alleenstaande erkende vluchtelingen die via gezinshereniging hun gezin willen laten overkomen, botsen op een probleem als gevolg van tegenstrijdig beleid tussen huursubsidiëring en gezinshereniging.

Zoals een vader die erkend werd als vluchteling en conform de wet huursubsidies krijgt bij het verhuizen naar een eigen woning. De man kiest voor een kleine woning omdat hij een gezinswoning niet kan betalen. Eens hij een woning heeft, kan hij de procedure voor gezinshereniging starten. Wanneer zijn gezin overkomt, is zijn woning mogelijk te klein. Maar als het gezin binnen het jaar verhuist naar een grotere woning verliest het gezin de huursubsidie...¹⁵⁵

De regeling wat betreft huursubsidies houdt dus geen rekening met de realiteit van de gezinshereniging. We vragen om die tegenstrijdigheid te bekijken en op te lossen.

¹⁵⁵ Artikel 2§1 van Besluit van 2 juni 2007 van de Vlaamse Regering tot instelling van een tegemoetkoming in de huurprijs voor woon-behoefte huurders, BS 25 mei 2012, 30261.

3.2 RECHT OP ZORG

A. ONDERSTEUNING EN BEGELEIDING

Kinderen in migratie kunnen, ongeacht hun statuut, op verschillende manieren ondersteund en door verschillende instanties begeleid worden. In Vlaanderen bundelt de Integrale Jeugdhulp de Centra voor Algemeen Welzijnswerk (CAW), de Centra voor Kinderzorg en Gezinsondersteuning (CKG), de Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg (CGG), de Centra voor Leerlingenbegeleiding (CLB), Kind en Gezin en het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH). In het geval van verontrustende situaties kan er van overheidswege hulp gestart worden (bvb. door de Vertrouwenscentra Kindermishandeling). Als het kind een als misdrijf omschreven feit (MOF) pleegt, is er gerechtelijke jeugdhulp. En kinderen voor vragen en klachten kunnen terecht bij onder meer de Jongeren Adviescentra, het Kinderrechtencommissariaat, Awel of de Kinderrechtswinkel. Hieronder bespreken we enkele aandachtspunten voor de Integrale Jeugdhulp en de laagdrempelige informatie- en hulpverlening voor kinderen en jongeren. We eindigen met een pleidooi voor meer trajectbegeleiding voor kinderen in migratie.

A. INTEGRALE JEUGDHULP

Kinderen in migratie kunnen, net als andere kinderen en om uiteenlopende al dan niet migratie-gerelateerde redenen, met problemen kampen en extra ondersteuning nodig hebben: een problematische opvoedingssituatie, psychische aandoeningen, leermoeilijkheden... In Vlaanderen zijn de voorzieningen voor de opvang en behandeling van hulpvragen gebundeld in de Integrale Jeugdhulp. Ook kinderen in migratie zouden ongeacht hun verblijfsstatus vlot toegang moeten hebben tot die voorzieningen. Dat is ook wettelijk verankerd:

- Artikel 6 van het Decreet integrale jeugdhulp stelt dat “binnen het beschikbare jeugdhulpaanbod en de beschikbare kredieten **elke minderjarige** met een jeugdhulpvraag of jeugdhulpbehoefte, alsook elke ouder of opvoedingsverantwoordelijke met een jeugdhulpvraag of jeugdhulpbehoefte die verband houdt met de opvoeding of de ontwikkeling van de minderjarige, maximaal recht op jeugdhulp heeft.”¹⁵⁶
- Het Decreet rechtspositie stelt dat de bepalingen uit dit decreet zonder onderscheid gelden voor alle minderjarigen.¹⁵⁷
- En het onderscheid tussen asielzoekers en niet-asielzoekers werd bij het installeren van de integrale jeugdhulp verlaten. Het verblijfsstatuut is niet van invloed op de toegang tot de jeugdhulp.¹⁵⁸

Toch zien we dat de Integrale Jeugdhulp het moeilijk heeft om een afdoende antwoord te bieden op de instroom van complexe hulpvragen van de verschillende categorieën van kinderen in migratie. Een (niet-exhaustief) overzicht:

¹⁵⁶ Decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp, BS 13 september 2013, 65154.

¹⁵⁷ Decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp, BS 4 oktober 2010, 70066.

¹⁵⁸ Nota van het Agentschap Jongerenwelzijn aan de Dienst Voogdij van 1 maart 2014, *Toepassing van het decreet Integrale Jeugdhulp voor voogden van niet-begeleide minderjarige vreemdelingen*.

Aanmelding

De aanmelding voor toegang tot de niet-rechtstreeks toegankelijke hulpverlening in de Integrale Jeugdhulp gebeurt via de Intersectorale Toegangspoort. Voor niet-begeleide minderjarigen zijn er specifieke aanmeldpunten voorzien. We merken dat kinderen in migratie hier drempels ervaren, zowel kinderen met een duurzame regeling als kinderen in een precair of zonder wettig verblijf. Dat heeft onder meer te maken met een gebrek aan kennis en informatie. Zowel bij de gezinnen zelf ("Hebben we hier wel recht op?", "Zullen ze ons dan niet terugsturen?"), als bij aanmelders. We horen dat er soms twijfel is of men die kinderen wel mag aanmelden. Omdat het om kinderen in migratie gaat, nemen sommigen foutief aan dat die kinderen uitgesloten zijn: "Want migratie, dat is toch federaal?", "Want misschien moeten ze ze binnenkort land verlaten?", "Want als ze geen wettig verblijf hebben, hebben ze dan wel recht op hulp?". Dat zijn opmerkelijke signalen, aangezien alle kinderen evenveel recht hebben op hulpverlening.

AANBEVELING

36. De Kinderrechtencoalitie roept de bevoegde beleidsverantwoordelijken op om er voor te zorgen dat alle kinderen in migratie, indien nodig en gewenst, hun weg vinden naar alle sectoren van de jeugdhulp. Informeer alle actoren op een correcte manier over de bestaande mogelijkheden en regelgeving.

Aan: Vlaams Minister voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
Staatssecretaris voor Asiel en Migratie

We maken een onderscheid tussen:

- Kinderen en gezinnen in migratie: het is de taak van de hulpverleners om hen te informeren of om zelf de stap te zetten naar aanmelding als er zich een problematische situatie voordoet.
- Erkende aanmelders: zij moeten grondig en bij herhaling geïnformeerd worden over het feit dat alle kinderen evenveel recht hebben op toegang tot de integrale jeugdhulp onafgezien hun verblijfsstatuut (duurzaam, precair of zonder wettig verblijf) en dat er geen enkele reden is om hen niet aan te melden bij een probleemsituatie.
- Migratie-instellingen zoals de DVZ, de dienst voogdij of personeel in opvangstructuren hebben de plicht om kinderen (en hun gezinnen) te informeren over het bestaan van een jeugdhulpaanbod.

Aanbod

Na de een aanmelding zijn de problemen niet meteen van de baan. Meestal is het erg lang of tevergeefs wachten op een hulpverleningstraject: de lange wachtlijsten blijven een domper op de slagkracht en de werking van de jeugdhulp.

Sinds 2015 werd er extra capaciteit gecreëerd in het categoriaal residentieel hulpaanbod voor niet-begeleide minderjarigen (van 97 plaatsen naar 300 eind 2016).¹⁵⁹ Dat volstaat momenteel voor de kinderen jonger dan 15 jaar. Zij krijgen rechtstreeks toegang tot die plaatsen omwille van hun leeftijd. Tezelfdertijd blijven er capaciteitsstekorten bestaan voor NBM ouder dan 15 jaar. Zeker nu de federale opvangcapaciteit wordt afgebouwd, melden voogden hun pupillen vaak aan bij de Integratie Jeugdhulp in de hoop hen te kunnen opvangen in dezelfde regio en zodat de NBM hun sociaal netwerk, school en vertrouwde leefomgeving niet moeten achterlaten.

Er is niet alleen nood aan een kwantitatieve uitbreiding, maar ook aan meer kwaliteit in de hulpverlening voor deze kinderen en jongeren. Kinderen die hier aankomen, hebben tijdens de vlucht en bij situaties in het thuisland vaak ernstige schade opgelopen. De problematiek waarmee ze kampen is vaak meervoudig en complex. De verkokering van het hulpaanbod en tijdintensieve vraagverhelderingsfase beantwoorden niet altijd aan de noden van de kinderen en jongeren, en ze zorgen ervoor dat die kinderen tussen de mazen van het net (dreigen te) vallen. En nog te veel residentiële voorzieningen worstelen met het omgaan met diversiteit.

AANBEVELINGEN

37 De Kinderrechtencoalitie vraagt om werk te maken van kwalitatieve jeugdhulpverlening die het traject van het kind of de jongere zo kort mogelijk houdt. Zorg voor een structurele en integrale aanpak van de wachtlijsten. Voorzie extra plaatsen specifiek voor jonge NBM ouder dan 15. Stimuleer voorzieningen om zich aan te passen aan de realiteit van de maatschappelijke diversiteit.

Aan: Vlaams Minister voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

B. LAAGDREMPELIGE HULPVERLENING

Als kinderen en jongeren in migratie in contact komen met de integrale jeugdhulp is dat meestal omdat er zaken mislopen of omdat ze bijzondere bescherming nodig hebben, bij voorbeeld omdat ze hier alleen aangekomen zijn.

Verscheidene initiatieven begeleiden kinderen en jongeren op een laagdrempelige manier, ze luisteren naar hen en informeren hen over hun rechten. We denken aan de Jongeren Adviescentra (JAC), de hulplijn van Awel of de Kinderrechtswinkel.

Navraag bij deze organisaties wijst uit dat kinderen en jongeren in migratie amper contact nemen met hen. Toch is het belangrijk dat ook die kinderen toegang krijgen tot de laagdrempelige hulpverlening. Het is nodig om hen te informeren over of toe te leiden naar het aanbod, maar dat volstaat niet. Organisaties moeten nadenken over hoe ze die kinderen en jongeren zelf actief kunnen benaderen.

¹⁵⁹ Van Genechten J., *Welzijn in tijden van vluchtelingencrisis*, Agora, december 2016.

AANBEVELING

38. De Kinderrechtencoalitie roept op om kinderen en jongeren in migratie te informeren over het bestaande laagdrempelige hulpverleningsaanbod. Aan de initiatieven zelf vragen we om actief na te denken hoe ze die groep kinderen beter kunnen bereiken (bvb. outreachend werken) en hoe ze de drempels die deze kinderen en jongeren ervaren kunnen wegwerken.

67

Aan: De professionals die instaan voor de begeleiding van kinderen in migratie (medewerkers van opvangstructuren, jeugdwelzijnswerkers, hulp- en dienstverleners, leerkrachten, CLB's...).

Alle initiatieven die laagdrempelige hulpverlening aanbieden

C. TRAJECTBEGELEIDING

Jonge nieuwkomers komen tijdens de procedure en na het verkrijgen van een statuut in contact met verschillende soorten begeleiding. Er is de voogd (in het geval van niet-begeleide minderjarigen), het CAW, het OCMW, het CLB, eventuele thuis- en gezinsbegeleidingsdiensten, het agentschap integratie en inburgering, begeleiders in de opvanginitiatieven, vervolgschoolcoaches, enz.

Het is moeilijk om een globaal zicht te krijgen op de diverse vormen van hulpverlening en diensten. De verschillende diensten hebben maar een beperkt zicht op wat andere doen want er is relatief weinig communicatie of samenwerking. In het belang van het kind en het recht op informatie op maat pleiten we voor individuele en geïntegreerde trajectbegeleiding met een duidelijke regierol bij de begeleiding en toeleiding van de jongeren naar mogelijkheden in onderwijs, werk, vrije tijd of psychosociale begeleiding.

Proeftuinen

Op het terrein is hierrond al enige expertise opgebouwd. In een aantal steden liep er gedurende twee jaar een proeftuinproject (AMIF 321) met trajectbegeleiding van jonge nieuwkomers tussen 16 en 18 jaar. De bedoeling was jongeren beter te laten doorstromen naar onderwijs en arbeidsmarkt door hen een vaste individuele begeleiding en groepsactiviteiten aan te bieden (toeleiding naar onderwijs, werk, vrije tijd en zorg) en daarbij overleg en communicatie tussen de verschillende diensten op gang te trekken. Dat ging van maatschappelijke oriëntatie op maat van de jongere over psycho-educatie onder de vorm van Mindspring Junior cursussen¹⁶⁰ tot vrijetijdsactiviteiten. Centraal in het project stond de individuele en betrokken relatie met de jongere. Jongeren konden altijd contact nemen met de begeleiding en kregen alle relevante informatie. De jongeren evalueerden dit project zeer positief: ze gaven aan dat ze zich gesteund voelden in de vertrouwensrelatie.

Is het mogelijk om dit soort trajectbegeleiding voor jongeren in migratie te verankeren en uit te breiden?

160 Meer informatie op de website van Mindspring Junior: <http://www.mindspring.be/nl/mindspring-junior>.

AANBEVELINGEN

39. De Kinderrechtencoalitie dringt aan op een duurzame verankering van individuele en kleinschalige trajectbegeleiding voor jongeren in migratie. En op de verruiming van de samenwerking naar andere sectoren (CAW's, OCMW's, opvangstructuren, etc.) en andere regio's.

Aan: Vlaams Minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding

De bestaande proeftuinen rond trajectbegeleiding van jonge vluchtelingen in enkele Vlaamse steden spelen goed in op bestaande knelpunten en noden rond de begeleiding van jongeren in migratie. Jammer dat dit project momenteel maar een beperkt aantal jongeren bereikt en beperkt is in de tijd. Het is aangewezen om dit project te verankeren. We vragen ook om de bestaande samenwerking met andere diensten en sectoren te intensiveren en te verruimen. En om de trajectbegeleiding uit te breiden naar andere regio's. Zo kunnen ook kinderen en jongeren in een niet-stedelijke context of in perifere regio's ervan genieten. Hierbij moet men natuurlijk rekening houden met regio-specifieke verschillen en uitdagingen.

40. De Kinderrechtencoalitie vraagt meer continuïteit in de trajecten met kinderen en jongeren in migratie. En om in de overgang naar volwassenheid flexibel om te springen met de leeftijdsgrenzen, zowel tijdens de begeleiding als bij afronding.

Aan: Vlaams Minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding

B. GEZONDHEID

Art. 24 van het Kinderrechtenverdrag garandeert het recht op de hoogst mogelijke graad van gezondheid en het recht op toegang tot gezondheidszorg voor elk kind. Toch merken we dat er diverse struikelblokken zijn voor kinderen die hen verhinderen om volwaardig van dit recht te genieten, zowel op het vlak van medische zorg als psychosociale begeleiding.

A. MEDISCHE ZORG

Zorg: afhankelijk van het statuut

We stellen vast dat de realisatie van artikel 24 en het recht op gezondheidszorg voor kinderen in migratie in België ook wettelijk sterk afhangt van hun verblijfsstatus:¹⁶¹

¹⁶¹ Kruispunt Migratie-Integratie vzw, Ondersteuningspunt Medische Zorg, Oriëntatiepunt Gezondheidszorg Oost-Vlaanderen, Medimigrant, 2013, *Medische kosten van vreemdelingen. Wie betaalt? Toelichting bij de procedures om medische zorg te verkrijgen, rekening houdend met de verblijfsstatus*, versie 05/2013.

Niet-begeleide minderjarigen. Erkende niet-begeleide minderjarigen hebben, als ze minstens drie opeenvolgende maanden school lopen in België, recht op een ziekteverzekering. Ze hebben recht op een verhoogde tegemoetkoming waardoor ze minder remgeld betalen.¹⁶²

Kinderen in gezinnen in procedure. Gezinnen met recht op opvang hebben recht op medische zorg, dat maakt deel uit van de materiële hulp.¹⁶³ Bij meervoudige asielaanvragen waarbij het recht op opvang niet wordt toegekend, blijft het recht op medische begeleiding gelden.¹⁶⁴ Medische zorg in de opvangstructuren is beperkt tot wat vastgelegd is in de nomenclatuur en in de bijlage van het KB van 9 april 2007. De zorg wordt alleen verstrekt in de opvangstructuur of na doorverwijzing door de opvangstructuur.

Kinderen in gezinnen na statuut:

- Na het verkrijgen van een **duurzaam** verblijfsstatuut hebben ze recht op een ziekteverzekering als persoon ten laste. Gezinnen moeten zich zelf aansluiten, moeten zelf op zoek naar medische en psychosociale hulpverlening en moeten zelf instaan voor de kosten hiervan. Net zoals voor andere maatschappelijk kwetsbare groepen is dit allerm minst een evidentie: ze kampen met beperkte financiële mogelijkheden, communicatieproblemen, onvoldoende kennis over het bestaande aanbod en de mogelijkheden tot tegemoetkoming, en ingewikkelde administratieve procedures die noch de gezinnen zelf noch de hulpverstrekkers goed kennen.¹⁶⁵
- Kinderen in gezinnen hebben soms – op basis van een **voorlopig** verblijfsdocument – recht op financiële steun van het OCMW met eventueel een medische kaart, maar zonder recht op ziekteverzekering.¹⁶⁶

Kinderen in gezinnen zonder wettig verblijf hebben recht op zogenaamde 'dringende medische hulp'.¹⁶⁷

Medische zorg voor kinderen zonder wettig verblijf

Een bijzonder kwetsbare groep vormen de kinderen in gezinnen zonder wettig verblijf. Zoals hierboven vermeld, hebben zij recht op dringende medische hulp. Het OCMW van hun feitelijke woonplaats beslist na een sociaal onderzoek of het kind recht heeft op de hulp, waarna de persoon naar een zorgverstrekker kan stappen. Het OCMW of de Hulpkas, als het om zorgen in een verpleeginstelling gaat, betaalt de medische kosten terug en vordert ze terug van de POD Maatschappelijke Integratie.

162 Wet van 13 december 2006 houdende diverse bepalingen betreffende gezondheid - verzekeraarbaarheid van de minderjarigen, *BS* 22 december 2006, 73782; KB van 3 augustus 2007 tot uitvoering van de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, *BS* 17 augustus 2007, 43418; KB van 11 mei 2009 tot vaststelling van de voorwaarden voor de toekenning van de verhoogde verzekeringstegemoetkoming, *BS* 29 mei 2009, 39267.

163 KB van 9 april 2007 tot bepaling van de medische hulp en de medische zorg die niet verzekerd worden aan de begunstigde van de opvang omdat zij manifest niet noodzakelijk blijken te zijn en tot bepaling van de medische hulp en de medische zorg die tot het dagelijks leven behoren en verzekerd worden aan de begunstigde van de opvang, *BS* 7 mei 2007, 24313.

164 Artikel 4 van de Opvangwet 2007.

165 Voor een overzicht van bestaande knelpunten en aanbevelingen rond gezondheidszorg voor kinderen in België: Kinderrechtencoalitie, 2011, *Kinderrechten in de gezondheidszorg*, Kinderrechtenforum 8.

166 "Als de aanvraag volgens art. 9ter ontvankelijk wordt beschouwd, levert DVZ een Attest van Immatriculatie (AI) af. Deze oranje kaart geeft geen recht op ziekteverzekering (behalve in sommige gevallen als persoon ten laste) als noch op op tewerkstelling. In geval van behoefte heeft de persoon wel recht op financiële steun van het OCMW en een tussenkomst in de medische kosten." www.medimmigrant.be.

167 KB van 12 december 1996.

In de praktijk zien we dit vaak mislopen:¹⁶⁸

- Niet alle gezinnen zonder wettig verblijf zijn op de hoogte van het bestaan van de procedure.
- Het is een omslachtige procedure die veel tijd in beslag neemt. De technische aspecten van de procedures liggen vast, maar OCMW's kunnen zelf bepalen hoe ze 'nood' aan medische hulp definiëren en onderzoeken. Ze bepalen zelf welke attesten en documenten ze afleveren en hoe lang die gelden. Dat zorgt voor grote onduidelijkheid en verschillen in de beoordeling van de dossiers. Een harmonisering dringt zich op.
- Het begrip 'dringende medische hulp' wordt niet altijd breed genoeg geïnterpreteerd. Nochtans stelt het KB van 12 december 1996 dat zowel zorgen van preventieve als van curatieve aard hieronder kunnen vallen. In de praktijk wordt psychologische hulp vaak geweigerd, ook al is die wettelijk gezien wel mogelijk.
- Ondanks het feit dat het OCMW van de feitelijke verblijfplaats bevoegd is, aanvaarden niet alle OCMW's gemakkelijk personen zonder vaste verblijfplaats.
- Als het OCMW weigert en bemiddeling lost niets op kan de familie alleen in beroep gaan bij de arbeidsrechtbank.

Al die knelpunten laten ons besluiten dat kinderen zonder wettig verblijf onvoldoende toegang hebben tot de gezondheidszorg. Dat betekent dat men niet tegemoet komt aan het recht op de zo hoogst mogelijke mate van gezondheid, zoals gesteld in art. 24 van het Kinderrechtenverdrag.

Nochtans zijn kinderen in migratie bijzonder vatbaar voor gezondheidsproblemen.¹⁶⁹ Gebrek aan medische zorg kan zich onder meer uiten in schoolse achterstand en aanslepende ziekte. Dat heeft gevolgen tot ver in het volwassen leven. De gezondheid van deze kinderen zou een van de hoogste prioriteiten moeten zijn.

AANBEVELINGEN

Om de hierboven beschreven onrechtvaardige situaties te vermijden en vertrekkend bij het recht van elk kind op een toereikende gezondheidszorg, moeten we streven naar een duidelijker en transparanter systeem dat het recht op gezondheid voor alle kinderen garandeert.

Concreet stellen we voor dat alle kinderen onder de 18 jaar toegang zouden krijgen tot de ziekteverzekering, onafgezien hun verblijfsstatuut. We volgen hier de argumentatie van Medimigrant en Myria in hun bijdrage "Toegang tot de ziekteverzekering voor meer minderjarigen", gepubliceerd op www.kinderrechtencoalitie.be. Dit voorstel kadert in onze pleidooi voor gratis medische zorg voor alle minderjarigen.¹⁷⁰

168 Een overzicht van onderzochte en vastgestelde knelpunten op het niveau van de Brusselse gemeenten en OCMW's via: Netwerk Tegen Armoede, 2012, *Dringende Medische Hulp voor mensen zonder wettig verblijf. Waar knelt het schoentje?* Memorandum juni 2012.

169 "Personen zonder wettig verblijf hebben drie keer meer kans op een slechte subjectieve gezondheid in vergelijking met de rest van de Europese bevolking. Ze hebben meer osteo-articulaire aandoeningen, geestelijke gezondheidsproblemen en spijsverteringsziekten." In: Derluyn I., Lorant V., Dauvin M., Coune I., Verrept H., 2011, *Naar een interculturele gezondheidszorg. Aanbevelingen van de ETHEALTH-groep voor een gelijkwaardige gezondheid en gezondheidszorg voor migranten en etnische minderheden*, p. 10.

170 Kinderrechtencoalitie, 2011, *Op. Cit.*

41. De Kinderrechtencoalitie roept op om alle kinderen die zich op Belgisch grondgebied gratis toegang te geven tot de gezondheidszorg. We pleiten ervoor om het recht op een ziekteverzekering uit te breiden tot alle kinderen en jongeren onder de 18 jaar, ongeacht hun statuut.

Aan: Federaal Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid

De regeling bestaat al voor erkende niet-begeleide minderjarigen. Ze kan eenvoudig worden ingevoerd door de ziekteverzekeringwet zo te wijzigen dat de categorie niet-begeleide minderjarigen uitgebreid wordt tot alle minderjarigen.¹⁷¹

Welke voordelen heeft een dergelijk systeem?¹⁷²

- Het ziekteverzekeringssysteem is goed bekend. Het biedt duidelijkheid en de administratie last voor zorgverstrekkers valt weg. Dat zorgt voor een meer efficiënte toegang tot gezondheidszorg.
- Door de voorwaarde van minstens drie maanden school lopen op te leggen, beoogt men ook alleen kinderen die al een band met ons land hebben opgebouwd en die in België willen blijven in het systeem op te nemen.¹⁷³
- Het zorgt ervoor dat er meer preventief kan gewerkt worden met deze doelgroep. Vaak zijn preventiecampagnes alleen gericht op mensen die aangesloten zijn bij de ziekteverzekering. Preventie bespaart kosten.
- Door de zorg te koppelen aan een vaste huisarts kan men meer nadruk leggen op de eerstelijnsgezondheidszorg.

42. De Kinderrechtencoalitie vraagt permanente aandacht voor het informeren en begeleiden van kinderen en gezinnen in migratie rond hun recht op medische zorg, naargelang hun verblijfsstatus. Informeer zorgverstrekkers voldoende over de bestaande regelingen.

Aan: Fedasil

Agentschap Integratie en Inburgering

Federaal Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid

Vlaams Minister voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

In afwachting van de toegang tot de ziekteverzekering voor alle minderjarigen is het nodig om personen in migratie voldoende en op maat te informeren over hun rechten. In de praktijk blijkt hierover veel onduidelijkheid te bestaan. Een van de redenen is de veelheid en de complexiteit van statuten, regels en procedures. Die veranderen bovendien regelmatig waardoor zowel zorgverstrekkers als hulpbehoevenden niet altijd goed weten waar men al dan niet recht op heeft of waar men terecht kan voor hulp en ondersteuning. We pleiten daarom voor meer informatie en begeleiding van kinderen en gezinnen in migratie, via onder meer extra opleiding voor de dienstverlenende instanties zodat zij die mensen voldoende en op maat kunnen informeren.

171 Art. 123 § 3, f van het KB 3 juli 1996 tot uitvoering van de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen.

172 Oriëntatiepunt Gezondheidszorg Oost-Vlaanderen, Ondersteuningspunt Medische Zorg Antwerpen, Kruispunt Migratie-Integratie & vzw Medimmigrant, 2014, *Toegang tot gezondheidszorg voor minderjarige vreemdelingen*, hoofdstuk in RIZIV, Kluwer & Dokters van de Wereld, 2014, Groenboek over de toegankelijkheid van de gezondheidszorg in België, pp. 70-74.

173 Deze voorwaarde geldt al voor NBM en zou mee overgenomen kunnen worden.

B. PSYCHOSOCIALE ZORG EN BEGELEIDING

Migratie heeft een enorme impact op het psychosociaal welbevinden van kinderen en gezinnen. Migratie is dan ook een langdurig proces met verschillende ervaringen van trauma, verlies en verandering. Eerst en vooral zijn er de ervaringen in het thuisland met situaties van geweld, oorlog, gebrek aan perspectieven, onderwijs of werk. Meestal vluchten mensen onder druk van een combinatie van die factoren. Vluchten is zelden een keuze van kinderen zelf. Het vertrek, het afscheid van vrienden, familie of thuis: het heeft een grote impact op het kind.¹⁷⁴

En daarna volgt de vlucht met zijn opeenstapeling van moeilijke omstandigheden, onzekerheid en gevaar. Sommigen zijn zeer lang onderweg, anderen slechts kort, maar voor allen is het een zeer stresserende ervaring.

De aankomst in het gastland betekent niet dat alles opgelost is en dat kinderen opgelucht kunnen adem halen. Procedures moeten gestart worden. Er worden misschien twijfels geuit over hun leeftijd of over hun redenen om te vluchten.

Kinderen en jongeren die naar België komen worden verondersteld snel te integreren en zich aan te passen: *“Er wordt van nieuw aangekomen jongeren verwacht dat ze zo snel mogelijk onze normen en waarden overnemen. Vaak lijkt het alsof ze dat ook wel doen, tenminste in hun uiterlijke gedrag. Maar we houden best in het achterhoofd dat de jongeren sowieso niet opgegroeid zijn met deze waarden en normen, en ze dus niet geworteld zijn. En dat wortel schieten vraagt veel tijd.”*¹⁷⁵

Maar kinderen moeten wennen aan een nieuwe samenleving, een nieuwe buurt en het leven in een opvangcentrum. Ze moeten hun draai vinden in een nieuwe school en een nieuwe taal leren. Ze krijgen te maken met discriminatie, racisme en sociaal isolement. Ondanks de grote veerkracht van de kinderen zijn dit opnieuw erg traumatiserende ervaringen. Zij komen bovenop de trauma's die ze opdeden voor en tijdens de vlucht. De dagelijks terugkerende stressoren wegen zwaar op hun emotioneel welbevinden en onderzoek wijst uit dat ze ook harder doorwegen naarmate de tijd vordert.¹⁷⁶

Die elementen, aangevuld met onder meer plots wijzigende genderrollen en culturele verschillen in het begrijpen van de ouderrol, hebben ook een impact op het psychosociaal welzijn van de ouders en op de invulling van hun ouderschap. Vroege preventieve ondersteuning van die gezinnen is daarom erg belangrijk. Voor meer duiding verwijzen we naar de bijdrage van Patrick Meurs: *“Vroege preventieve ondersteuning van veerkracht in vluchtelingengezinnen: een aanvulling op de traumagerichte hulp voor asielaanvragers”* op www.kinderrechtencoalitie.be.

174 De Haene L., Loots G., & Derluyn I., 2015, *Vluchtelingenkinderen en -jongeren*. In: Grietens H., Vanderfaillie J., Maes B (Eds.), *Handboek Jeugdhulpverlening - Deel 1: Een orthopedagogisch perspectief op kinderen en jongeren met problemen*. Leuven: Acco, 367-396.

175 Kusé R. & Jashanica R., 2016, *Jongeren over de ideale hulpverlener. Diversiteit in de jeugdhulp*, www.sociaal.net (bezoekt op 29 november 2016).

176 De Haene L., Loots G., & Derluyn I., 2015, *Op. Cit.*

Randvoorwaarden die het psychosociaal welbevinden van kinderen en gezinnen in migratie verbeteren

73

- **Veiligheid**

Kinderen en gezinnen in migratie hebben nood aan veilige relaties: zowel met professionals die hen omringen als met anderen in de samenleving. Ze hebben behoefte aan begeleiders die voldoende tijd kunnen investeren in de opbouw van een vertrouwensrelatie, een relatie waarin er plaats is voor moeilijke ervaringen. Dat soort relaties kan hen ondersteunen bij hun herstel en hun verdere ontwikkeling.

- **Betrokkenheid**

Het actief tegengaan van sociale isolatie heeft ook een belangrijke invloed op het psychosociaal welzijn van kinderen en gezinnen in migratie. Het gaat erom dat ze het gevoel krijgen dat ze welkom zijn, dat er aandacht is voor de situatie in het thuisland en het lijden van hun thuisgemeenschap. Warme relaties vormen een tegengewicht voor de breuken in hun levenstraject. Ze hebben nood aan het ervaren van betrokkenheid, zowel in de naaste omgeving (buurtbewoners, hulpverleners, school) maar ook op politiek niveau en in de media. Dat onze samenleving zich betrokken toont en het onrecht dat ze meemaken voor, tijdens en na de vlucht erkent en een plaats geeft.

- **Culturele identiteit**

De band met de eigen culturele identiteit en de taal in stand houden en respecteren is ook belangrijk voor herstel en integratie: die continuïteit geeft steun in het gefragmenteerd levensverhaal van kinderen en gezinnen in migratie.

Nood aan hulp

Herstel en integratie gaan hand in hand met psychosociaal welzijn. Daarom is bijkomende contextgerichte psychologische begeleiding broodnodig.

De noden variëren naargelang het statuut en het persoonlijk verhaal:

- **Kinderen en gezinnen in een (asiel)procedure** kunnen rekenen op psychosociale bijstand in de opvangstructuren. Zij kampen met lange wachttijden, en met gevoelens van onzekerheid en zorgen over de procedure. Samenleven in een opvangcentrum gaat ook gepaard met uitdagingen en veroorzaakt bijkomende stress.
- **Erkende vluchtelingen** hebben wel zekerheid over hun verblijfsstatus, maar ze kampen vaak met tijdsgebrek. Ze hebben papieren maar moeten veel tijd steken in het vinden van een woning, een job, enz. Ze moeten vaak van nul beginnen en zelf alles uitzoeken, wat voor veel stress zorgt.
- **Gezinnen zonder wettig verblijf** leven in permanente onzekerheid over hun toekomst en zijn elke dag weer aangewezen op overlevingsstrategieën. Waar slapen we vanavond? Hoe komen we aan eten? Welke mogelijkheden hebben we nog om hier te blijven? Ze hebben geen mentale ruimte, geen middelen en geen toegang tot psychosociale begeleiding.

En er spelen ook andere drempels mee:

- Niet iedereen formuleert een hulpvraag: in vele landen van herkomst is het nog moeilijker dan hier om psychosociale problemen te benoemen en professionele hulp te zoeken.

- Nieuwkomers zijn niet bekend met het aanbod aan psychosociale begeleiding.
- De lange wachtlijsten in de hulpverlening.
- Frequent verhuizen op het ritme van de verblijfsprocedure bemoeilijkt de continuïteit in de hulpverleningsrelatie.

AANBEVELINGEN

43. De Kinderrechtencoalitie pleit voor meer uniformiteit in het aanbod en de kwaliteit van de psychologische begeleiding in de opvangstructuren.

Aan: Fedasil

Psychologische begeleiding maakt deel uit van de opvang zoals die gedefinieerd wordt in de Opvangwet.¹⁷⁷ Dit gebeurt door psychologen van de opvanginstanties of door toeleiding naar externe hulpverlenende instanties.

Onder meer door het ontbreken van uniforme kwaliteitsnormen (zie ook hierboven) zijn er momenteel grote onderlinge verschillen in de kwaliteit van de dienstverlening van de opvangstructuren, ook voor wat betreft de psychologische begeleiding. In het algemeen merken we een grote betrokkenheid van de medewerkers bij het psychosociaal welbevinden van de bewoners. Een aantal centra beschikken over voldoende gespecialiseerde medewerkers en nemen ook de toeleiding goed op. Maar in andere opvangstructuren zou dat minder het geval zijn: er is weinig of geen begeleiding ter plaatse, men moet relatief ver reizen of er wordt doorverwezen naar hulpverleners die onvoldoende vertrouwd zijn met migratiegerelateerde trauma's.¹⁷⁸ Om ervoor te zorgen dat alle kinderen en gezinnen in de opvangstructuren toegang hebben tot geschikte psychosociale begeleiding vragen we om de beschikbaarheid van voldoende en voldoende kwalitatieve (interne en externe) psychologische begeleiding op te nemen in de uniforme kwaliteitscriteria. En om de naleving ervan te controleren en op te volgen.

In het algemeen blijft het belangrijk om in te zetten op goede levensomstandigheden in de opvangstructuren: die beïnvloeden uiteraard ook het psychosociaal welbevinden van de bewoners.

44. De Kinderrechtencoalitie vraagt bijkomende laagdrempelige psychologische ondersteuning voor kinderen en gezinnen in migratie. De ondersteuning moet ook aandacht hebben voor het versterken van de ouderrol. Niet alleen psychotherapie, ook initiatieven rond psycho-educatie verdienen extra aandacht. Zorg dat de steun dicht bij de kinderen gebeurt. Zorg voor bijkomende opleiding van professionals over het werken met kinderen en gezinnen in migratie.

177 "Materiële hulp: de hulp die verleend wordt door het Agentschap of de partner binnen een opvangstructuur en die met name bestaat uit huisvesting, voedsel, kleding, medische, maatschappelijke en psychologische begeleiding en de toekenning van een dagvergoeding. Zij omvat eveneens de toegang tot juridische bijstand, de toegang tot diensten als tolkdiensten of opleidingen, evenals de toegang tot een programma voor vrijwillige terugkeer." Wet van 12 januari 2007 betreffende de opvang van asielzoekers en van bepaalde andere categorieën van vreemdelingen, art. 2, 6°.

178 Het jongste jaarverslag van het Kinderrechtencommissariaat neemt hierover enkele getuigenissen van kinderen op. Kinderrechtencommissariaat, 2016c, Jaarverslag, *Te veel geschillen over verschillen*, p. 66.

Aan: Vlaams Minister voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
Staatsecretaris voor
Asiel en Migratie

Opvangstructuren beschikken niet altijd over eigen therapeuten: vaak werken ze samen met lokale professionals en hulpverleningsdiensten. Ook als kinderen en gezinnen de opvang verlaten, blijven ze nood hebben aan psychologische begeleiding. Maar dan moeten ze zelf die begeleiding zoeken en betalen.

Begin 2016 trok de administratie Welzijn, Volksgezondheid en Gezin bijkomende middelen uit voor de psychosociale begeleiding van vluchtelingen. De CAW's kregen extra personeel en een mobiel ondersteuningsteam startte met traumabegeleiding voor jonge vluchtelingen.¹⁷⁹ Maar het aanbod aan voldoende gespecialiseerde hulpverlening blijft onvoldoende. Het blijft nodig om in te zetten op specifieke, laagdrempelige en betaalbare psychologische hulpverlening op maat van kinderen en gezinnen in migratie. We dringen aan op bijkomende middelen en op de duurzame ondersteuning van de bestaande initiatieven.

Er is niet alleen nood aan een uitbreiding van het aanbod maar ook aan kwaliteitsvolle versterking. Van groot belang is hier de bijkomende opleiding voor professionals over specifieke hulpverlening aan kinderen in migratie, m.n. over het rekening houden met culturele achtergronden, de contextgerichte communicatie en het nemen van de nodige tijd om een vertrouwensrelatie op te bouwen.

Men mag de moeilijkheid van het omgaan met de trauma's van de kinderen niet onderschatten: *"Interculturele competentie is niet iets voor gevorderden, maar maakt deel uit van het basispakket van de hulpverlener. Hulpverleners zijn zich soms 'te veel' en soms 'te weinig' bewust van de cultuurspecifieke eigenheid van een jongere en zijn gezin."*¹⁸⁰

Onderzoek wijst uit dat migratie ook een sterke impact heeft op ouders. Een langerdurend verblijf in een opvangcentrum kan er toe leiden dat begeleiders ouderrollen overnemen. Soms worden rollen in het gezin omgekeerd en gaan kinderen taken en rollen overnemen van de ouders. Onzekerheid over de procedures en het verblijf zorgen voor stress bij ouders en dat heeft ook een impact op hun ouderschap. Ook ouders moeten toegang hebben tot adequate traumazorg en dit aspect verdient aandacht in de gespecialiseerde vorming van hulpverleners.

Naast een aanbod aan psychologische begeleiding, specifiek voor kinderen en gezinnen in migratie, moeten we ook op zoek naar andere manieren om hun stressniveau te laten dalen. We willen immers vermijden om problemen al te snel te 'psychiatiseren': meestal gaat het om normale responsen op een abnormale situatie.

Initiatieven zoals Mind-spring, laagdrempelige psycho-educatie voor vluchtelingen, die helpen om te gaan met stresserende situaties, zijn hierbij belangrijk.¹⁸¹ Erkennen en 'normaliseren' van bepaalde klachten heeft een sterke preventieve waarde. En het is een goede opstap naar verdere psychosociale zorg indien nodig.

179 Agentschap Jongerenwelzijn en Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, 2016, *Vlaanderen start met traumabegeleiding jonge vluchtelingen. Ook woonbegeleiding en residentiële opvang voor minderjarigen*, Persbericht.

180 Kusé R. & Jashanica R., 2016, *Jongeren over de ideale hulpverlener. Diversiteit in de jeugdhulp*, www.sociaal.net (bezocht op 29 november 2016).

181 www.mindspring.be.

45. De Kinderrechtencoalitie dringt aan op het verminderen van de effecten van discriminatie en racisme op kinderen en gezinnen door een actief beleid tegen discriminatie en racisme.

Aan: Alle overheden

Het VN-Comité voor de Rechten van het Kind geeft in de jongste Slotbeschouwingen (2010) aan België uiting aan zijn bezorgdheid over “de aanhoudende discriminatie” van kinderen met een buitenlandse herkomst.¹⁸²

Discriminatie en racisme zijn vormen van geweld tegen kinderen en inbreuken op diverse principes en bepalingen van het Kinderrechtenverdrag: non-discriminatie, participatie, recht op ontwikkeling, recht op bescherming tegen geweld, op onderwijs... Ze hebben ernstige effecten op hun psychisch welzijn en hun emotionele ontwikkeling. We verwijzen naar de aanbevelingen in het Kinderrechtenforum van 2015.¹⁸³

182 Comité voor de Rechten van het Kind, 2010, *Op.Cit.*

183 Kinderrechtencoalitie, 2015, “Het zal wel aan mij liggen...” *Omgaan met de effecten van discriminatie en racisme op kinderen*, Kinderrechtenforum 11.

3.3. RECHT OP ONDERWIJS EN VRIJE TIJD

A. ONDERWIJS

77

De toegang tot onderwijs speelt een belangrijke rol in het leven van kinderen en gezinnen in migratie. Geen of een gebrekkige toegang tot onderwijs speelt vaak mee in de beslissing om te vluchten. De toegang tot het onderwijs is een belangrijk doel van zowel ouders als kinderen eens ze in België leven.

Het recht op onderwijs is verankerd in artikel 24, § 3 1ste lid van de Grondwet: *“Iedereen heeft recht op het onderwijs met eerbiediging van de fundamentele vrijheden en rechten”*. Alle kinderen van 6 tot 18 jaar die in ons land verblijven genieten dit recht, ongeacht hun afkomst of verblijfsstatuut.

Hieronder gaan we dieper in op de situatie van kinderen in migratie na doorstroming naar het regulier onderwijs. We stellen ons de vraag: “Wat na het onthaalonderwijs?” We focussen op aanbevelingen gericht op gelijke kansen in het onderwijs voor alle leerlingen. En we besteden aandacht aan de situatie van kinderen zonder wettig verblijf die als gevolg van een uitwijzing hun schoolloopbaan niet kunnen afmaken.

De kracht van onthaalonderwijs

Minderjarige nieuwkomers – kinderen die maximaal een jaar ononderbroken in België verblijven – hebben onder bepaalde voorwaarden recht op onthaalonderwijs zowel in het basisonderwijs¹⁸⁴ als in het secundair onderwijs.¹⁸⁵ In het basisonderwijs komen de kinderen meestal vrij snel in de reguliere klas terecht, met extra ondersteuning.¹⁸⁶ In het secundair onderwijs is er een apart traject van minimum een jaar voorzien: de Onthaal-klas voor Anderstalige Nieuwkomers (OKAN).

In het schooljaar 2013-2014 volgden 2.326 leerlingen onthaalonderwijs in het voltijds secundair onderwijs en 2.286 leerlingen in het gewoon basisonderwijs. De cijfers toonden toen een dalende trend tegenover de voorgaande schooljaren.¹⁸⁷ De recente instroom van nieuwe anderstalige nieuwkomers vanaf de zomer van 2015 leidt zeker tot een stijging in de volgende schooljaren.

Om tegemoet te komen aan de noden in het onthaalonderwijs zijn er het afgelopen jaar extra maatregelen getroffen door de Vlaamse overheid:

- Het Vlaams parlement keurde op 28 oktober 2015 een voorstel van decreet goed dat voorziet in een aantal tijdelijke maatregelen voor het onthaalonderwijs.¹⁸⁸

184 De regelgeving over het onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers in het gewoon basisonderwijs wordt verduidelijkt in de omzendbrief BaO 2006/03 van 30 juni 2006.

185 Agentschap voor Onderwijsdiensten (Agodi), 2015, *Rapport onthaalonderwijs 2012-2013 en 2013-2014*, D/2015/3241/325, pp. 4-6.

186 Dat verschilt in de praktijk van school tot school. In functie van de onderwijservaringen van het kind kan de school een eigen aanpak uitwerken.

187 Agentschap voor Onderwijsdiensten (Agodi), 2015, *Ibid.*, p. 8-9.

188 Decreet van 13 november 2015 houdende dringende tijdelijke maatregelen in het kader van een stijgend aantal anderstalige leerlingen en inzake flexibilisering van de programmatiemogelijkheden onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers in het secundair onderwijs, BS 23 november 2015, 70076.

- Het kleuteronderwijs krijgt bijkomende middelen om extra taalondersteuning te organiseren voor anderstalige kleuters jonger dan vijf jaar.
- Secundaire scholen kunnen (voorlopig) het hele schooljaar door nieuwe OKAN-klassen inrichten, in plaats van enkel bij het begin van het schooljaar.
- Op 1 september 2016 startten er 141 bijkomende vervolgschoolcoaches. Zij staan in voor de begeleiding van anderstalige nieuwkomers na de OKAN-klas.¹⁸⁹ Dat brengt het totaal aantal coaches op 175. Die uitbreiding was broodnodig. Van 2.060 leerkingen in de OKAN-klassen op 1 september 2015 was hun aantal gestegen tot 4.692 op 1 juni 2016.¹⁹⁰

Sommige maatregelen (o.m. voor het kleuteronderwijs) werden intussen verlengd voor het lopende schooljaar 2016-2017.

Er gaat terecht veel aandacht en begeleiding naar leerlingen die nog maar recent in België aankwamen. We erkennen de grote inspanningen die leerkrachten leveren om de kinderen en jongeren een nieuwe taal te leren en hen te helpen bij hun integratie. Het onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers heeft zeker een grote meerwaarde. Maar er zijn ook knelpunten die zich door de toename van het aantal leerlingen in het onthaalonderwijs scherper manifesteren.

Zo is er het hoog percentage van problematische afwezigheden. Het jongste rapport van het Agentschap voor Onderwijsdiensten telt 10,3 procent. Wellicht zijn hiervoor verklaringen mogelijk die te maken hebben met specifieke factoren eigen aan deze groep kinderen: precair verblijfsstatuut, slechte leefomstandigheden en financiële problemen, leerling is reeds naar een ander land vertrokken zonder medeweten van de school, etc.¹⁹¹

Verder roept men al langer op om in het onthaalonderwijs niet alleen te focussen op het leren van het Nederlands maar ook voldoende aandacht, tijd en middelen uit te trekken voor de ondersteuning van het psychosociaal welbevinden van de leerlingen, om hen extra ondersteuning te geven bij grote ontwikkelingsachterstand hebben opgelopen en om de band met de eigen taal en cultuur te onderhouden, door niet alleen te focussen op de integratie in de Vlaamse samenleving.¹⁹² Dat is belangrijk voor alle kinderen in het onthaalonderwijs, ongeacht hun toekomstige situatie.

A. GELIJKE KANSEN IN HET ONDERWIJS

Na de onthaalklas zetten jonge nieuwkomers hun onderwijsloopbaan verder in het regulier onderwijs. Leerlingen stromen na de OKAN-klas vooral door naar de eerste graad van het secundair onderwijs (32,1%). Leerlingen die doorstromen naar de tweede of derde graad, volgen meestal BSO (21,8%) en TSO (11,7%).¹⁹³ In het basisonderwijs komen anderstalige nieuwkomers meestal in een reguliere klas terecht.

189 Vlaams Minister van Onderwijs, 17 juni 2016, *141 extra vervolgschoolcoaches voor onthaalonderwijs anderstalige nieuwkomers en verdubbeling zomeraanbod Nederlands tweede taal*, Persbericht.

190 Bulckaert W., 2016, *Hoe helpt de vervolgschoolcoach anderstalige nieuwkomers?*, Duiding www.klasse.be.

191 Agentschap voor Onderwijsdiensten (Agodi), 2015, *Op. Cit.*, pp. 20-25.

192 Kinderrechtencommissariaat, 2013, *Op. Cit.*, p. 119-120.

193 Cijfers van schooljaar 2013-2014 Agentschap voor Onderwijsdiensten (Agodi), 2015, *Ibid.*, p. 26-27.

De cijfers roepen vragen op over de oriëntatie van de leerlingen na het onthaalonderwijs. Schat men hun talenten en studiemogelijkheden wel goed in? Kijken klassenraden niet teveel naar de Nederlandse taalvaardigheid van de leerlingen? Houdt men voldoende voor ogen dat de ontwikkeling van Nederlandse taalvaardigheid een proces van lange duur is die ook na het onthaalonderwijs verder gaat en dat men de ontwikkeling van andere talenten daaraan liefst niet ondergeschikt maakt?

Zoals vermeld, krijgen de leerlingen in het eerste jaar na het verlaten van de OKAN-klas bijkomende begeleiding van de vervolgschoolcoaches. Na het onthaalonderwijs en de vervolgbegeleiding (in het secundair onderwijs) krijgen deze leerlingen, zoals andere leerlingen in kwetsbare situaties (armoede, handicap, migratieachtergrond), even goed of zelfs sterker te maken met de knelpunten in het onderwijs: financiële drempels, uitsluiting, watervalsysteem, discriminatie en racisme. Dat de sociale ongelijkheid in het onderwijs in dit land erg groot blijft, wordt opnieuw aangetoond in het rapport *Education and Training Monitor 2015* van de Europese Commissie en door de jongste PISA-cijfers.¹⁹⁴ De Europese Commissie roept België op om de onderwijssystemen inclusiever te maken, zeker voor de groeiende groep anderstalige nieuwkomers en voor leerlingen met een migratieachtergrond.

AANBEVELINGEN

De aanbevelingen in dit luik zijn eerder geformuleerd door de Kinderrechtencoalitie. Zij omvatten noodzakelijke maatregelen om gelijke onderwijskansen te realiseren voor alle leerlingen, in het bijzonder voor de kansen en rechten van kinderen in migratie.

46. De Kinderrechtencoalitie pleit voor een onderwijs dat gelijke kansen voor alle kinderen voorop stelt. Neem maatregelen die schooluitval tegengaan. Werk financiële drempels weg.

Aan: Vlaams Minister voor Onderwijs

De Kinderrechtencoalitie vraagt om maatregelen die het aantal leerlingen dat ongekwalificeerd uitstroomt laten dalen. De redenen waarom jongeren voortijdig de school verlaten, zijn complex en individueel verschillend. Toch merken we structurele elementen die het risico op ongekwalificeerde uitstroom vergroten.

Kinderen en jongeren die zittenblijven en of veranderen van school of onderwijsvorm lopen meer kans op vroegtijdig schoolverlaten.¹⁹⁵ Een van de oorzaken is de vroege studiekeuze waardoor jongeren steeds 'zakken' in richting, gedemotiveerd geraken en uiteindelijk vroegtijdig de school verlaten. Werk dit watervalsysteem weg door o.m. zittenblijven te beperken en de studiekeuze uit te stellen tot na de tweede graad van het secundair onderwijs. Haal in de eerste graad de schotten tussen ASO, TSO, BSO en KSO weg.

¹⁹⁴ 19,6 procent van de Belgische leerlingen met een migratieachtergrond (niet-EU) stroomt uit het secundair onderwijs zonder diploma vergeleken met 8,7 procent van de leerlingen zonder migratieachtergrond. European Commission, 2015, *Education and Training Monitor 2015*, p.34. Bij het jongste PISA-onderzoek van de OESO bleek de kenniskloof tussen kansrijke en kansarme leerlingen in Vlaanderen opnieuw toegenomen.

¹⁹⁵ Vlaams Minister van Onderwijs, 2013, *Actieplan Vroegtijdig Schoolverlaten*, p.6.

Ook de sociaaleconomische situatie van leerlingen een sterke voorspeller van vroegtijdig schoolverlaten. Het is dus belangrijk om maximaal in te zetten op het overbruggen van de culturele kloof met het korter geschoolde deel van de bevolking en op het verlagen van de financiële drempels. Versterk de opleiding van leerkrachten en zorg voor een kosteloos basisonderwijs voor alle leerlingen. Behoud de maximumfactuur en breid deze uit naar minstens de eerste graad van het secundair onderwijs.¹⁹⁶

47. De Kinderrechtencoalitie wil dat het onderwijs kinderen in migratie in al hun aspecten benadert. Zorg voor een oriëntatie naar het vervolgonderwijs die vertrekt van het brede potentieel van leerlingen. Zet in op een begeleiding op maat. Erken het belang van de eigen taal. Betrek hun ouders.

Aan: Inrichters van OKAN-onderwijs
Vlaams Minister voor Onderwijs
Andere onderwijsactoren: de onderwijsnetten en -koepels, inrichtende machten, directies

Situaties van stress, trauma's en onzekerheid bij kinderen en jongeren in migratie, ongeacht hun verblijfs- of gezinssituatie, werken ook door op school. Ze hebben invloed op leerkansen, het bereiken van leerdoelen, hun welbevinden en de kansen op herstel en integratie. We hernemen onze aanbeveling uit 2013 waarbij we pleitten voor een onderwijs dat zich afvraagt "hoe (...) we binnen de schoolmuren alle leerlingen maximaal [kunnen] ondersteunen?".¹⁹⁷ Dat kunnen scholen niet alleen. Veel begeleiding speelt zich buiten de schooluren af en die is niet voor alle kinderen toegankelijk. Scholen kunnen hierop inspelen via samenwerking met andere partners, indien mogelijk binnen het kader van een brede school.

Bij oriëntatie van ex-OKAN-leerlingen vragen we om een holistische benadering van de jongeren: werk niet alleen op basis van hun niveau van Nederlandse taalbeheersing maar neem ook hun bredere studiepotentieel en talenten in aanmerking, uiteraard in samenspraak met de jongere zelf.

Het betrekken van ouders bij het schoolgebeuren van hun kinderen is ook een belangrijke factor in het welbevinden van kinderen in migratie op school. 'Betrekken' betekent niet alleen dat ouders worden uitgenodigd voor culturele activiteiten, maar ook dat men ze betreft bij belangrijke beslissingen. Hierbij pleiten we voor een positieve omgang met de thuistaal van de kinderen en hun ouders. We benadrukken het principe van het hoger belang van het kind en het recht van het kind om de eigen taal te gebruiken.¹⁹⁸ De communicatie tussen ouders en school staat in functie van de onderwijskansen van de leerling, niet van de inburgering van de ouders. We vragen van de scholen een pragmatisch gebruik van andere talen in de communicatie met ouders.

196 Meer aanbevelingen rond gelijke onderwijskansen voor kinderen en jongeren, zie Kinderrechtencoalitie, 2013, *De impact van de crisis op kinderen en jongeren*, Kinderrechtenforum nr. 9.

197 *Idem*.

198 Kinderrechtencoalitie, 2015, *Op. Cit.*, p. 58.

48. De Kinderrechtencoalitie vraagt een onderwijs waar alle kinderen welkom zijn, ongeacht afkomst, verblijfsstatuut, religie, taal of cultuur. Zorg voor een schoolklimaat gericht op positieve omgang met diversiteit. Kinderrechten en kinderrechteneducatie bieden hiervoor een sterk kader.

81

Aan: Vlaams Minister voor Onderwijs

Andere onderwijsactoren: de onderwijsnetten en -koepels, inrichtende machten, directies, geïntegreerde en specifieke lerarenopleidingen

Jonge nieuwkomers komen op school ook in aanraking met discriminatie en racisme. De effecten van alledaags racisme kunnen zeer ernstig zijn voor het welbevinden en de verdere ontwikkeling van kinderen, zo bleek ook uit het jaartraject van de Kinderrechtencoalitie over de effecten van discriminatie en racisme op kinderen (2015). We riepen alle onderwijsactoren op om in te zetten op het creëren van een positief schoolklimaat waar leerlingen zich goed en veilig voelen.

Een positieve omgang met diversiteit is relevant voor alle leerlingen, ongeacht hun achtergrond of de mate van (etnisch-culturele) diversiteit in hun school of de buurt waar ze wonen. Als kinderen en jongeren dit niet meekrijgen, zijn ze niet voorbereid om te functioneren in een samenleving die evolueert naar superdiversiteit. Ook in de opleiding en navorming van leerkrachten is er nood aan extra aandacht voor kinderrechten en diversiteit.

De coalitie vraagt dat scholen uitdrukkelijk aangeven dat kinderen in migratie welkom zijn. We sluiten ons aan bij de Verklaring van Langemark die oproept om in vluchtelingen en migranten *“allereerst een (mede)mens te zien en te beseffen dat we allen gelijkwaardig zijn, hoezeer we ook van elkaar verschillen. Wij willen mee bouwen aan een breed draagvlak voor dialoog, ontmoeting en diversiteit. Wij nodigen al onze medeburgers uit om vluchtelingen en migranten te verwelkomen met concrete daden van solidariteit. Samen met alle nieuwkomers willen wij werk maken van een vreedevolle samenleving – in ons dorp, onze stad, ons land, Europa, de wereld.”*¹⁹⁹

Voor kinderen en jongeren is het leren omgaan met diversiteit het beste ingebed in een breder verhaal van kinderrechten en kinderrechteneducatie. Dat helpt hen om attitudes en vaardigheden te ontwikkelen rond democratie en mondiaal burgerschap, om positieve actie te ondernemen en om eigen vooroordelen te overwinnen.

Voor meer informatie over het belang van kinderrechten in het onderwijs verwijzen we naar de publicatie *Kinderrechteneducatie in het onderwijs* uit 2014. Voor meer aanbevelingen rond het omgaan met de effecten van discriminatie en racisme op school verwijzen we naar de publicatie *Het zal wel aan mij liggen... Omgaan met de effecten van discriminatie en racisme op kinderen* uit 2015.

199 Wakker voor Vrede, 2016, *Verklaring van Langemark* (zie <http://vredeswakeslangemark.be/verklaring-van-langemark/>).

B. ONDERWIJSVERBLIJF VOOR KINDEREN ZONDER WETTIG VERBLIJF

De uitwijzing van kinderen betekent vaak de stopzetting – of alleszins opschorting – van zijn of haar schoolloopbaan.²⁰⁰ En dat terwijl een goede opleiding in belangrijke mate bepalend is voor zijn of haar verdere leven.

Momenteel voorziet de omzendbrief over het uitwijzen van gezinnen met schoolgaande kinderen dat deze beslissing geschorst kan worden indien het gezin of de minderjarige een bevel tot het verlaten van het grondgebied ontving na de start van de paasvakantie en indien het een eerste uitwijzingsbevel betreft.²⁰¹ De omzendbrief betekent een verstrenging: tot begin 2016 gold de bijkomende regel niet.

We betreuren de verstrenging en we betreuren dat België de praktijk van de uitwijzing van kinderen zonder rekening te houden met de impact op hun schoolloopbaan verder zet.

49. In lijn met het Kinderrechtencommissariaat vraagt de Kinderrechten-coalitie dat kinderen en jongeren die hier al langer zijn vóór hun terugkeer hun onderwijs- of opleidingstraject kunnen afwerken, eventueel onder nader te bepalen voorwaarden of maximumtermijnen.²⁰²

Aan: Staatssecretaris voor Asiel en Migratie

B. VRIJETIJSBESTEDING EN SPEL

Kinderen en jongeren hebben recht op rust, vrije tijd en spel (art. 31 Kinderrechtenverdrag) onafgezien van de vraag of ze al dan niet papieren hebben dan wel of ze hier al dan niet met hun gezin zijn en al dan niet in opvangstructuren wonen. Zij hebben recht op publieke ruimte waar ze zich kunnen en mogen bewegen, ruimte om hun eigen vrije tijd zelf in te vullen, voldoende mogelijkheden om te sporten of deel te nemen aan culturele activiteiten.

Kinderen en jongeren in migratie geven zelf twee functies van vrijetijdsbesteding aan. Allereerst willen ze zich amuseren, hun rugzak opzij zetten, even niets moeten. Daarnaast willen ze contact maken met jongeren ‘van hier’ en hun sociale netwerk opbouwen. Ook willen ze jongeren ontmoeten die gelijkaardige ervaringen hebben meegeemaakt. Op een informele manier ervaringen uitwisselen en ventileren over hun situatie. “Heb jij ook een appartement moeten zoeken?” “Hoe vind jij het in het opvangcentrum?” “Hoe loopt het op school?”. Verbinding maken met elkaar, zowel in het eigen als in andere netwerken.

200 Er zijn geen officiële cijfers omdat België quasi nooit opvolggesprekken doet na de terugkeer. Maar dat blijkt wel het geval te zijn, zo blijkt uit de anekdotiek en rapporten over andere landen. Voor uitwijzingen naar Kosovo, zie bvb. Knaus V., 2011, *No Place to Call Home - Repatriation from Germany to Kosovo as seen and experienced by Roma, Ashkali and Egyptian children*, UNICEF Kosovo and the German Committee for UNICEF.

201 Omzendbrief van 29 april 2003 betreffende de verwijdering van gezinnen met schoolgaand(e) kind(eren) van minder dan 18 jaar. Optreden van politiediensten in scholen; gewijzigd door de omzendbrief van 2 januari 2016 tot wijziging van de omzendbrief van 29 april 2003 betreffende de verwijdering van gezinnen met schoolgaand(e) kind(eren) van minder dan 18 jaar. Optreden van politiediensten in scholen.

202 Kinderrechtencommissariaat, 3 juni 2016, *Een toekomst voor kinderen en jongeren zonder papieren*, Platformtekst, p.2.

Het is niet evident voor deze kinderen en jongeren om hun recht op vrije tijd te realiseren. Ook hier spelen bekende en minder bekende drempels een rol. Jongeren vinden niet altijd gemakkelijk aansluiting met elkaar. De leefwerelden blijven erg verschillend. Niet allemaal hebben ze het zelfde begrip over wat vrije tijd is en hoe je die kan invullen. Jonge nieuwkomers zijn meestal niet bekend met het concept van jeugdwerk, speelpleinwerk of naschoolse opvang. Verder spelen er ook financiële drempels, is er de taalbarrière en speelt de fysieke afstand een rol.

Ook bij de organisaties die actief zijn in het veld van de vrije tijd bestaan er drempels. Verenigingen hebben ook veel twijfels. En er leven veel administratieve vragen. Mogen ze wel meesporten zonder de juiste papieren? Mogen ze naar het buitenland op kamp? Wat met de verzekering? Men stelt zich pedagogische vragen: moeten we onze activiteiten aanpassen? Spreken we wel genoeg Nederlands om mee te kunnen met de groep? Hoe kunnen we zonder taal te gebruiken samen spelen? Met welke gevoeligheden moeten we rekening houden: Gaan we op tentenkamp? Doen we een nachtelijke dropping?

Toch bestaat er al heel wat materiaal. Er waren studie- en informatiedagen over de vrijetijdsbesteding van jonge vluchtelingen²⁰³ en er zijn publicaties beschikbaar.²⁰⁴ Het behoort tot de verantwoordelijkheid van federaties en de koepels uit de brede vrijetijdssector om de beschikbare kennis en inzichten te verspreiden bij lokale afdelingen.

AANBEVELINGEN

50. De Kinderrechtencoalitie vraagt om in te zetten op het sensibiliseren van vrijetijdsorganisaties (jeugdverenigingen, sportclubs, cultuurorganisaties of speelpleinwerking): maak hen gevoelig voor de noden van kinderen in migratie en de drempels die zij ervaren. Informeer kinderen, jongeren en hun ouders over het bestaande vrijetijdsaanbod.

Aan: Vlaams Minister van Cultuur, Media, Jeugd en Brussel
 Vlaams Minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport
 Brussels Minister voor Cultuur, Jeugd, Sport
 Lokale besturen

Kinderen en jongeren hebben nood aan mensen die hen de weg wijzen naar vrijetijdsbesteding. Zijzelf en hun ouders hebben ook nood aan informatie over het bestaande aanbod.

We zien dat, ondanks de inspanningen om hen toe te leiden naar het bestaande aanbod, kinderen en jongeren in migratie vaak snel weer afhaken. Het is belangrijk dat vrijetijdsorganisaties zich bewust zijn van de situatie en de achtergrond van die kinderen en van de drempels die zij ervaren. Waarom haakt een kind af? Waar worstelen jonge begeleiders zelf mee? Het is belangrijk om de knelpunten te kennen en geregeld opnieuw te onderzoeken en te bevragen. En om de praktijk aan te passen.

203 Twee voorbeelden: Demos, 22 april 2016, *Bed, bad, brood en spelen. Praktijktafel over vluchtelingen en vrijetijd* op www.demos.be en CMGJ vzw, 17 maart 2016, *Infoavond 'Jonge vluchtelingen in het jeugdwerk'* op www.cmgj.be.

204 Myria, Unia, Agentschap Integratie en Inburgering, Vlaamse Sportfederatie, Sport Vlaanderen, 2016, *Aansluiting van niet-Belgen als niet-professionele sportbeoefenaar. Hoe pakt een sportclub dit aan?*, Vlaams Instituut voor Sportbeheer en Recreatiebeleid, 2016, *Sport en vluchtelingen: vragen en antwoorden* – op www.isbvzw.be (gelezen op 29 november 2016); Reynvoet L., 2016, *Welkom in de groep. Concrete tips en aandachtspunten voor het werken met vluchtelingenkinderen in het jeugdwerk*, Oost-Vlaams Diversiteitscentrum (ODiCe vzw); Tumult vzw, 2010, *Samen één. Over minderjarige vluchtelingen in het jeugdwerk*.

Betrek kinderen en jongeren hier ook zelf bij. Hiervoor is extra bewustwording nodig. Het beleid kan organisaties hierin ondersteunen en stimuleren. Dat kan onder meer door het inzetten van brugfiguren die jongeren, leefwerelden en organisaties met elkaar verbinden en samenbrengen. Maar ook door uitwisseling tussen vrijetijdsorganisaties en organisaties uit de migratiesector te stimuleren. Het kan ook door het bestaand aanbod te blijven ondersteunen en organisaties te stimuleren om rond kinderen in migratie aan de slag te gaan en drempelverlagend te werken. Hierbij is het nodig dat organisaties een visie ontwikkelen.

51. De Kinderrechtencoalitie roept de vrijetijdsorganisaties op om te werken op maat van kinderen en jongeren in migratie. Naast het verlagen van de drempels voor kinderen in migratie in de vrijetijdsbesteding is het nodig om in te zetten op een meer vraaggestuurd aanbod.

Aan: (Koepel)organisaties die actief zijn in de vrije tijd (jeugd, sport, cultuur, levensbeschouwelijke organisaties)

In Vlaanderen werkt de vrijetijdsbesteding sterk aanbodgestuurd, ook voor kinderen en jongeren in migratie: we vertrekken van wat er bestaat en de jongere moet zich dan aanpassen. We pleiten ervoor om te vertrekken van de noden en behoeften, van de leefwereld van die kinderen en jongeren zelf: wat leeft er bij hen?

Naast het verlagen van de drempels voor kinderen en jongeren in het bestaande vrijetijdsaanbod dienen we ook een aanbod te ontwikkelen dat tegemoet komt aan hun noden en behoeften. We pleiten hierbij voor een tweesporenbeleid: beide vormen van jeugdwerk moeten als gelijkwaardig beschouwd worden. Nu investeert men te eenzijdig in toeleiding en beschouwt men het zogenaamde doelgroepspecifiek jeugdwerk nog teveel als een opstapje naar het "mainstream" jeugdwerk.

In het jeugdwerk zien we inspanningen om die uitdaging aan te pakken. In de visienota "diversiteit in het jeugdwerk" pleiten Demos en De Ambassade voor *"meer sociaal ondernemerschap in de jeugdwerksector vanuit een vraaggestuurd perspectief. In bepaalde contexten kunnen organisaties en/of de sector zeker nadenken over de heroriëntering van het bestaande aanbod naar de vragen en noden van kinderen en jongeren die in die context opgroeien. Maar in principe kiezen wij voor een verruiming bovenop en niet ten koste van het bestaande aanbod."*²⁰⁵

52. De Kinderrechtencoalitie vraagt voldoende mogelijkheden voor vrijetijdsactiviteiten voor kinderen in de opvangstructuren. Enerzijds door samenwerking en wisselwerking met lokale actoren, anderzijds door een aanpak met vraaggestuurd aanbod in de opvangstructuren zelf. Neem het recht op vrijetijd en spel op in de kwaliteitscriteria van opvangstructuren.

Aan: Fedasil en de opvangpartners

²⁰⁵ Demos & De Ambassade, 2016, *Diversiteit in/en het jeugdwerk. Deel 1 - conceptueel kader*, Visienota, p. 14.

Zoals we al aangaven bij het luik rond opvang, brengen kinderen en jongeren in de eerste fase van hun migratieproces heel wat tijd door in opvangstructuren. Het is niet evident om hen in de weekends en in de schoolvakanties een zinvolle vrijetijdsbesteding aan te bieden.

Ook hier zien we grote verschillen tussen opvanginitiatieven. Sommige jongeren geven aan dat ze zich vervelen. Anderen hebben dan weer minder behoefte aan georganiseerde activiteiten en willen graag rust. Belangrijk is om te vertrekken bij wat de jongeren zelf aangeven. We moeten gepast belang hechten aan hun mening en voldoende mogelijkheden voorzien qua begeleiding en toeleiding om hen te helpen in de uitoefening van hun recht op vrije tijd. We pleiten voor voldoende personeel met tijd en middelen om systematisch aandacht te hebben voor het aspect vrije tijd van kinderen en jongeren. Men kan dat proberen in te vullen met eigen activiteiten of door bruggen te slaan naar het bestaande lokale vrijetijdsaanbod. Maar er is vooral ook nood aan jeugdwelzijnswerk dat vrijetijdsactiviteiten combineert met jeugdhulpverlening die bij de groepswerking aandacht heeft voor de stressfactoren waaraan kinderen en jongeren in migratie onderhevig zijn. In elk geval vragen we om het recht op vrije tijd en spel op te nemen in de kwaliteitscriteria van de opvangstructuren.

Conclusie

87

Sinds 2015 is het thema 'vluchtelingen' niet meer weggeweest uit de media, de politiek en de publieke opinie. Verscheidene organisaties hebben het afgelopen jaar rond dit thema gewerkt: projecten en solidariteitsacties werden gestart, onderzoeksprojecten uitgeschreven, beleidsacties ondernomen.

De Kinderrechtencoalitie wilde in aanvulling bij de bestaande en gedeelde expertise expliciet de stem laten horen van de meest kwetsbare groep vluchtelingen: de kinderen. En we wilden het thema migratie specifiek benaderen vanuit het kinderrechtenperspectief. Het belang van het kind centraal plaatsen. Dat betekent dat we ons niet beperken door het over een bepaalde groep kinderen in migratie te hebben. En dat we zoveel mogelijk thema's aanraken die aansluiten bij hun levensdomeinen.

Dit rapport is een uitgebreide samenvatting van de evaluatie door de Kinderrechtencoalitie van het huidige migratie- en integratiebeleid op basis van een kinderrechtenbenadering. De opbouw en inhoud van het rapport illustreert meteen de technische complexiteit en de gevoeligheid van het thema. Er is heel wat wetgeving beschikbaar, maar in de praktijk zien we heel wat tekortkomingen in de uitvoering. Het is niet evident om die binnen het bestek van dit rapport volledig toe te lichten en te documenteren. Toch willen we een plek geven aan de signalen die we opvingen, onder meer tijdens het Open Forum van 5 oktober 2016. Het thema leeft. Ook kinderen stellen zich vragen. Ze zijn bezorgd over de naleving van hun rechten. Ze willen ervaringen delen en mee nadenken over oplossingen.

De Kinderrechtencoalitie nam die signalen op en vertaalde ze in beleidsaanbevelingen die we aankaarten bij de bevoegde beleidsverantwoordelijken en die we meenemen in de alternatieve rapportage aan het VN-Comité voor de Rechten van het Kind.

De samenleving draagt in deze kwestie een belangrijke verantwoordelijkheid. Het Kinderrechtenverdrag is niet alleen een kwestie van wetgeving: het is de plicht van ons allemaal om kinderen die getekend zijn door ervaringen van migratie het recht te garanderen op een warme, veilige en stabiele thuis waar ze alle kansen krijgen om te herstellen van hun trauma's en waar ze als volwaardige burger een leven kunnen opbouwen.

Laten we er samen voor zorgen dat hun rechten niet langer afhankelijk zijn van de papieren waarover ze al dan niet beschikken. Dat hun rechten niet enkel op papier gelden, maar ook in de praktijk gerespecteerd worden. En dat in het asiel- en migratiebeleid het belang van het kind als overkoepelend principe wordt meegenomen bij alle discussies en beslissingen. Elk kind telt.

Bronnen

89

Agentschap Jongerenwelzijn, 2014, *Werkingsprocessen van de Intersectorale Toegangspoort. Wat doen de teams Indicatiestelling en Jeugdhulpregie?*

Agentschap voor Onderwijsdiensten (Agodi), 2015, *Rapport onthaalonderwijs 2012-2013 en 2013-2014*, D/2015/3241/325.

Antwerps integratiecentrum de8, 2012, *Toekomstoriëntering aan mensen zonder wettig verblijf. Een traject voor groepswork en individuele begeleiding.*

Arnold S et al, 2015, *Best Practice in Determining and Implementing Durable Solutions for Separated Children in Europe: A Multidisciplinary Approach*, Irish Refugee Council.

Belgisch Comité voor Hulp aan Vluchtelingen (BCHV), 2013, *Kinderen in asiel: rekening houden met hun kwetsbaarheid en hoger belang.*

Belgisch Comité voor Hulp aan Vluchtelingen (BCHV), 2013, *Asiel en de bescherming van kwetsbaarheid. Inoverwegingname van de minderjarigheid en trauma in de Belgische asielprocedure.*

Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, 18 november 2014, *Beleidsverklaring Asiel en migratie*, DOC54 0020/021.

Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, 27 oktober 2016, *Algemene beleidsnota asiel en migratie*, doc. 54 2111/017.

Bossens N., Platteau E., Frees W. & Pattyn V., 2015, *De bekendheid en het image van vrijwillige terugkeer bij irreguliere migranten en hun vertegenwoordigers in België*, KU Leuven Instituut voor de Overheid.

Bulckaert W., 2016, *Hoe helpt de vervolgschoolcoach anderstalige nieuwkomers?*, Duiding www.klasse.be.

Child Rights International Network (CRIN), 15 september 2016, *CRINmail 1497*.

Comité voor de Rechten van het Kind, 2005, *General Comment 6: Treatment of unaccompanied and separated children outside their country of origin.*

Comité voor de Rechten van het Kind, 2009, *General Comment no. 12. The right of the child to be heard*, CRC/C/GC/12.

Comité voor de Rechten van het Kind, 2010, *Concluding observations: Belgium*, CRC/C/BEL/CO/3-4.

Comité voor de Rechten van het Kind, 2012, *Report of the 2012 Day of General Discussion. The Rights of all Children in the Context of International Migration.*

Comité voor de Rechten van het Kind, 2013, *General comment No. 14 on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art. 3, para. 1)*, CRC/C/GC/14.

Commissariaat-Generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen (CGVS), 2016, *Asielstatistieken. Maandverslag oktober 2016*.

Commissioner for Human Rights, 2010, *Positions on the rights of minor migrants in an irregular situation*, CommDH/PositionPaper(2010)6.

Committee On Economic, Social And Cultural Rights, 1999, *General Comment no. 13. The right to education (article 13 of the Covenant)*.

Committee On Economic, Social And Cultural Rights, 2009, *General Comment no. 20. Non-discrimination in economic, social and cultural rights (art. 2, para. 2, of the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights)*.

Committee on Migrant Workers, 2016, *Recommended principles to guide actions concerning children on the move and other children affected by migration*.

Committee on Migration, Refugees and Displaced Persons, 26 september 2016, *Harmonising the protection of unaccompanied minors in Europe*, Council of Europe Doc. 13646.

Defence for Children – Ecpat The Netherlands, 2011, *Closing a protection gap: De voogd: pleitbezorger voor de rechten van het kind*.

De Haene L., Loots G., & Derluyn I., (2015), *Vluchtelingenkinderen en -jongeren*. In: Grietens H., Vanderfaillie J., & Maes B. (Eds.), *Handboek Jeugdhulpverlening - Deel 1: Een orthopedagogisch perspectief op kinderen en jongeren met problemen*. Leuven: Acco, 367-396.

De Kinderombudsman, 26 mei 2014, *Kinderpardon niet in lijn met het Kinderrechtenverdrag*, www.dekinderombudsman.nl.

Demos & De Ambrassade, 2016, *Diversiteit in/en het jeugdwerk. Deel 1 - conceptueel kader*, Visienota.

Derluyn I., Lorant V., Dauvrin M., Coune I., Verrept H., 2011, *Naar een interculturele gezondheidszorg. Aanbevelingen van de ETHEALTH-groep voor een gelijkwaardige gezondheid en gezondheidszorg voor migranten en etnische minderheden*.

EASO, 2014, *Age assessment practice in Europe*.

European Commission, 2015, *Education and Training Monitor 2015*.

European Commission, 2012, *Report from the Commission to the Council and the European Parliament. Mid-term report on the implementation of the Action Plan on Unaccompanied Minors*, COM(2012) 554 final.

European Network of Ombudspersons for Children, 28 juni 2016, *Paris Statement*.

Europese Commissie, 2010, *Actieplan niet-begeleide minderjarigen (2010-2014)*, Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad, SEC(2010)534.

Europese Commissie, 2014, *Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's. Naar een open en veilig Europa*, COM(2014) 154 final.

Europese Commissie, 2016, *De EU en de vluchtelingencrisis*.

Europese Commissie, 19 maart 2016, *EU-Turkey Statement: Questions and Answers*.

Fedasil, 24 november 2016, *Opvangnetwerk voor asielzoekers in België*.

Federale Ombudsman, 2009, *Onderzoek naar de werking van de open centra beheerd en erkend door Fedasil*.

Federale Ombudsman, 2015, *Jaarverslag 2015 van de federale Ombudsman*.

Federale Overheid, 9 oktober 2014, *Regeerakkoord 'Een economisch engagement, een sociaal project'*.

Feltz V., 2015, *Age assessment for unaccompanied minors. When European countries deny children their childhood*, MdM International Network Head Office.

Fournier K., n.d., *Closing a protection gap. Kwaliteitsstandaarden voor voogden van alleenstaande minderjarige vreemdelingen*, Closing a Protection Gap.

Fournier K., 2011, *Closing a protection gap. "You need to earn the title of guardian"*, Closing a Protection Gap.

General Assembly, 13 september 2016, *New York Declaration for Refugees and Migrants*.

Goeman M., van Os C., Bellander E., Fournier K., Gallizia G., Arnold S., Gittrick T., Neufeld I. & Uzelac M., 2011, *Core standards for guardians of separated children in Europe. Goals for guardians and authorities*.

Human Rights Council, 2012, *Report of the Special Rapporteur on the rights of migrants, François Crépeau*, A/HRC/20/24.

Human Rights Council, 2015, *Report of the Special Rapporteur on torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment, Juan E. Mendez*, A/HRC/28/68.

Human Rights Watch, 2016, *They bear all the pain. Hazardous Child Labor in Afghanistan*.

Human Rights Watch, 2016, *Our time to sing and play. Child marriage in Nepal*.

Kalverboer M. & Zijlstra E., 2006, *De schade die kinderen oplopen als ze na langdurig verblijf in Nederland gedwongen worden uitgezet*.

Kinderrechtencoalitie, 2011, *Kinderrechten in de gezondheidszorg*, Kinderrechtenforum nr. 8.

Kinderrechtencoalitie, 2013, *De impact van de crisis op kinderen en jongeren*, Kinderrechtenforum nr. 9.

Kinderrechtencoalitie, 2014, *Kinderrechteneducatie in het onderwijs*, Kinderrechtenforum nr. 10.

Kinderrechtencoalitie, 2015, *"Het zal wel aan mij liggen..." Omgaan met de effecten van discriminatie en racisme op kinderen*, Kinderrechtenforum nr. 11.

Kinderrechtencoalitie, 2015[2014], *Position paper over de positie van begeleide minderjarigen in asiel- en andere verblijfsprocedures*.

Kinderrechtencommissariaat, 2013, *'Heen en Retour'. Rechtspositie van kinderen op de vlucht*.

Kinderrechtencommissariaat, 3 juni 2016, *Een toekomst voor kinderen en jongeren zonder papieren*, Platformtekst.

Kinderrechtencommissariaat, 2016a, *(N)ergens kind aan huis. Dak- en thuisloosheid vanuit kindperspectief*.

Kinderrechtencommissariaat, 2016b, *Knelpuntennota NBMV. Sluiting 30 asielcentra: welke gevolgen voor niet-begeleide minderjarigen?*, 2015-2016/12.

Kinderrechtencommissariaat, 2016c, *Jaarverslag. Te veel geschillen over verschillen.*

Knaus V., 2011, *No Place to Call Home - Repatriation from Germany to Kosovo as seen and experienced by Roma, Ashkali and Egyptian children*, UNICEF Kosovo and the German Committee for UNICEF.

Knaus V. et al., 2012, *Silent Harm - A report assessing the situation of repatriated children's psycho-social health*, UNICEF Kosovo in cooperation with Kosovo Health Foundation.

Kruispunt Migratie-Integratie vzw, Ondersteuningspunt Medische Zorg, Oriëntatiepunt Gezondheidszorg Oost-Vlaanderen, Medimmigrant, 2013, *Medische kosten van vreemdelingen. Wie betaalt? Toelichting bij de procedures om medische zorg te verkrijgen, rekening houdend met de verblijfsstatus*, versie 05/2013.

Kruispunt Migratie-Integratie, 2014, *Toekomstoriëntering. Met preciaire verblijvers werken aan een zinvol toekomstperspectief. Kennismakingsbrochure voor hulpverleners.*

Kusé R. & Jashanica R., 2016, *Jongeren over de ideale hulpverlener. Diversiteit in de jeugdhulp*, www.sociaal.net (bezoekt op 29 november 2016).

Migratiecoalitie, 2015, *Het migratiebeleid doorgelicht. Terugkeer onder de regering Di Rupo.*

Mo*Magazine, 8 juli - 25 september 2013, *Dossier Kinderpardon*, www.mo.be.

Myria, Unia, Agentschap Integratie en Inburgering, Vlaamse Sportfederatie, Sport Vlaanderen, 2016, *Aansluiting van niet-Belgen als niet-professionele sportbeoefenaar. Hoe pakt een sportclub dit aan?*

Netwerk Tegen Armoede, 2012, *Dringende Medische Hulp voor mensen zonder wettig verblijf. Waar knelt het schoentje?* Memorandum juni 2012.

Nivard C., 2014, *Précisions sur les droits de la Charte sociale européenne bénéficiant aux étrangers en situation irrégulière*, La Revue des Droits de l'Homme.

Opbouwwerk Brussel, 2011, *Toekomstoriëntering met mensen zonder wettig verblijf.*

Oriëntatiepunt Gezondheidszorg Oost-Vlaanderen, Ondersteuningspunt Medische Zorg Antwerpen, Kruispunt Migratie-Integratie & vzw Medimmigrant, 2014, *Toegang tot gezondheidszorg voor minderjarige vreemdelingen*, hoofdstuk In RIZIV, Kluwer & Dokters van de Wereld, 2014, Groenboek over de toegankelijkheid van de gezondheidszorg in België.

Plate-forme Mineurs en exil, 2012, *La détermination de l'âge des Mineurs Etrangers non Accompagnés (MENA): techniques, critiques et enjeux.*

Platform Kinderen op de Vlucht, 2014, *Memorandum verkiezingen 2014. Een betere bescherming voor kinderen op de vlucht Federale, regionale en Europese verkiezingen van 25 mei 2014.*

Raad voor Vreemdelingenbetwistingen, 2009, *Jaarverslag 08-09.*

Reynvoet L., 2016, *Welkom in de groep. Concrete tips en aandachtspunten voor het werken met vluchtelingenkinderen in het jeugdwerk*, Oost-Vlaams Diversiteitscentrum (ODiCe vzw).

Separated Children in Europe Programme (SCEP), 2012, *Position Paper on Age Assessment in the Context of Separated Children in Europe.*

Townsend M., 30 januari 2016, *10,000 Refugee children are missing, says Europol*, www.theguardian.com.

Tumult vzw, 2010, *Samen één. Over minderjarige vluchtelingen in het jeugdwerk.*

UNHCR en BCHV, Gezinshereniging van bungstigen van international bescherming in België, maart 2015.

UNICEF, 2016a, *Uprooted: The growing crisis for refugee and migrant children.*

UNICEF België, 2016b, *Uprooted: The growing crisis for refugee and migrant children. Rapport over migranten- en vluchtelingenkinderen in de wereld. Samenvatting van de aanbevelingen, aangevuld met de situatie in België en in de wereld.*

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), 2008, *Guidelines on Determining the best Interests of the Child*, Genève.

United Nations High Commissioner for Refugees, 1997, *Guidelines on Policies and Procedures in Dealing with Unaccompanied Children Seeking Asylum*, Genève.

Vanderbruggen M., Phelps J., Sebtaoui N., Kovats A. & Pollet K., 2014, *Point of no return. The futile detention of unreturnable migrants.*

Van der Venet L., 2015, *Detentie van kinderen in gezinnen in België. Analyse van de theorie en de praktijk*, Platform Kinderen op de Vlucht.

Vlaams Minister van Onderwijs, 2013, *Actieplan Vroegtijdig Schoolverlaten.*

Vluchtelingenwerk Vlaanderen, 2016, *Ceci n'est pas un demandeur d'asile.*

Vluchtelingenwerk Vlaanderen, 2016, *Wat is Dublin?*

Organisaties

Wie meer informatie wil over het Belgisch en Vlaams beleid rond migratie en integratie kan terecht bij onderstaande organisaties en platformen.²⁰⁶

Andere organisaties

Agentschap Integratie en Inburgering www.integratie-inburgering.be

Het Agentschap Integratie en Inburgering is een extern verzelfstandigd Agentschap (EVA) van de Vlaamse overheid, opgericht in de vorm van een private stichting. Deze voormalige diensten en organisaties in Vlaanderen en Brussel maken vanaf 2015 deel uit van het Agentschap Integratie en Inburgering: de integratiecentra, de onthaalbureaus inburgering, de sociaal tolk- en vertaaldiensten, het Kruispunt Migratie-Integratie, de Huizen van het Nederlands.

Platform Kinderen op de vlucht www.kinderenopdevlucht.be

Het Platform Kinderen op de vlucht is een nationaal, tweetalig platform met 50 leden en waarnemers. Het Platform is ontstaan in 1999 en coördineert de acties van vakmensen die rechtstreeks werken met niet-begeleide minderjarige vreemdelingen (NBMV) en minderjarigen die met hun ouders zonder wettig of in precair verblijf in België zijn. Het Platform is ontstaan uit de vaststelling dat zij wegens de juridische, sociale en administratieve situatie niet volledig konden genieten van hun fundamentele rechten.

Vluchtelingenwerk Vlaanderen www.vluchtelingenwerk.be

Vluchtelingenwerk zet zich in voor mensen op de vlucht voor oorlog, geweld en vervolging. Samen met hun lidorganisaties en vrijwilligers verdedigen ze de rechten van mensen op de vlucht.

ORBIT vzw www.orbitvzw.be

ORBIT vzw is thuis in de wereld van diversiteit & migratie. Samen met mensen, organisaties en overheden zetten ze in op interlevensbeschouwelijke ontmoeting, rechtvaardig migratiebeleid, samenwerking in diversiteit en een effectieve aanpak van racisme.

Myria www.myria.be

Myria, het Federaal Migratiecentrum, analyseert migratie, verdedigt de rechten van vreemdeling en strijdt tegen mensenhandel en mensensmokkel. Myria komt op voor een overheidsbeleid dat steunt op feitenkennis en respect voor de mensenrechten. Myria is een onafhankelijke openbare instelling.

206 Niet-exhaustieve opsomming.

Zonderwijs www.zonderwijs.be

Zonderwijs is een groep leerkrachten uit alle hoeken en netten van Vlaanderen die de voorbije jaren teveel geconfronteerd werden met uitgeprocedeerde leerlingen die reeds meerdere jaren regulier onderwijs volgden en perfect geïntegreerd waren in zowel school als maatschappij en toch nog het land moesten verlaten.

Rode Kruis Vlaanderen www.rodekruis.be/wat-doen-we/hulp-wereldwijd/opvang-asielzoekers

Het Rode Kruis organiseert sinds 1989 een deel van de opvang van asielzoekers in België, op vraag van de overheid.

Caritas International www.caritasinternational.be

Caritas International helpt slachtoffers van oorlogen, natuurrampen en armoede, in eigen land of op de vlucht. Activiteiten in België: Kleinschalige opvang en sociale begeleiding van asielzoekers, eerstelijnsopvang van migranten, integratie van erkende vluchtelingen, familiehereniging, voogdij van niet-begeleide minderjarigen, vrijwillige terugkeer en reïntegratie in het land van herkomst, bezoek aan gesloten centra.

Solentra www.solentra.be

Solentra staat voor 'Solidariteit en Trauma'. De vereniging is een onderdeel van Paika, de psychiatrische afdeling van het UZ Brussel voor infants, kinderen en adolescenten. Solentra geeft diagnostische en therapeutische ondersteuning aan vluchtelingen, migrantenkinderen en hun families.

Lidorganisaties van de Kinderrechtencoalitie

De Kinderrechtencoalitie bestaat uit: Arktos, Awel, Child Focus, Chirojeugd Vlaanderen, Ecpat België, GRIP, Gezinsbond, Jong & Van Zin, Jonge Helden, Kinderrechtenhuis vzw, Kinderrechtswinkel, KIYO ngo voor kinderrechten, Korczak Vlaanderen, Liga voor Mensenrechten, Medimmigrant, Minor-Ndako, Onderzoekscentrum Kind en Samenleving, Plan België, Rondpunt, Steunpunt Jeugdhulp, Tumult, Uit De Marge, UNICEF België, VCOV, Vivès, Vlaams Welzijnsverbond, Vormen en Welzijnszorg.

De Kinderrechtencoalitie Vlaanderen is een netwerk van 28 middenveldorganisaties die in de brede zin actief zijn rond kinderrechten. Haar voornaamste taak bestaat uit het toezien op de naleving van het Kinderrechtenverdrag in België. Samen met haar Franstalige zusterorganisatie, la CODE, coördineert ze het alternatief rapport over de toestand van kinderrechten in België aan het VN-Comité voor de Rechten van het Kind in Genève.

De Kinderrechtencoalitie bestaat uit: Arktos, Awel, Child Focus, Chirojeugd Vlaanderen, Ecpat België, GRIP, Gezinsbond, Jong & Van Zin, Jonge Helden, Kinderrechtenhuis vzw, Kinderrechtswinkel, KIYO ngo voor kinderrechten, Korczak Vlaanderen, Liga voor Mensenrechten, Medimmigrant, Minor-Ndako, Onderzoekscentrum Kind en Samenleving, Plan België, Rondpunt, Steunpunt Jeugdhulp, Tumult, Uit De Marge, UNICEF België, VCOV, Vivès, Vlaams Welzijnsverbond, Vormen en Welzijnzorg.

Kinderrechtencoalitie Vlaanderen vzw

Koningin Maria Hendrikaplein 5/103, 9000 Gent.

www.kinderrechtencoalitie.be

info@kinderrechtencoalitie.be

Facebook: Kinderrechtencoalitie Vlaanderen

Twitter: @KRcoalitie

Tel. 09 225 90 25

Met de steun van de Vlaamse overheid

Vlaanderen
verbeelding werkt

